

Б 310 810

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Latinsk Formlære.

www.libtool.com.cn

Latinsk Formlære

www.libtool.com.cn

til Skolebrug.

Af

A. G. O. Hauch.

Kjøbenhavn.

Det Reihelske Forlag (George C. Grøn).

Græbes Bogtrykkeri.

1894.

70 1991
ANNO 118

PA 2133
H3

www.libtool.com.cn

LIBRARY OF THE
GEORGE B. BULLOCK

Alfabet.

1. Det latinske Alfabet havde oprindeligt kun 21 Bogstaver: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X. Senere optoges fra Græsk Y og Z, der kun brugtes i Ord, laante fra Græsk.

I brugtes som Tegn baade for Vokalen i og Konsonanten j,

V baade for Vokalen u og Konsonanten v.

I senere Udgaver af latinske Skrifter optages derimod ofte J og V til Adskillelse fra I og U. Tillige anvendes nu smaa Bogstaver, medens de store nu kun bruges efter Punktum og i Egennavne og de af disse afledede Adjektiver og Adverbier.

K brugtes kun i ganske faa Ord (foran a); det erstattedes af C. Skrivemaaden vaffler undertiden mellem æ og e (sæculum eller seculum, Menneskealder), œ og e (cœna eller rigtigere cœna, Middagsmad), œ og æ (cœlum eller rigtigere cælum, Himmel).

Ligeledes vaffler Skrivemaaden undertiden imellem ti og ei foran en Vokal (conditio eller rigtigere condicio, Betingelse).

Udtale.

2. C udtales altid som k. (Nu udtales mange c som s foran e, i, y, æ [æ] og œ [œ].)

Qu udtales som **kv** undtagen i **quum** (= **cum**), hvor det udtales som **k**.

Ph udtales som **f**.

Ti foran **Vokal** plejer man at udtale som **tsi**.

Kvantitet.

3. **Vokalerne** have forskjellig **Kvantitet**, d. e. de ere enten lange, korte eller vaklende. En lang **Vokal** mærkes undertiden med Tegnene —, f. Eks. *māter*, en kort med ~, f. Eks. *pāter*, en vaklende med =, f. Eks. *laudaverimus*.

Lange ere alle **Distonger** (**Ævelhy**), d. e. **Forbindelser** af to **Vokaler** i een **Stavelse**, f. Eks. **ae** (skrives ogsaa **æ**), **oe** (skrives ogsaa **ø**), **au**, **ui** o. fl. Altsaa er i *cælum æ* langt.

Kort er i Regelen:

- en **Vokal** foran en anden **Vokal** eller et **h** i samme **Ord** (**h** regnes ikke som **Konsonant**): *dēus*, *trāho*.
- en **Vokal** i en **Endestavelse** af et **Flerstavelsesord**, naar **Vokalen** staar foran en anden enkelt **Konsonant** end **s**: *dominūm*, *laudāt*.

4. En **Vokal**, som i sig selv er lang (kort), kaldes lang (kort) af **Naturen**.

En **Stavelse** kaldes lang (kort), naar den indeholder en lang (kort) **Vokal**.

En **Stavelse** med kort **Vokal** bliver lang ved **Position** (**Stilling**),

- naar der i samme **Ord** efter **Vokalen** følger mere end een **Konsonant** eller en **Dobbeltkonsonant** (**x**, **z**) eller **j**: *legant*, *dux* (Gen. *ducis*), *major*; *tempus*; *factus*;
- naar **Stavelsen** er en **Endestavelse**, der slutter med en **Konsonant** og næste **Ord** ogsaa begynder med en **Konsonant**: *Quid times?*

Undtagelse fra a: Hvis en kort Vokal staar foran to Konsonanter i samme Ord, af hvilke den sidste er l eller r, bruges Stavelsen sædvanlig som kort, sjældnere som lang, f. Eks. den midterste Stavelse i tenebræ (Mørte). [Svag Position].

Betoning.

5. Tonen hviler paa næstsidste Stavelse

a. i Toftavelsesord: måter, påter,

b. i Flerstavelsesord, naar næstsidste Stavelse er lang: civilis, (borgerlig), paternus (fædrene).

Tonen hviler paa tredjesidste Stavelse

i Flerstavelsesord, naar næstsidste Stavelse er kort: stérilis (guld), ténèbræ.

NB. I denne Formlære ere i Bøjningsendelserne og Stammernes sidste Stavelse de af Naturen lange Vokaler mærkede med Tegnet — ; de i disse Stavelser forekommende umærkede Vokaler ere altsaa korte (kun undtagelsesvis fremhæves de ved Tegnet ~). Distonger samt Vokaler i de ved Position lange Stavelser ere ikke mærkede med noget Tegn.

Ordklasser.

6. I. Substantiv = Navneord (nomen substantivum).

Substantiver deles i:

A. Egennavne (nomina propria).

B. Fællesnavne (nomina appellativa).

II. Adjektiv = Tillægsord (nomen adjectivum).

III. Adverbium = Biord (adverbium).

Qu udtales som **kv** undtagen i **quum** (= cum), hvor det udtales som **k**.

Ph udtales som **f**.

Ti foran **Vokal** plejer man at udtale som **tsi**.

Rvantitet.

3. **Vokalerne** have forskellig **Rvantitet**, d. e. de ere enten lange, korte eller vakkende. En lang **Vokal** mærkes undertiden med Tegnet —, f. Eks. māter, en kort med ~, f. Eks. pāter, en vakkende med =, f. Eks. laudaverimus.

Lange ere alle **Diftonger** (**Tvelhyd**), d. e. **Forbindelser** af to **Vokaler** i een **Stavelse**, f. Eks. **ae** (skrives ogsaa **æ**), **oe** (skrives ogsaa **ø**), **au**, **ui** o. fl. Altsaa er i **cælum æ** langt.

Kort er i **Regelen**:

- a. en **Vokal** foran en anden **Vokal** eller et **h** i samme **Ord** (**h** regnes ikke som **Konsonant**): dēus, trāho.
 - b. en **Vokal** i en **Endestavelse** af et **Flerstavelsesord**, naar **Vokalen** staar foran en anden enkelt **Konsonant** end **s**: dominūm, laudāt.
4. En **Vokal**, som i sig selv er lang (kort), kaldes lang (kort) af **Naturen**.
 En **Stavelse** kaldes lang (kort), naar den indeholder en lang (kort) **Vokal**.
 En **Stavelse** med kort **Vokal** bliver lang ved **Position** (**Stilling**),
- a. naar der i samme **Ord** efter **Vokalen** følger mere end een **Konsonant** eller en **Dobbeltkonsonant** (**x**, **z**) eller **j**: legant, dux (Gen. dūcis), major; tempus; factus;
 - b. naar **Stavelsen** er en **Endestavelse**, der slutter med en **Konsonant** og næste **Ord** ogsaa begynder med en **Konsonant**: Quid times?

Undtagelse fra a: Hvis en kort Vokal staar foran to Konsonanter i samme Ord, af hvilke den sidste er l eller r, bruges Stavelsen sædvanlig som kort, sjældnere som lang, f. Eks. den midterste Stavelse i tenebræ (Mørte). [Svag Position].

Betoning.

5. Tonen hviler paa næstsidste Stavelse

a. i Toftavelsesord: måter, påter,

b. i Flerstavelsesord, naar næstsidste Stavelse er lang: civilis, (borgerlig), paternus (fædrene).

Tonen hviler paa tredjesidste Stavelse

i Flerstavelsesord, naar næstsidste Stavelse er kort: sterilis (guld), tenebræ.

NB. I denne Formlære ere i Bøjningsendelserne og Stammernes sidste Stavelse de af Naturen lange Vokaler mærkede med Tegnet — ; de i disse Stavelser forekommende umærkede Vokaler ere altsaa korte (kun undtagelsesvis fremhæves de ved Tegnet ~). Diftonger samt Vokaler i de ved Position lange Stavelser ere ikke mærkede med noget Tegn.

Ordklasser.

6. I. Substantiv = Navneord (nomen substantivum).

Substantiver deles i:

A. Egennavne (nomina propria).

B. Fællesnavne (nomina appellativa).

II. Adjektiv = Tillægsord (nomen adjectivum).

III. Adverbium = Biorb (adverbium).

- IV. Numerales = Talord (nomen numerale).
- V. Pronomen = Stedord (pronomen).
- VI. Verbum = Udsagnsord (verbum).
- VII. Præposition = Forholdsord (præpositio).
- VIII. Konjunktion = Bindeord (conjunctio).
- IX. Interjektion = Udraabsord (interjectio).

Substantivernes Røn.

7. Substantiverne deles i Latin i Hantønsord (masculina), Hunktønsord (feminina) og Intetkønsord (neutra). Nogle Ord ere Fællestønsord (communia) o: de ere Hantøn, naar de betegne en Mand eller et Håndyr, og Hunktøn, naar de betegne en Kvinde eller et Hundy: comes fidus eller fida (en trofast Vedsjager eller Vedsjagerinde).

8. I. Hantøn ere:

- a. Ord, som betegne Mænd eller Håndyr: nauta peritus (en kyndig Sømand), aries magnus (en stor Bædder).
 - b. De fleste Floders Egennavne: Garumna latus (den brede Garonne), Tiberis flavus (den gule Tiber).
- Undtagelse: Enkelte Floder paa a ere Hunktøn, f. Eks. Alia.

9. II. Hunktøn ere:

- a. Ord, som betegne Kvinder eller Hundy: soror cara (en kær Søster), ovis nigra (et sort Faar).
 - b. De fleste Træers Navne: fagus alta (en høj Bøg).
 - c. De fleste Landes, Ders og Byers Egennavne: (Landene) Ægyptus, Peloponnēsus, Epīrus, Chersonnēsus; (Øerne) Cyprus, Rhodus, Salamis; (Byerne) Corinthus, Neapolis, Carthāgo.
- Corinthus expugnata est (Corinth blev erobret).

Undtagelser:

- 1) **Ħantŕn** ere **Ħand**et Pontus og **Ħlertals** **Ħynavne** paa **i**: Delphi, **Veji**, og nogle **Ħynavne** paa **o**: Vesontio.
Veji diu obsessi sunt (**Veji** blev længe belejret).
- 2) **ĦntetĦn** ere **Navne** paa **um**: Latium, og **Ħlertals-**ord paa **a** (**Ħen. ōrum**): Leuctra; og enkelte andre som Tibur, Præneste, Argos (hegger ogsaa Argi, **Ħen. ōrum**, og er da **Ħantŕn**).

10.

III. **ĦntetĦn** ere:

ubøjelige Substantiver, f. **Ħls. nefas triste** (en sørgelig Uret).

Bøjning.

11. Et Ord bøjes, naar det undergaar visse Forandringer for at betegne, at Ordet staar i visse bestemte Forhold. Bøjningen sker ved Tilføje af Endelser.

Den Del af Ordet, der bliver tilbage, naar Endelsen borttages, kaldes Ordets Stamme. Stamme og Endelse kunne ofte smelte sammen; saaledes hed Genitiv af rosa oprindeligt rosai (rosa er Stamme, i Endelse), men dette blev senere til rosæ, idet Stammens a og Endelsen i smeltebe sammen til æ. Ogsaa paa andre Maader kan Stammens Form ofte skifte. Indtræder der særlige Forandringer i Stammen, bliver Bøjningen uregelmæssig.

De bøjelige Ordklasser ere: Substantiver, Adjektiver, Pronomener, Talord, Verber og en Del Adverbier.

Substantiver og Adjektiver.

12. Substantiver og Adjektiver beklindes eller bøjes i Tal og Kasus. Der er to Tal, Singularis (Ental) og Pluralis (Flertal), og seks Kasus, Nominativ, Vokativ, Akkusativ, Genitiv, Dativ og Ablativ.

I de allerfleste Ord er Vokativ Sing. og Nominativ ens, i Pluralis og i ĦntetĦnsord ere de det altid. I ĦntetĦnsord er desuden Akkusativ i

begge Tal lig Nominativ, og Nom. (Bot.) og Aff. Plur. ender paa a. I Pluralis er i alle Substantiver og Adjektiver Dativ og Ablativ ens. Substantiverne høies ikke alle ens o: de have forskellige Afslutninger. Man plejer at opstille fem Bøjningsmaader eller Declinationer.

Første Declination.

13.	Singularis.	Pluralis.
N. B.	rosa	N. B. rosæ
Aff.	rosam	Aff. rosās
G.	rosæ	G. rosārum
D.	rosæ	D. rosīs
Abl.	rosā	Abl. rosīs

14. Som rosa gaar Adjektivernes Hunkønsform paa a:
alba (hvid). Bøj: rosa alba.

Afviigelser.

15. a. Gen. Sing. ender paa -ius, Dat. paa -i i to Adjektivers Hunkønsform, tota (hel), sola (ene): rex totius Italiæ (hele Italiens Konge); toti Italiæ resistere non possumus (vi kunne ikke gøre Modstand imod hele I.). Smf. 21, b og Pronomener.
- b. Gen. Sing. ender i Ordet familia paa as i Udtrykket pater familiæ (Familiefader) o. l. (ellers har Ordet regelmæssig Genitiv: familiæ).
- c. Gen. Plur. ender undertiden paa um istedenfor arum, f. Eks. amphorum eller amphorarum (amphora, en Krulle).
- d. Dat. og Abl. ender undertiden paa abus, saaledes i de to Ord dea og filia til Afstillelse fra de tilsvarende Hunkønsformer
16. Kun i Pluralis bruges (pluralia tantum):
¹⁾ angustia, ²⁾ divitia, ³⁾ epula, ⁴⁾ indutia, ⁵⁾ inimicitia
 [men amicitia, Venfæb], ⁶⁾ insidia, ⁷⁾ minæ, ⁸⁾ nuptia,
⁹⁾ scalæ, ¹⁰⁾ tenebræ, ¹¹⁾ Calendæ [Kalendæ], ¹²⁾ Nonæ;

Synavnene: Athēnæ, Cannæ, Platææ, Syracūsæ, Thebæ o. fl.

¹⁾ Snæbring, ²⁾ Rigdom, ³⁾ Maaltid, ⁴⁾ Baabenstilstand, ⁵⁾ Ubenfald
⁶⁾ Rænker, Baghold, ⁷⁾ Trussel, ⁸⁾ Bryllup, ⁹⁾ Trappe, ¹⁰⁾ Mærte,
¹¹⁾ den 1ste i en Maaned, ¹²⁾ den 7de i Marts, Maj, Juli, Oktober,
den 5te i de andre Maaneder.

17. Nogle græske Ord (for største Delen Egennavne) regnes til første Declination, fra hvilken de dog afvige noget i Singularis.

N.	Phylē	{ Persēs Persa	Leonidās
B.	Phylē	Persa	Leonidā
Att.	Phylēn	{ Persam Persēn	{ Leonidam Leonidan
G.	Phylēs	Persæ	Leonidæ
D.	Phylæ	Persæ	Leonidæ
Abf.	Phylē	{ Persā Persē	Leonidā

Disse Ord have Pluralis, bøjes denne som rosæ. Saaledes har Perses (en Perser) i Plur.: Persæ, Persās osv.

Røn.

18. Ordene paa -a ere **Gunstn.**

Undtagelser: se **8 a** og **b**.

Rosa alba; nauta perītus; Garumna latus.

Anden Declination.

19. Singularis.

N.	dominus	puer	ager	templum
B.	domine	puer	ager	templum
Att.	dominum	puerum	agrum	templum
G.	dominī	puerī	agrī	templī
D.	dominō	puerō	agrō	templō
Abf.	dominō	puerō	agrō	templō

Pluralis.

N. B.	dominī	puerī	agrī	templa
Att.	dominōs	puerōs	agrōs	templa
G.	dominōrum	puerōrum	agrōrum	templōrum
D.	dominīs	puerīs	agrīs	templīs
Abf.	dominīs	puerīs	agrīs	templīs

20. Af Ord paa **-er**, der beholde **e** under Bøjningen, mærkes: puer (Dreng), gener (Svigersøn), socer (Svigerfader), vesper (Aften).

Vir (Mand) bøjes i Lighed med puer (Gen. viri osv.).

Adjektivets Hantønsform paa **-us** gaa som dominus, f. **Etz.** longus. Af Hantønsformerne paa **-er** gaa de fleste som ager, f. **Etz.** pulcher; som puer gaa: asper (hvas), liber (fri), miser (ulykkelig), tener (spæd) og nogle faa paa **-fer** og **-ger**, f. **Etz.** mortifer (dødsbringende), aliger (bevinget). Satur (mæt) bøjes i Lighed med puer (Gen. saturi). Intetønsformen paa **um** gaar som templum, f. **Etz.** longum, pulchrum, liberum.

Bøj: dominus severus (en streng Herre), corvus niger (en sort Ravn), vir liber (en fri Mand), templum magnum (et stort Tempel).

21.

Afvigelfer.

- a. **Bot.** Sing. ender paa **i** i Egennavne af romersk Oprindelse paa **-ius**: Tullī af Tullius. (Men Darius af det fremmede Navn Darius; nuntie af Fællesnavnet nuntius, Sub).

Ogsaa enkelte Fællesnavne paa **-ius** have i **Bot. i**, f. **Etz.** fili af filius (Søn). (Meus, min, har i **Bot. mī**, se **Bron.**).

- b. **Gen.** Sing. ender paa **-ius**, **Dat.** paa **-ī** (ligesom i Funktion, se ovenfor 15, a) i to Adjektivets Hantøns- og Intetønsform, totus, solus.

Bøj: totus populus (hele Folket), regīna sola (Dronningen alene), totum templum (hele Tempel).

- c. Gen. Sing. af Substantiver paa -ius eller -ium endte i det ældre Sprog paa et enkelt i, f. Eks. fili af filius, consili af consilium; senere bliver Gen. paa ii almindelig: filii, consilii.
- d. Gen. Plur. ender undertiden paa um istedenfor orum, især i Navne paa Mønt, Maa! og Bægt: nummum for nummorum af nummus (en Mønt).
- e. Locus har i Plur. enten loci eller loca (og er i det sidste Tilfælde Jntetkøn). Loci er „Steder i Bøger“, loca „Steder“ = „Egne“.
- Vesper (Aften) har i Abl. vespere eller vesperi.
- Jugerum (en halv Tønde Land) højes i Plur. efter 3dje Decl.: jugera, jugerum, jugeribus.
- Deus hedder i Bot. deus; N. Plur. di (sj. dei); G. Plur. deorum eller deum; Dat. og Abl. Plur. dis (sj. deis, diis).

22. Kun i Pluralis bruges (pluralia tantum):

- ¹⁾ Liberi, ²⁾ arma, ³⁾ castra; Bynavnene Delphi, Veji, Argi (hedder ogsaa Argos og er da Jntetkøn), Leuctra o. fl.
- ¹⁾ Børn, ²⁾ Saaben, ³⁾ Vejre.

Køn.

23. Hunkøn ere Ord paa -us og -r: murus altus (en høj Mur), ager parvus (en lille Mark).
- Jntetkøn ere Ord paa -um: templum magnum (et stort Tempel).

Undtagelser:

Hunkøn ere:

- a. De Ord, som følge Regelen i 9 b og c: fagus alta (en høj Bøg), Ægyptus subacta est (Ægypten blev undertvungen), Corinthus expugnata est (Corinth blev erobret).
- b. Enkelte andre Ord, f. Eks. humus (Jord): humus arida (tør Jord).

Intetkøn ere nogle faa Ord paa **us**, f. Eks. **vulgus** (mand, Føbel): **vulgus stultum** (den dumme Føbel).

www.libtool.com.cn

Tredje Deklination.

24.

Første Klasse:

(Abl. Sing. ender paa **e**, Gen. Plur. paa **um**; Intetkønsord have i Nom., Bot. og Aff. Plur. **a**).

Stankønsord og Stunkønsord.

Intetkønsord.

Singularis.

N. B. consul	ætās	fulgur	corpus
Aff. consulem	ætātem	fulgur	corpus
G. consulis	ætātis	fulguris	corporis
D. consuli	ætāti	fulguri	corpori
Abl. consule	ætāte	fulgure	corpore

Pluralis.

N. B. consulēs	ætātēs	fulgura	corpora
Aff. consulēs	ætātēs	fulgura	corpora
G. consulum	ætātum	fulgurum	corporum
D. consulibus	ætātibus	fulguribus	corporibus
Abl. consulibus	ætātibus	fulguribus	corporibus

Overfigt over de vigtigste Stammer.

25. a. Stammer paa **-l**. Nom. lig Stammen: **consul**, **consul-is**, **sal**, **sal-is** (Salt) [Stankøn].

Ann. Neutra paa **al** høre til anden Klasse, se 29, b.

- b. Stammer paa **-r**. Nom. lig Stammen: **dolor**, **dolōr-is** (Smerte), **fulgur**, **fulgur-is** (Lyn).

Af Ord paa **-er** er der nogle, i hvilke **e** beholdes i alle Kasus: anser, anser-is (Gaas), andre, i hvilke **e** bortkastes (i Ord paa **-ter**) udenfor Rom. (Bot): pater, patr-is.

Anm. Intetkønsord paa **-ar** høre til anden Klasse, se 29, b.

- c. Stammer, som i det ældste Sprog endte paa **s**, men som senere kom til at ende paa **r**. Rom. har beholdt det oprindelige **s**: flōs, flōris (Blomst), pulvis, pulver-is (Støv). Saaledes i det ældre Sprog honos, arbos almindeligt honor, arbor, gen. honōr-is, arbōr-is. Nært særligt Ord paa **us**: jus, jūris (Ret), corpus, corpor-is (Legeme), vulnus, vulner-is (Saar).

- d. Stammer paa **-n**. Pantøns- og Puntønsord kaste **n** bort i Rom., der ender paa **o**: leo, leōn-is (Løve).

En Del Ord paa **-o** have i Gen. **-inis**: Apollo, Apollin-is, homo, homin-is; de fleste ende i Rom. paa **do** og **go**: ordo, ordin-is (Orden), virgo, virgin-is (Jomfru).

Intetkønsord med Rom. paa **en** forandre i de øvrige Kasus **e** til **i**: nomen, nomin-is (Navn).

- e. Stammer paa **b**, **p**, **m**, **g**, **c**, **d**, **t** efter en Vokal. Rom. tilføjer **s**: hiems, hiem-is (Vinter). Cs og gs bliver til **x**: dux, duc-is; d og t falde bort foran **s**: laus, laud-is (Ros), ætas, ætāt-is (Ålder).

I mange Ord ombyttes **e** i Rom. med **i** i de øvrige Kasus: judex, judic-is (Dommer), remex, remig-is (Korkarl), obses, obsid-is (Gidsel), miles, milit-is (Soldat).

Adjektivernes Komparativ bøjes efter første Klasse: longior, longius; longior gaar som dolor, longius som corpus, men har langt **o**: Gen. longiōr-is. (Undt. plūres, plūra, flere, som i Gen. Plur. har plūrium. Saaledes ogsaa complūres, flere, o: adskillige).

26.

Afvigelser.

- a. I Abl. Sing. har Adjektivernes Komparativ sædvanlig en undertiden i.
- b. Nom., Voc. og Dat. Sing. mangler i opem (Hjælp, i Plur. Magt) og vicem (Ombefælsing); det sidste mangler tillig Gen. Plur.

	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
N. B. mangler	opes	mangler	vices	
Aff. opem	opes	vicem	vices	
G. opis	opum	vicis	mangler	
D. mangler	opibus	mangler	vicibus	
Abl. ope	opibus	vice	vicibus	

Rum i Abl. bruges sponte: sponte meā, af min egen Drift.

- c. Bos, G. bovis (Oks) har i Gen. Plur. boum, i D. og Abl. Plur. būbus eller bōbus.
- Vas, G. vāsīs (Kar) brydes i Plur. efter anden Decl. vāsa, vasōrum, vāsīs.

- d. Mærk Genitiv af følgende Ord:

senex, sen-is (Elding); supellex, supellectil-is (Bohave); cinis, ciner-is (Aske), pulvis, pulver-is (Støv); sangvis, sangvin-is (Blod); lapis, lapid-is (Sten), cuspis, cuspid-is (D); iter, itiner-is (Veje, Rejse); lac, lact-is Mælk; caput, capit-is (Hoved); Egennavnene Juppiter, Jov-is, Ceres, Cerer-is.

Anden Klasse.

(Abl. Sing. ender enten paa i eller o, Gen. Plur. paa ium; Interfænsord have i Nom., Voc. og Aff. Plur. ia. Nogle Substantiver paa is have i Aff. Sing. im.)

27.

Substantiver.

Hantøns- og Hunkønsord.

Singularis.

N. B.	avis
Aff.	avem
G.	avis
D.	avī
Abl.	{ ave (avi)

sitis
sitim
sitis
siti
siti

Intetkønsord.

animal
animal
animālis
animālī
animālī

Pluralis.

N. B.	avēs
Aff.	avēs
G.	avium
D.	avibus
Abl.	avibus

Wangler Plur.;
naar Ord, der bøjes
som sitis, have
Plur., bøjes den
som avis.

animālia
animālia
animālium
animālibus
animālibus

28.

Adjektiver.

Hantøn.

Hunkøn.

Intetkøn.

Singularis.

N. B.	ācer
Aff.	acrem
G.	acris
D.	acrī
Abl.	acrī

acris
acrem
acris
acrī
acrī

acre
acre
acris
acrī
acrī

Pluralis.

N. B.	acrēs
Aff.	acrēs
G.	acrium
D.	acribus
Abl.	acribus

acrēs
acrēs
acrium
acribus
acribus

acria
acria
acrium
acribus
acribus

29. Til anden Klasse høre:

- a. Substantiver af *hun-* eller *hantøn-*, som i *Nom.* ende paa *-is* og *-es* og ere *Parityllaba* (o: have lige mange *Stavelser* i *Nom.* og *Gen.*): *avis*, *avi-s* (*Fugl*), *clades*, *cladi-s* (*Nederlag*). De have i *Ubl. Sing.* hyppigst *o*.

Afvielser:

- 1) Nogle faa *Parityllaba* have i *Gen. Plur.* *-um* efter første Klasse, f. *Ex.* *canis* (*Hund*), *juvenis* (*ung Mand*).
Dentes canum. Gladii juvenum.
- 2) *Uff. Plur.* af *Parityllaba* paa *-is* (sjælden af andre) ender undertiden paa *is*, f. *Ex.* *finis* eller *finēs*.

- b. *Intetkønssord*, som i *Nom.* have *-o*, *-al*, *-ar*: *mare*, *mari-s* (*hav*), *animal*, *animāli-s* (*Dyr*), *calcar*, *calcāri-s* (*Spore*). (De paa *al* og *ar* ere oprindelig *Adjektiver*, f. *Ex.* *animal* er affortet af *animāle*, *levende*, *bejælet*). *Ubl. Sing.* ender paa *i*.

Anm. *Hantønssord* paa *-al* og *-ar* høre til første Klasse: *sal* (*Salt*), *Hamilcar* (*Egennavnet H.*).

- c. Til anden Klasse høre endvidere alle *Adjektiver* i *Positiv*, der gaa efter tredje *Declination*. Disse have enten 1) *tre* *Endelser* eller 2) *to* eller 3) *een*. I *Ubl. Sing.* have *Adjektiver* af *tre* og *to* *Endelser* altid *i*, de af *een* *Endelse* i *Reglen i*, men kunne ogsaa have *o*.

Afvielse: *Adjektiver* af *tre* og *to* *Endelser* kunne i *Uff. Plur.* have *is* for *ēs*, smk. 29, a, 2.

- 1) *Adjektiver* af *tre* *Endelser*. Som *acer* gaa ikke mange *Adjektiver*. De vigtigste ere: *alacer* (*hvirg*), *celeber* (*beføgt*, *berømt*), *equester* (som hører til *Rytter-* eller *Ridderstanden*), *puter* (*raadden*), *saluber* (*sunb*, o: *gavnlig* for *Sundheden*), *volucer* (*flyvende*).

Celer, *celeris*, *celere* beholder *o* under *Bøjningen*; i *Gen. Plur.* har det afvigende *celerum*.

- 2) Adjektiver af to Endelser paa -is (Fællestøn), -e (Intetstøn) gaa henholdsvis som Funktion og Intetstøn af acer, f. Eks.: www.libtool.com.cn utilis, utile (nyttig).
- 3) Adjektiver af een Endelse, f. Eks. audax, have trods Navnet i enkelte Kasus to Endelser, nemlig i Aff. Sing.: audācem (Fællestøn), audax (Intetstøn), og i Nom. og Aff. Plur.: audāces (Fællestøn), audācia (Intetstøn).

Afviigelser. Enkelte Adjektiver højes helt eller delvis efter første Klasse: vetus (gammel) har i Abl. vetere, Nom. og Aff. Plur. vetera, Gen. veterum; pauper (fattig) har i Abl. paupere, mangler Nom. og Aff. Plur., Gen. Plur. pauperum. Samme Endelser som pauper have princeps, -ipis (den første) particeps, -ipis (delagtig), compos, -otis (raadig over), superstes, -itis (overlevende). Af dives (rig) dannes divite, ditia, divitum.

Følgende Adj. have i Abl. -i, i Gen. Plur. -um: inops (fattig), memor (ihukommende), supplex (bønfsalvende).

Præsens Participium har i absolut Abl. e: janua patente (naar Døren staar aaben); bruges det som et rent Adjektiv, har det i: cum sapienti viro (med en vis Mand).

30. En Række Substantiver (paa een Undtagelse nær af Han- eller Funktion) adskille sig fra første Klasse kun ved at have -ium i Gen. Plur. (i Abl. Sing. altsaa e), nemlig:

- a. De fleste Ord, hvis Stamme ender paa to (eller flere) Konsonanter, og som i Nom. tilføje s (jfr. 25, e): urbs, urb-is (By), mons, mont-is (Bjerg), arx, arc-is (Borg) nox, noct-is (Nat), frons, frond-is (Løv) (ligesom ved Ordene efter 25, e bliver es og gs til x, d og t falde bort foran s);

- b. Følsenavne paa **-as, -atis og -is, -itis**: Arpinas (Indbygger af Byen Arpinum), Samnis (Samniter), samt Flertalsordene Penates (Husholdere), optimates (Aristokrater);
- c. Enkelte andre Ord, f. Eks.: lis, lit-is (Retstrætte), mus, mūr-is (Mus), nix, niv-is (Sne), imber, imbr-is (Regn);
- d. Intetkønsordet os, ossis (Knoffel).
(Hust ossa, ossium; plūra, plūrium, se 25, Slutn.).
- e. Nogle Flertalsord med Gen. paa ium nævnes i 32.
31. Følgende Ord paa is af anden Klasse have i Aff. im, i Abl. ī; hvis de kunne bruges i Plur., ender Gen. Plur. paa ium:
- a. Byers Navne: Neāpolis, og Floderes Navne: Tiberis;
- b. enkelte andre Ord, f. Eks.: secūris (Økse), sitis (Tørst), turris (Taarn) [turris kan ogsaa have i Aff. em og i Abl. e];
- c. vis (Kraft) mangler G. og D. Sing.; Aff. vim, Abl. vī; i Plur. fuldst. vires, virium, viribus.
32. Kun (eller dog overvejende) i Pluralis bruges (pluralia tantum):
- 1) fores -ium, 2) majōres, -um, 3) mānes -ium, 4) mœnia, -ium, 5) fauces, -ium, 6) fides, -ium, 7) preces, -um, 8) verbēra, -um; Alpes, -ium (Alperne).
- 1) Dør, 2) Forfædre, 3) afbodes Aander, 4) Hymur, 5) Svælg, 6) Citer, 7) Bøn, 8) Slag, Piff.
33. Afbigelsjer i Ord af græst Oprindelse (mest Egennavne):
- a. 3 Bøf. Sing. bortkastes ofte -s, f. Eks. Daphni af Daphnis, Orpheu af Orpheus.
- b. Aff. Sing. ender ofte paa -a eller -in, f. Eks. aëra af aër, Thetin af Thetis.
- c. Gen. Sing. af Egennavne paa -es ender ofte paa -i (ei), f. Eks. Ulixi (Ulixei) af Ulixes (men ogsaa regelm. Ulixis).
- d. Gen. Sing. kan ende paa -os, f. Eks. Thetidos af Thetis.

- e. **Aff. Plur.** kan ende paa **-as**: **Tītānas** af **Titan**.
 f. i **Ord** paa **-ma**, **-matis** ender **Dat.** og **Abl. Plur.** sæbb.
 paa **-is**: **poēmatīs** af **poēma**, **-atis**.

34.

Røn

af Substantiver efter tredje Declination.

NB. De efterfølgende Regler gælde ikke, naar Ordets Røn kan bestemmes efter Betydningen (se ovenfor 8—10).

- I. **Æantøn** ere Ord med Nominativ paa **-er**, **-o**, Gen. **-ōnis**, **-or**, Gen. **-ōris**, **-os**, Gen. **ōris** og **-is**, Gen. **-ēris**:
 sermo longus (en lang Samtale), carcer obscurus (et mørkt Fængsel), dolor acerbus (en bitter Smerte), flōs albus (en hvid Blomst), pulvis niger (sort Støv).

35.

Undtagelser.

a. Af Ord paa **-er** ere **Æntetkøn**:
 Undt. } vēr (Fjoraar), cadāver (Lig), iter, itineris (Vej,
 paa-er. } Rejse), Plantenavne som acer (Åhorn), papāver,
 (Balmue).

b. Paa **-o**, Gen. **-ōnis**, ere **Æantøn**:
 Undt. } de paa **-io**, der afledes af Verber:
 paa -o, } legio prima (den første Legion).
 Gen. }
 -ōnis. } (Dog er pugio, en Dolk, **Æantøn**).

c. Paa **-os**, Gen. **-ōris**, er **Æntetkøn**: ōs (Mund):
 Undt. }
 paa-os, } ōs apertum (en aaben Mund).
 Gen. }
 -ōris. }

Num. 1. Os, ossis (Knoffel) er **Æntetkøn**: os album (en hvid R.).

Num. 2. Af Ord paa **-or**, Gen. **-ōris**, er **Æantøn**:
 arbor (Træ):
 arbor alta (et højt Træ);

Intetkøn ere marmor (Marmor), æquor (Jævnflade):
marmor candidum (hvidt Marmor).

Cor, cordis (Hjerte) er **Intetkøn**: cor timidum (et bange H.).

36. II. **Ænkøn** ere:

1) Ord med **Nominativ** paa **-o**, **Gen. -inis**:

hirundo nigra (en sort Svale), imāgo pulchra (et smukt Billede).

[Ogsaa Ordet caro, carnis (Kød) er **Ænkøn**].

2) de Ord, som i **Nominativ** tilføje et **s** (altsaa ogsaa de paa **-x**), f. Eks.:

ætas, -ātis (Ålder), seges, -etis (Sædemart, Sæd), clādes, clādis (Nederlag), navis, navis (Skib), gens, gentis (Slægt), lex, lēgis (Lov), radix, -icis (Rød), virtus, -ūtis (Dyd), palus, -ūdis (Sump), dōs, dōtis (Medgift):

seges matūra (moden S.), palus profunda (en dyb S.).

Anm. Til Ord, der i **Nom.** tilføje **s**, kan ikke regnes de Ord, i hvilke **s** egentlig hører til Stammen, nemlig de paa **-os**, **Gen. -ōris**, og **-is**, **Gen. -ēris**, der ifølge 34, I ere **Ænkøn**, og de paa **-us**, **Gen. -oris**, **-ēris** eller **-ūris**, der ere **Intetkøn** (se 38, III). Om vas og æs se 38, Anm.

37.

Undtagelser.

Undt. paa -o , Gen. -inis .	{	a. Af Ord paa -o , Gen. -inis , ere Ænkøn :
		homo (Menneske), turbo (Svirvelvind), ordo (Række,
		Orden, Stand), cardo (Dørhængsel), margo (Rand):
		homo bonus (et godt M.), ordo senatorius
		(Senatorstanden).

Undt. paa -as .	{	b. as, assis (en Robbermønt = c. 4 Øre).
---------------------------	---	--

- Undt. } **c. Af Ord paa -es ere *Hantøn*:**
 paa-es. } paries, -etis (Bæg), pes, pedis (Fod) og de paa
 -es, -itis, f. *Ætā* cæspes (Grønsvær):
 paries proximus (den nærmeste Bæg).

- Undt.af } **d. Af *Parisyllaba* paa -is ere *Hantøn*:**
Parisyllaba } 1) Ordene paa -nis, f. *Ætā* amnis (Flod):
 paa -is. } amnis lātus (en bred F.);
 2) endvidere mærkes:
 axis (Aks), collis (Høj), fascis (Rnippe), ensis
 (Kaarbe), fustis (Rnippe), orbis (Krebs), piscis
 (Fisk), mensis (Maaned), postis (Dørstolpe),
 torquis (Halskæde), ungvis (Negl), angvis
 (Snog):
 collis altus; piscis magnus.
 3) Nogle oprindelige Adjektiver, der bruges sub-
 stantivisk, saaledes Maanedensnavne: Aprilis
 (underforft. mensis);
 og natālis (underforft. dies) (Fødselsdag):
 natālis meus.
 4) *Hust* Regelen i 8 b: Tiberis flavus.

- Undt.af } **e. Af Ord paa -is, som ikke ere *Parisyllaba*, mærkes**
 andre } som *Hantøn*: lapis, -idis (Sten), sangvis, -inis
 Ord } (Blod):
 paa -is. } lapis dūrus (en haard S.).
 Anm. Ordene paa -is, -eris, i hvilke s oprinde-
 lig hører til Stammen, ere omtalte i 34, I som
Hantøn:
 pulvis (Støv), cinis (Aste).

Unbt. af Ord, hvis Stamme ender paa **nt**, mærkes som **hantsøn**:
 dens (Land), fons (Kilde), pons (Bro), mons (Bjerg):
 dens acūtus; mons altus.

Unbt. paa **-x**. } g. Af Ord paa **-x** mærkes som **hantsøn**:
 Grex (Hjord), og de fleste paa **-ex**, **-icis**, f. Ets.
 vertex (Båndhvirvel):
 grex magnus; vertex profundus.

38. III. **Intetkøn** ere Ord, som i Nominativ have **-e**, **-e**, **-l**, **-n**, **-t**, **-ur**, **-ar** og de paa **-us**, Gen. **-oris** eller **-eris** eller **-ūris**:
 lac dulce (sød Mælk), mare superum (det øvre Hav = Adriaterhavet), animal brūtum (et umæsende Dyr), nomen proprium (et Egennavn), caput calvum (et skaldet Hoved), fulgur horrendum (et skræffeligt Lynglimt), calcar acūtum (en skarp Spore), corpus mortāle (et dødeligt Væbeme), jus violātum (den krænkede Ret).

Anm. Som **Intetkøn** mærkes tillige de enkelte Ord æs, æris (Robber), vas, vāsis (Kar):
 vas pretiōsum (et kostbart K.).

39.

Undtagelser.

Unbt. paa **-l**. } a. Af Ordene paa **-l** ere **hantsøn**: sāl, sālīs (Salt),
 sōl, sōlīs (Sol):
 sol clarus (den klare S.).

Unbt. paa **-ur**. } b. Af Ordene paa **-ur** mærkes som **hantsøn**: Dyre-
 navne paa **-ur**, f. Ets. vultur (Ørib):
 vultur irātus (en vred Ø.).

Undt. paa-us.	{	c. Paa -us ere Huntøn : mus, mūris (Mus), lepus, -oris (Hare): lepus celer (en hurtig H.). Huntøn er: tellus, -ūris (Jord). tellus inarāta (upløjet J.). Anm. Ord paa -us, -utis og -ūs, -ūdis ere Huntøn efter Regelen 36, II.
------------------	---	--

40.

Fjerde Declination.

Hantøns- og Huntønsord.

Intetkønsord.

Singularis.

		Afvigende bøjes:	
N. B. fructus	quercus	domus	cornū
Aff. fructum	quercum	domum	cornū
G. fructūs	quercūs	domūs	cornūs
D. fructui	quercui	domui	cornū
Abf. fructū	quercū	domō	cornū

Pluralis.

N. B. fructūs	quercūe	domūs	cornua
Aff. fructūs	quercūs	domōs	cornua
G. fructuum	quercuum	{ domuum domōrum	cornuum
D. fructibus	quercubus	domibus	cornibus
Abf. fructibus	quercubus	domibus	cornibus

41. Som quercus (Eg) bøjes Tøftavelsesord med **c** foran Stammen **u** og desuden artus (Lebemod), partus (Fødsel) og tribus (Stamme). **Portus** (Havn) har i Dat. og Abl. Plur. baade portibus og portubus.

Hvad hedder porticus (Søjlegang) i Dat. og Abl. Plur.?

42. Kun i Abl. bruges en Del Substantiver, der dannes af Verber: jussu (efter Befaling), natu (af Alber), coactu (ved Tvang):

jussu populi (efter Folkets Befaling), major natu (ældre).

Kun i Pluralis bruges Idūs (den 15de i Marti, Maj, Juli, Oktober, den 13de i de andre Maanedere).

Anm. Af domus (Hus) dannes Lokativformen domī (hjemme), (se 51). [Mærk domum (hjem), domō (hjemmefra)].

43. Røn.

Hunkøn ere Ordene paa **-us**,

Kvækkøn ere Ordene paa **-u**:

Fructus incertus (et usikkert Udbytte), cornu curvum (et frumt horn).

44. Undtagelser.

Hunkøn ere: acus (Naal), domus (Hus), manus (Haand), porticus (Søjlegang), tribus (Stamme), Flertalsordet Idūs o. fl.:

manus dextra (højre Haand), Idus Martiæ (den 15de Marti).

Quercus er Hunkøn ifølge Regelen 9, b.

45. Femte Declination.

Singularis.	Pluralis.	
N. B. rēs	N. B. rēs	Mærk: I Gen. og Dat. Sing. er e ført efter en Konsonant (rei), langt efter en Vokal (diei).
Aff. rem	Aff. rēs	
G. rei	G. rērum	
D. rei	D. rēbus	
Abl. rē	Abl. rēbus	

46. Kun to Ord, res (Ting) og dies (Dag), have fuldstændig Pluralis; af nogle Ord findes kun Nom. og Acc. Plur., f. Eks. spes (Saab); af andre mangler Plur. ganske. Ordet requies, requiētis (Hvile), der gaar efter tredje Dekl., kan i Acc. og Abl. Sing. ved Siden af requiētem og requiēte ogsaa have efter femte Dekl.: requiem og requiē.

Nogle Ord paa -ies have en Biform paa -ia efter 1ste Dekl.: luxuries ell. luxuria (Overdaadighed). Plebs, plebis (Almue) efter 3die Dekl. har undertiden en Biform plebes, plebei (i Gen. fjældnere plebi) efter 5te.

47.

Røn.

Ordene efter femte Deklination ere **Sanctøn**.

Sanctøn er kun dies, der dog ogsaa kan være Femininum (i Betydningen „fastsat Dag“):

res publica (offentlig Anliggende, Stat); dies festus (Festdag).

Anm. Man skriver ogsaa i eet Ord respublica, men begge Ord højes (Gen. reipublicæ). Saaledes skrives for jus jurandum (Ed) ogsaa jusjurandum (G. jurisjurandi).

48.

Ubøjelige Substantiver og Adjektiver.

Ubøjelige Substantiver ere: fās (Ret), nefās (Uret), (der kun bruges som Nom. og Acc.), māne (Morgen) (der bruges som Nom., Acc. og Abl.), pondo (Pund) (der bruges som Nom., Acc. og Abl.).

[pondo er egentlig en afvigende Abl. af pondus, -eris (Bægt)].

49. Ubøjelige Adjektiver ere: frugi (brav) og nequam (flet).

50.

Tillæg.

At en Del Ord kun bruges i Pluralis, er omtalt i 16, 22, 32 og 42.

Andre Ord forandre Betydning i Pluralis, især Stofnavne og

Kollektiver, f. Fls.: æs, Robber, Bronze, æra, Arbejder af Bronze; imber, Regn, imbres, Regnstyl. (Med forandret Bøjning balneum, Badestammer, balneæ, Badeanstalt; epulum, Gæstebud, epulæ, Maaltid).

Særligt mærkes:

Singularis.	Pluralis.
ædes, Tempel.	ædes { Templar, et Hus
auxilium, Hjælp.	auxilia, Hjælpetropper.
copia, Forraad.	copiæ { Forraad, Tropper.
finis, Grænse.	fines { Grænser, Land.
impedimentum, Hindring.	impedimenta { Hindringer, (en Hærs) Trods.
littera, Bogstav.	litteræ { Bogstaver, Brev.
opem (se 26), Hjælp.	opes, Magt, Rigdom.
vis, Magt, Vold.	vires, Kræfter, Styrke.

51. Der er i Latin Levninger af en syvende Kasus, Lokativ, som betegnede Stedet, hvor noget fler. Den endte paa ī. Bevarede ere: domī (hjemme), rurī (paa Landet), humī (paa Jorden), animī (i Sindet), [vesperī (om Aftenen)], og i enkelte Byers Navne: Carthaginī (i R.), Tiburī (i T.). I de fleste andre Ord forsvandt Lokativ; i første og anden Declination smelte de den sammen med Genitiv: Romāi = Romæ (i R.), Corinthī (i R.); i tredje fortrængtes den af Ablativ: Babylone (i B.). Ogsaa domi opfattedes senere som Genitiv: domi alienæ (i et fremmed Hus).
52. Nævn Genitiv af rosa; poëma. Efter hvilke Decl. bøjes Ord paa a? Nævn Genitiv af Leonidas; ætas. Efter hvilke Decl. bøjes Ord paa as? Nævn Genitiv af Phyle; mare. Efter hvilke Decl. bøjes Ord paa o? Nævn Genitiv af dominus; mus; vulnus; corpus; virtus; palus; lepus; tellus; fructus; af Adjektivet totus. Efter hvilke Decl. bøjes Ord paa us?
- Nævn Genitiv af flos; custos (Bogter; Stamme paa -d); rhinoceros (Næshorn; Stamme paa -t); ōs; os; bos. Efter hvilke Decl. bøjes Ord paa os?
- Nævn Genitiv af puer; ager; mulier; pater; iter; og af Adjektiverne

liber; pulcher; acer; celer; pauper. Efter hvilke Delt. gaa Substantiver paa **er** og Adjektivets **Genitivsformer** paa **er**?

Nævn Genitiv af clades; pes; spes; miles; seges; quies; heres; obses; Ceres. Efter hvilke Delt. gaa Ord paa **es**?

Nævn Genitiv af rex; judex; supellex; senex; nox; nix.

Nævn Genitiv af sermo; homo; Apollo; ordo; imago.

Nævn Genitiv af avis; lapis; sangvis; lis; pulvis; cinis. Nævn **Art.** af vis, sitis.

Bøjes calcar og Hamilear ens? Og sal og animal?

Nævn Genitiv Plur. af rex; arx; mater; pons; Samnis; canis; amnis; juvenis; obses, -idis; custos, -odis; penātes; parentes.

53.

Adjektivernes Endelser.

a. Adjektiver af tre Endelser, een for hvert af de tre **Æn.**
De ende paa:

1) **-us, -a, -um**: longus, longa, longum (lang).

Saaledes bøjes ogsaa Adjektivernes Superlativer (longissimus), Fut. Part. Akt. (laudatūrus), Perf. Part. Pass. (laudātus) og Gerundiv (laudandus).

2) **-er, -era, -erum**: liber, libera, liberum (fri),
eller **-er, -ra, -rum**: pulcher, pulchra, pulchrum (smuk).

Anm. Gneftaaende er satur, satura, saturum (mæt).

3) **-er, -eris, -ere**: celer, celeris, celere (hurtig),
eller **-er, -ris, -re**: acer, acris, acre (skarpt, hibfig).

b. Adjektiver af to Endelser, en Fællesform for **Genitiv** og **Instrument** og en særlig Form for **Instrument**. De ende paa:

-is, -e: utilis, utile (nyttig).

Anm. Her kunne ogsaa anføres Adjektivernes Komparativformer:

-ior, -ius: longior, longius.

c. Adjektiver af een Endelse: audax (Gen. audācis) (driftig).
Som allerede tidligere anført, have de dog to Endelser

Uff. Sing. (Fællestøn: audācem; Intetstøn audax) og i
 Nom. og Uff. Plur. (Fællestøn: audāces, Intetstøn audacia).
 Saaledes ogsaa Præsens Participium (laudans).

Mærk: particeps, G. participis (delagtig), princeps, G.
 principis (først, forrest), men anceps, G. ancipitis (rettet
 imod to Sider, dobbeltsidig), præceps, G. præcipitis (styrrende
 affted med Hovedet forover, hovedfuld).

54. Om Adjektivernes Declination se ovenfor: om dem af anden og første
 Declination se 14 og 20; om dem af tredje Decl. se 28 og 29, c. Om
 Komparativformerne se 25, Slutn. Om ubøjelige Adjektiver se 49.
 Bøj i Køn: liber; pulcher; celer; acer; pauper.
 Hvor mange Endelser have Adjektiver paa -er? Efter hvilke Decl.
 bøjes de?
 Rævn Genitiv af longus; longius; longissimus.

55. Adjektivernes Komparation.

Komparativ ender sædvanlig paa -ior, -ius (G. -iōris), Superla-
 tiv paa -issimus, -a, -um. Disse Endelser føjes til Stammen;
 hvis Stammens sidste Bogstav er en Vokal, bortfalder denne.

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
longus, -a, -um [(lang)]	longior, longius (læng- [ere])	longissimus, -a, -um [(længst)]
utilis, -e (nyttig)	utilior, utilius	utilissimus, -a, -um
audax (driftig)	audacior, audacius	audacissimus, -a, -um

Saaledes ogsaa en Del Participier:

amans (elskende)	amantior, amantius	amantissimus, -a, [-um]
confertus, -a, -um (tæt sammentrængt)	confertior, confertius	confertissimus, -a, [-um]

Undtagelser.

56. Adjektiver, hvis Gæntøn ender paa **-er**, føje i Komparativ **-ior**, **-ius**, i Superlativ **-rimus**, **-a**, **-um** til Gæntønsformen i Kom., hvorved de, der under Bøjningen udstyde e, ogsaa miste det i Komparativ.

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
liber, -era, -erum	liberior, liberius	liberrimus, -a, -um
pulcher, -ra, -rum	pulchrior, pulchrius	pulcherrimus, -a, -um
celer, -eris, -ere	celerior, celerius	celerrimus, -a, -um
acer, -ris, -re	acrior, acrius	acerrimus, -a, -um
pauper	pauperior, -ius	pauperrimus, -a, -um

Anm. vetus mangler Komparativ, men har i Superlativ veterrimus.

57. Facilis (let), difficilis (vanstelig), gracilis (slank), humilis (lav), similis (lig), dissimilis (ulig), tilføje efter Stammens l i Komparativ **-ior**, **-ius**, i Superlativ **-lissimus**: facilis, faciliior, facillimus.

Anm. De andre Adjektiver paa **-ilis** gradbøjes efter 55.
 Hvad hedder utilis i Superlativ?

58. Adjektiver, der ender paa **-ficus** og **-volus**, have i Komparativ **-ficientior** og **-volentior**, i Superlativ **-ficientissimus** og **-volentissimus**.

magnificus (prægtig)	magnificentior	magnificentissimus
benevolus (velvillig)	benevolentior	benevolentissimus

Anm. Ogsaa maledicus (bagtalerist) har i Komp. maledicentior, i Superlativ maledicentissimus.

59.

Uregelmæssigt kompareres:

bonus	melior	optimus
malus	pejor	pessimus
magnus	major	maximus
parvus	minor	minimus
multus	Intetkøn: plus (Af Fællestøn mangler Sing. Om plures se 25, Slutn.).	plūrimus
frugi (brav, flittelig)	frugalior	frugalissimus
nequam (flet)	nequior	nequissimus

Anm. Til Substantiverne juvenis (ung Mand), senex (gammel Mand) svare Komparativerne junior (yngre), senior (mere bedaget, ældre). [Hyppigst gengives „yngre, yngst“ ved minor natu, minimus natu, „ældre, ældst“ ved major natu, maximus natu].

60.

Positiv er ufuldstændig og Superlativ afviger i:

Plur. exteri, -æ, -a, [(udenlandste) [Sing. mangler]	exterior (hbre)	extrēmus (hderst)
Intetk. inferum (nebre) [mare inferum = Havet S. for Italien; inferi, de underjordiske]	inferior (længere [nebe, lavere])	īmus (neberst, la- vest) infimus
Intetk. postera, -erum (følgende, næste) [Rom. Hant. mangler; posteri, Efterkommere]	posterior (bagest af [to, senere])	postrēmus (bagest af [flere, sidst])

Intetf. superum (øvre)	superior (øvre, højere)	suprēmus (øverst, [fjæst])
[mare superum, Adriaterhavet; supe- ri, Himmelbeboerne]		summus (øverst, [højest])

61. Følgende mangle Positiv (til nogle af dem svarer et Adverbium):

—	prior (først af to)	primus (først af flere)
—	deterior (ringere)	deterimus
—	ocior (hurtigere)	ocissimus
(prope, nær)	propior (nærmere)	proximus
[Positiv erstattes af propinquus (nær), der har Komp.: propin- quior]		
(intra, indenfor)	interior (indre)	intimus
(ultra, udover)	ulterior (fjernere)	ultimus (fjernt, [fjæst])

Anm. Til det forældede Adj. potis, pote (i Stand til), der kun forekommer i Rom., svarer potior (fortrinligere), potissimus.

62. Mange Adjektiver mangle Komparativ og Superlativ. Særligt mærkes de, der have en Vokal foran us, f. Eks. idoneus (stiftet). Hertil regnes ikke de paa -quus, f. Eks. antiquus (gammel, gammelbogs), antiquior (vigtigere), antiquissimus. Om vetus se 56, Anm.

Undertiden kan den manglende Komparativ erstattes ved at sætte **magis** (mere), Superlativ ved at sætte **maxime** (mest) foran Adjektivet, f. Eks.:

idoneus, magis idoneus (mere stiftet), maxime idoneus (mest stiftet).

Adverbier.

63. Mange Adverbier højes aldeles ifte, f. *Œs.* semper. Andre kunne højes i Grad eller kompareres.

Adverbier afledes ofte af Adjektiver.

De Adverbier, som afledes af Adjektiver, der højes efter anden og første Deklination, have Endelsen -*ē*, f. *Œs.* longē. Mærk bēnē (af bonus). Enkelte ende paa -*ō*, f. *Œs.* falsō (falskeligt), rarō (sjælden), subitō (pludselig), tutō (sikkert, i Sikkerhed).

De Adverbier, som afledes af Adjektiver efter tredje Deklination, ende paa -*iter* eller -*ter*, f. *Œs.* utiliter, celeriter, acriter, sapienter, audacter. Mærk dog facile (af facilis). Af difficilis dannes difficulter.

64. Komparativ til Adverbier, som afledes af Adjektiver, er lig Intension af Adjektivets Komparativ, Superlativ dannes af Adjektivets Superlativ ved at sætte *ē* for *us*.

longē (langt)	longius	longissimē
liberē	liberius	liberrimē
acriter	acrius	acerrimē
audacter	audacius	audacissimē
facile	facilius	facillimē
difficulter	difficilius	difficillimē
bene	melius	optimē
rarō (sjælden)	rarius	rarissimē

Mærk:

(magnopere, i høj [Grad])	magis (mere; i højere [Grad])	maxime
multum (meget, i [stor Udstrækning])	plus (mere, i større [Omfang])	plurimum
parum (lidet, for lidet)	minus (mindre)	minimē
—	potius (snarere)	potissimum

Af Adverbier, til hvilket intet Adjektiv svarer, mærkes:

diū (længe)	diūtius	diūtissimē
sæpe (ofte)	sæpius	sæpissimē
nūper (nylig)	—	nuperrimē (ganste [nylig])

Anm. Om Taladverbierne se 69 og 74. Om de pronominale Adverbier se 85.

Talord.

65. Talordene inddeles i:

- a) Mængdetal (Cardinalia), hvormed man angiver Mængden af de Ting, som tælles, og som altsaa bruges til at svare paa Spørgsmaalet: hvor mange? F. Eks. sex (seks);
- b) Ordental (Ordinalia), hvormed man angiver en Tings Plads i en Række, og som altsaa bruges til at svare paa Spørgsmaalet: hvilken i Rækken? F. Eks. sextus (den sjette);
- c) Fordelingstal (Distributiva), til hvilke der ikke findes tilsvarende Tal paa Dansk. De bruges til at svare paa Spørgsmaalet: hvor mange til hver? F. Eks. sēni (seks til hver);
- d) Taladverbier, til hvilke der heller ikke findes tilsvarende Tal paa Dansk. De bruges til at svare paa Spørgsmaalet: hvor mange Gange? F. Eks. sexiēs (seks Gange).

66. Mængdetal (Cardinalia).

1	I	ūnus, -a, -um
2	II	duo, -ae, -o
3	III	trēs, tria
4	IV	quattuor
5	V	quinque
6	VI	sex
7	VII	septem
8	VIII	octo
9	IX	novem
10	X	decem
11	XI	undecim
12	XII	duodecim
13	XIII	tredecim
14	XIV	quattuordecim
15	XV	quindecim
16	XVI	sēdecim
17	XVII	septendecim
18	XVIII	duodeviginti
19	XIX	undeviginti
20	XX	viginti
30	XXX	trigintā
40	XL	quadragintā
50	L	quinguentā
60	LX	sexagintā
70	LXX	septuagintā
80	LXXX	octogintā
90	XC	nonagintā
100	C	centum
200	CC	ducentī, -æ, -a
300	CCC	trecentī, -æ, -a
400	CCCC	quadringentī, -æ, -a
500	D (C10)	quingentī, -æ, -a
600	DC	sexcentī, -æ, -a
700	DCC	septingentī, -æ, -a
800	DCCC	octingentī, -æ, -a
900	DCCCC	nongentī, -æ, -a
1000	M (C10)	mille
2000	MM	duo milia
100,000	CCC1000	centum milia
1,000,000	CCCC10000	decies centēna milia

67. Ordenstal (Ordinalia).

primus, -a, -um
secundus, -a, -um eller alter
tertius, -a, -um
quartus, -a, -um
quintus, -a, -um
sextus, -a, -um
septimus, -a, -um
octāvus, -a, -um
nōnus, -a, -um
decimus, -a, -um
undecimus, -a, -um
duodecimus, -a, -um
tertius decimus, -a, -um
quartus decimus, -a, -um
quintus decimus, -a, -um
sextus decimus, -a, -um
septimus decimus, -a, -um
duodevicēsimus, -a, -um
undevicēsimus, -a, -um
vicēsimus, -a, -um
tricēsimus, -a, -um
quadragēsimus, -a, -um
quinguentēsimus, -a, -um
sexagēsimus, -a, -um
septuagēsimus, -a, -um
octogēsimus, -a, -um
nonagēsimus, -a, -um
centēsimus, -a, -um
ducentēsimus, -a, -um
trecentēsimus, -a, -um
quadringentēsimus, -a, -um
quingentēsimus, -a, -um
sexcentēsimus, -a, -um
septingentēsimus, -a, -um
octingentēsimus, -a, -um
nongentēsimus, -a, -um
millēsimus, -a, -um
bis millēsimus, -a, -um
centies millēsimus
decies centies millēsimus

ord.

68. Forbelingstai (Distributiva).

singulī, -æ, -a (een til hver)
 bīnī, -æ, -a (to til hver)
 ternī, -æ, -a (trīni)
 quaternī, -æ, -a
 quīnī, -æ, -a
 sēnī, -æ, -a
 septēnī, -æ, -a
 octōnī, -æ, -a
 novēnī, -æ, -a
 dēnī, -æ, -a
 undēnī, -æ, -a
 duodēnī, -æ, -a
 ternī dēnī, -æ, -a
 quaternī dēnī, -æ, -a
 quīnī dēnī, -æ, -a
 sēnī dēnī, -æ, -a
 septēnī dēnī, -æ, -a
 duodevicēnī, -æ, -a
 undevicēnī, -æ, -a
 vicēnī, -æ, -a
 tricēnī, -æ, -a
 quadragēnī, -æ, -a
 quinquagēnī, -æ, -a
 sexagēnī, -æ, -a
 septuagēnī, -æ, -a
 octogēnī, -æ, -a
 nonagēnī, -æ, -a
 centēnī, -æ, -a
 ducēnī, -æ, -a
 trecēnī, -æ, -a
 quadringēnī, -æ, -a
 quingēnī, -æ, -a
 sexcēnī, -æ, -a
 septingēnī, -æ, -a
 octingēnī, -æ, -a
 nongēnī, -æ, -a
 singula milia
 bīna milia
 centēna milia
 decies centēna milia

69. Taladverbier.

semel (een Gang)
 bis (to Gange)
 ter
 quater
 quinquies
 sexies
 septies
 octies
 novies
 decies
 undecies
 duodecies
 ter decies
 quater decies
 quinquies decies
 sexies decies
 septies decies
 duodevicies
 undevicies
 vicies
 tricies
 quadragies
 quinquagies
 sexagies
 septuagies
 octogies
 nonagies
 centies
 ducenties
 trecenties
 quadringenties
 quingenties
 sexcenties
 septingenties
 octingenties
 nongenties
 milies
 bis milies
 centies milies
 decies centies milies

66. Mængdetaf (Cardinalia).

1	I unus, -a, -um
2	II duo, -æ, -o
3	III trēs, tria
4	IV quattuor
5	V quinque
6	VI sex
7	VII septem
8	VIII octo
9	IX novem
10	X decem
11	XI undecim
12	XII duodecim
13	XIII tredecim
14	XIV quattuordecim
15	XV quindecim
16	XVI sedecim
17	XVII septendecim
18	XVIII duodeviginti
19	XIX undeviginti
20	XX viginti
30	XXX triginta
40	XL quadraginta
50	L quinquaginta
60	LX sexaginta
70	LXX septuaginta
80	LXXX octoginta
90	XC nonaginta
100	C centum
200	CC ducenti, -æ, -a
300	CCC trecenti, -æ, -a
400	CCC quadringenti, -æ, -a
500	D (ID) quingenti, -æ, -a
600	DC sexcenti, -æ, -a
700	DCC septingenti, -æ, -a
800	DCCC octingenti, -æ, -a
900	DCCCC nongenti, -æ, -a
1000	M (CID) mille
2000	MM duo milia
100,000	CCCICCC centum milia
1,000,000	CCCCICCC decies centena milia

67. Ordenstaf (Ordinalia).

primus, -a, -um
secundus, -a, -um eller alter
tertius, -a, -um
quartus, -a, -um
quintus, -a, -um
sextus, -a, -um
septimus, -a, -um
octavus, -a, -um
nonus, -a, -um
decimus, -a, -um
undecimus, -a, -um
duodecimus, -a, -um
tertius decimus, -a, -um
quartus decimus, -a, -um
quintus decimus, -a, -um
sextus decimus, -a, -um
septimus decimus, -a, -um
duodevicesimus, -a, -um
undevicesimus, -a, -um
viciesimus, -a, -um
tricesimus, -a, -um
quadragésimus, -a, -um
quinquagésimus, -a, -um
sexagésimus, -a, -um
septuagésimus, -a, -um
octogésimus, -a, -um
nonagésimus, -a, -um
centésimus, -a, -um
ducentésimus, -a, -um
trecentésimus, -a, -um
quadringentésimus, -a, -um
quingentésimus, -a, -um
sexcentésimus, -a, -um
septingentésimus, -a, -um
octingentésimus, -a, -um
nongentésimus, -a, -um
millésimus, -a, -um
bis millésimus, -a, -um
centies millésimus
decies centies millésimus

ord.

68. Forbelingstal (Distributiva).

singulī, -æ, -a (een til hver)
 binī, -æ, -a (to til hver)
 ternī, -æ, -a (trini)
 quaternī, -æ, -a
 quīnī, -æ, -a
 sēnī, -æ, -a
 septēnī, -æ, -a
 octōnī, -æ, -a
 novēnī, -æ, -a
 dēnī, -æ, -a
 undēnī, -æ, -a
 duodēnī, -æ, -a
 ternī dēnī, -æ, -a
 quaternī dēnī, -æ, -a
 quīnī dēnī, -æ, -a
 sēnī dēnī, -æ, -a
 septēnī dēnī, -æ, -a
 duodevicēnī, -æ, -a
 undevicēnī, -æ, -a
 vicēnī, -æ, -a
 tricēnī, -æ, -a
 quadragēnī, -æ, -a
 quinquagēnī, -æ, -a
 sexagēnī, -æ, -a
 septuagēnī, -æ, -a
 octogēnī, -æ, -a
 nonagēnī, -æ, -a
 centēnī, -æ, -a
 ducēnī, -æ, -a
 trecēnī, -æ, -a
 quadringēnī, -æ, -a
 quingēnī, -æ, -a
 sexcēnī, -æ, -a
 septingēnī, -æ, -a
 octingēnī, -æ, -a
 nongēnī, -æ, -a
 singula milia
 bīna milia
 centēna milia
 decies centēna milia

69. Taladverbier.

semel (een Gang)
 bis (to Gange)
 ter
 quater
 quinquies
 sexies
 septies
 octies
 novies
 decies
 undecies
 duodecies
 ter decies
 quater decies
 quinquies decies
 sexies decies
 septies decies
 duodevicies
 undevicies
 vicies
 tricies
 quadragies
 quinquagies
 sexagies
 septuagies
 octogies
 nonagies
 centies
 ducenties
 trecenties
 quadringenties
 quingenties
 sexcenties
 septingenties
 octingenties
 nongenties
 milies
 bis milies
 centies milies
 decies centies milies

Ann. 1. Da ethvert Talord tillige enten er et Substantiv eller et Adjektiv eller et Adverbium, kunde de opføres som Underafdelinger af disse tre Ordklasser.

Ann. 2. Man skriver quattuor eller quatuor, milia eller millia, vicesimus eller vigesimus, tricesimus eller trigesimus. Tegnet for 500 skrives D eller IO. For hvert nyt D der kommer til paa højre Side, skal et 0 tilføjes i vore Tal, f. Eks. IOO = 5000. Ved at sætte lige saa mange C'er paa venstre Side fordobler man Tallet, f. Eks. CCIOO = 10000.

70. Ærnes Forbindelse med Tierne, Hundrederne osv.:

Mængdetal.

Ordenstal.

21	{ unus et viginti viginti unus	{ unus et vicesimus primus et vicesimus vicesimus primus alter et vicesimus vicesimus alter (secundus et vicesimus)
22	{ duo et viginti viginti duo	

101 centum unus

centesimus primus

123 centum viginti tres

centesimuvicesimustertius

Paa lignende Maade ved Delingstal: singuli et vicēni eller vicēni singuli, og ved Taladverbierne: semel et vices eller vices semel.

71. Følgende Mængdetal højes:

a. unus som et Adjektiv paa -us, -a, -um; dog har det i alle Røn i Gen. Sing. unūs, i Dat. Sing. unī.

I Pluralis betyder det „ene“, „ens“: Ubii uni legatos miserant. (Æne Ubiere havde sendt Gesandter).

	Samf.	Samf.	Intetf.	Samf. og Samf.	Intetf.
b. N.	duo	duæ	duo	trēs	tria
Art.	{ duōs duo	duās	duo	trēs	tria
G.	duōrum	duārum	duōrum	trium	trium
D.	duōbus	duābus	duōbus	tribus	tribus
AbL	duōbus	duābus	duōbus	tribus	tribus

Gen. Plur. af duo hedder undertiden duum.

Som duo bøjes ambo, ambæ, ambo, begge.

- c. ducenti, -æ, -a, trecenti osv. bøjes som Adjektiver af anden og første Decl. i Pluralis.

- d. Pluralisformen milia:

N. Aff. milia

G. milium

D. Abl. milibus

2000 Ryttere hedde duo milia equitum. Mille bøjes ikke. Det bruges hyppigst som Adjektiv (mille equites), men kan ogsaa bruges substantivisk (mille equitum).

De øvrige Mængdetal ere ubøjelige.

72. Årstal betegnes altid ved Ordenstal:

Anno millesimo octingentesimo nonagesimo primo mortuus est. (Han døde År 1891.)

73. Fordelingstal bruges:

- a. for at betegne saa og saa mange til hver:

Pueris bina mala dabo (jeg vil give hver Dreng to Æbler).

- b. for at betegne Multiplikanden:

Bis quina sunt decem ($2 \times 5 = 10$).

- c. ved Flertalssubstantiver, som i sig selv betegne en enkelt Ting:

Trina castra (tre Lejre). Denæ litteræ (ti Breve) (decem litteræ = ti Bogstaver).

Dog bruges her ikke singuli, men unus, altsaa figes una castra. Ved disse Ord bruges trini hellere end terni.

Betegner derimod Flertalssubstantivet i sig selv flere Personer eller Ting, bruges Mængdetal:

Tres liberi nobis sunt (vi have tre Børn).

74.

Taladverbier, der ende paa -um:

primum (første Gang)

tertium (tredje Gang)

iterum (anden Gang)

osv.

postremum (sidste Gang)

[primō, først, i Begyndelsen; postremō, til sidst].

Pronomener.

Ligesom Talordene er ethvert Pronomen tillige enten et Substantiv eller et Adjektiv eller et Adverbium*) og kunde altsaa opføres som Underafdelinger af disse tre Ordklasser.

Mærk. Pronomenerne have i alle Røn i Gen. -ius (jus), i Dat. -i (Undt. kun de possessive Pron. (77) og nihil).

75.

Personlige Pronomener.

	1ste Person.	2den Person.	3die Person	3dje Persons refleksive Form.
	Sing.	Sing.		Sing.
N.	ego (jeg)	tu (du)		mangler
Aff.	mē	tē		sē (fig)
G. [obj.]	(meī)	(tuī)	erstattes	(suī)
D.	mihi	tibi	ved De-	sibi
Abl.	mē	tē	monstra-	sē
	Plur.	Plur.	tivet is	Plur.
N.	nōs (vi)	vōs (I)	(se neden-	mangler
Aff.	nōs	vōs	for).	sē (fig)
G. { [obj.]	(nostrī)	{(vestrī)		{(suī)
{ [part.]	nostrum	{vestrum		{mangler
D.	nōbis	vōbis		sibi
Abl.	nōbis	vōbis		sē

*) Her er „Pronomen“ taget i videre Forstand, end sædvanlig ster, idet Navnet bruges ogsaa om de pronominala Adverbier.

Ann. De personlige Pronomener mangle en egentlig Genitivform. Den objektive Genitiv erstattes ved Formerne mei, tui osv., d. e. Genitiv af det possessive Pronomens Intetkøn. Nostrum og vestrum bruges som det delte Heles (den partitive) Genitiv og efter Genitiven omnium tillige som possessiv Genitiv. Den possessive Genitiv erstattes ved de possessive Pronomener meus, tuus osv., se nedenfor.

76. a) Stavelsen **met** kan lægges til de fleste Kasus af de personlige Pronomener med Betydningen „selv“: *metmet defendo* (jeg forsvarer mig selv).
 Af *tu* dannes *tutemet* eller blot *tute* (du selv). For *se* bruges ogsaa *sese*.
- b) *Mihi* sammentrækkes af Digtere ofte til **mi**.
- c) Præpositionen *cum* sættes ikke foran de personlige og det reflektsive Pronomen, men sæses til Ordet som et Endetillæg: *mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum*.

77. Possessive Pronomener.

Meus,	mea,	meum	(min)	} højes som longus, -a, -um. Mærk dog, at meus i Bof. Hant. har mī : mi frater (men: mea soror).
tuus,	tua,	tuum	(din)	
suus,	sua,	suum	(sin)	
noster,	nostra,	nostrum	(vor)	} højes som pulcher.
vester,	vestra	vestrum	(eders)	

Suus er reflekstvt o: viser hen til Subjektet. Den videre Brug omtales i Syntaksen.

Mærk: *Patriam suam defendit, han (hun) forsvarer sit Fædreland.*
Patriam ejus defendo, jeg forsvarer hans (hendes) F.
Patriam suam defendunt, de forsvare deres F.
Patriam eorum (earum) defendimus, vi forsvare deres F.

Stavelsen **-pte** kan lægges forstærkende til Abl. Sing. af de possessive Pronomener: *Suapte manu* (med egen Haand).

Demonstrative Pronomener.

Hic, denne; iste, den der (hos dig); ille, hin, den der (hos en omtalt Person); is, den, han, hun; idem, den samme.

78.

Singularis.

N.	hic	hæc	hōc
Aff.	hunc	hanc	hōc
G.	hujus	hujus	hujus
D.	huic	huic	huic
Abf.	hōc	hāc	hōc

Pluralis.

N.	hī	hæ	hæc
Aff.	hōs	hās	hæc
G.	hōrum	hārum	hōrum
D.	hīs	hīs	hīs
Abf.	hīs	hīs	hīs

Til de Kasus af hic, der ende paa s og m, sæses ofte -ce: hosce (disse her), horunce. Den ældre Form af hic var hice. Mærk hicine = hice + ne.

Singularis.

ille	illa	illud
illum	illam	illud
illius	illius	illius
illi	illi	illi
illō	illā	illō

Pluralis.

illi	illæ	illa
illōs	illās	illa
illōrum	illārum	illōrum
illis	illis	illis
illis	illis	illis

Som ille gaar iste, ista, istud. Ipse har i Intet-tæn ipsum, men sæses ellers som ille.

Af ille og iste dannes de udvidede Former illic, illæc, illuc og istic, istæc, istuc, der kun bruges i Nom., Aff. og Abf. Sing.; de sæses som hic.

79.

Singularis.

N.	is	ea	id
Aff.	eum	eam	id
G.	ejus	ejus	ejus
D.	eī	eī	eī
Abf.	eō	eā	eō

Singularis.

idem	eadem	idem
eundem	eandem	eundem
ejusdem	ejusdem	ejusdem
eīdem	eīdem	eīdem
eōdem	eādem	eōdem

Pluralis.				Pluralis.		
N.	ii	eæ	ea	idem	eædem	eadem
Aff.	eōs	eās	ea	eōsdem	eāsdem	eadem
Ø.	eōrum	eārum	eōrum	eōrundem	eārundem	eōrundem
D.	iis	iis	iis	isdem	isdem	isdem
Abl.	iis	iis	iis	isdem	isdem	isdem

Ann. Ved Siden af ii
og iis forekommer ogsaa
ei og eis.

Ann. Ved Siden af idem og
isdem forekommer ogsaa iidem,
iisdem eller eidem, eisdem.

Det relative Pronomen.

Qui, som; der; hvilken.

Singularis.				Pluralis.		
80. N.	quī	quæ	quod	quī	quæ	quæ
Aff.	quem	quam	quod	quōs	quās	quæ
Ø.	cujus	cujus	cujus	quōrum	quārum	quōrum
D.	cui	cui	cui	quibus	quibus	quibus
Abl.	quō	quā	quō	quibus	quibus	quibus

Præpositionen cum kan sættes enten foran eller efter Abl. af qui: cum quo eller quocum osv.

Gammelbogs Former:

- a) Abl. Sing. i alle Røn: quī, f. Etz. quīcum = quocum.
b) Abl. Plur. i alle Røn: quīs.

Ubestemte Relativer.

Quisquis, hvo som helst der, enhver der; quicunque, samme Betydning som quisquis; uter og utercunque, hvo som helst der (af to).

Singularis.

81. a. N.	quisquis	Fem. mangler	quidquid eller quicquid
Aff.	mangler	—	quidquid eller quicquid
Abl.	quōquō	—	quōquō

Andre Kasus forekomme meget sjældent.

quisquis bruges mest som Substantiv.

Mært quoquo modo, paa hvilken som helst Maade (uden relativ Betydning).

- b. quicunque, quæcunque, quodcunque bøjes som qui med Tilføjelse af -cunque. (Aff. quemcunque, quamcunque, quodcunque osv.).

Quicunque bruges baade som Substantiv og Adjektiv.

Undertiden sættes et Ord imellem qui og cunque, f. Eks. qua re cunque = quacunque re.

- c. uter, utra, utrum bøjes som pulcher, men har i alle Røn i Gen. Sing. utrius, i Dat. Sing. utri.
- d. utercunque, utracunque, utrumcunque bøjes som uter med Tilføjelse af -cunque.

Spørgende Pronomener (pr. interrogativa).

Quis eller qui, hvem (hvo); hvilken? quisnam, hvem vel, hvilken vel? uter, hvem (af to), hvilken (af to)?

82. a. N. $\begin{cases} \text{quis} \\ \text{qui} \end{cases}$ quæ $\begin{cases} \text{quid} \\ \text{quod} \end{cases}$

Bøjes i alle andre Kasus som det relative qui.

Quis er baade Subst. og Adj., qui mest Adj. (hvad for en?), quid er Subst., quod Adj.

Gammeldags Former ere Abl. Sing. quī og Abl. Plur. quīs (smf. 80, a og b).

Som spørgende Adverbium bruges quī i Betydningen „hvorledes?“

- b. quisnam bøjes som quis.
- c. uter er ganske det samme Ord, som ovenfor er anført iblandt de ubestemt relative Pron., men er opført her, fordi det tillige bruges spørgende.

a. quis } en; nogen =
aliquis } nullus } nogen som helst
quispiam } en eller anden
ecquis, mon nogen?

c. quidam, en = en vis

e. quisque, enhver; enhver især
unusquisque, hver enkelt
uterque, enhver (af to) (begge)

b. quisquam } nogen =
ullus } nogen som helst

d. quivis } en hvilken som helst
quilibet }
utervis } en hvilken som helst
uterlibet } [[af to

f. alius, en anden
alter, en anden (af to), den
[anden
alteruter, en af de to (hvem det
[aa er)

g. nemo, ingen
nihil, intet
nullus, ingen, intet
neuter, ingen (af to)

nonnemo, nogen = en og anden
nunnihil, noget, et og andet
nonnullus, nogen; i Plur. nogle
[= adskillige

a. $\begin{cases} \text{quis} & \text{quæ} & \text{quid} \\ \text{qui} & \text{qua} & \text{quod} \end{cases}$

Bøjes ellers som det relative qui, men har i Nom. og Aff. Plur. Neutr. baade quæ og qua; quid er Subst., quod Adj.

{ aliquis	aliqua	aliquid
{ aliqui		aliquid

Bøjes ellers som det relative qui, men har i Rom. og Aff. Plur. Neutr. aliqua; aliquid er Subst., aliquod Adj.

quispiam	quæpiam	$\left\{ \begin{array}{l} \text{quidpiam (Subst.)} \\ \text{[eller quippiam]} \\ \text{quodpiam (Adj.)} \end{array} \right.$

Bøjes som det relative qui.

ecquis bøjes som det ubestemte quis.

- b. quisquam (Fem. mangler) $\left\{ \begin{array}{l} \text{quidquam} \\ \text{quicquam} \end{array} \right.$
 Bøjes ellers som det relative qui med Tilføjelse af quam, men mangler Pluralis.
 ullus, -a, -um har i alle Røn i Gen. Sing. -ius, i Dat. Sing. -ī; bøjes i de øvrige Kasus som longus.
 quisquam er mest Subst., ullus mest Adj.

- c. quidam quædam $\left\{ \begin{array}{l} \text{quiddam (Subst.)} \\ \text{quoddam (Adj.)} \end{array} \right.$
 Bøjes i de øvrige Kasus som det relative qui; m bliver foran d forandret til n: quendam, quorundam.

- d. quivis quævis $\left\{ \begin{array}{l} \text{quidvis (Subst.)} \\ \text{quodvis (Adj.)} \end{array} \right.$
 Bøjes i de øvrige Kasus som det relative qui med Tilføjelse af -vis.
 quilibet bøjes som quivis (quælibet, quidlibet og quodlibet osv.)
 utervis og uterlibet bøjes som uter med Tilføjelse henholdsvis af -vis og -libet.

- e. quisque quæque $\left\{ \begin{array}{l} \text{quidque (Subst.)} \\ \text{quodque (Adj.)} \end{array} \right.$
 Bøjes i de andre Kasus som det relative qui med Tilføjelse af que.

unusquisque unaquæque $\left\{ \begin{array}{l} \text{unumquidque (Subst.)} \\ \text{unumquodque (Adj.)} \end{array} \right.$

3 unusquisque bøjes begge Ord, unus og quisque.
 uterque utraque utrumque

Bøjes som uter med Tilføjelse af que.

- f. alius alia aliud

Har i alle Røn i Gen. Sing. -ius, i Dat. Sing. -ī; Nom. og Alf. Sing. Neutr. aliud; bøjes i de andre Kasus som longus.

alter altera alterum

Har i alle Køn i Gen. Sing. -ius, i Dat. Sing. -i;
bøjes i de andre Kasus som liber, libera, liberum.

alteruter { alterautra { alterumutrum
 { alterutra { alterutrum

I alteruter bøjes enten begge Ord, alter og uter,
eller kun det sidste.

g. nemo (Subst., kan ogsaa bruges som Adj. ved Personbenævnelser: nemo homo).

Aff. neminem

G. (mangler), erstattes af nullius

D. nemini

Abl. (mangler), erstattes af nullo.

nihil (Subst.) bruges sædvanligt kun som Nom. og Aff.

Undertiden forekommer G. nihili, Abl. nihilo.

nullus nulla nullum (Adj.)

Har i alle Køn i Gen. Sing. -ius, i Dat. Sing. -i;
bøjes i de andre Kasus som longus.

neuter neutra neutrum (Adj.)

Har i alle Køn i Gen. Sing. -ius, i Dat. Sing. -i;
bøjes i de andre Kasus som pulcher.

Anm. ceteri, -æ, -a, de andre = de øvrige. Af Sing. forekommer ikke Nom. Sant. (men: cetera multitudo).

Pauci, -æ, -a, nogle faa; plerique, -æque, -aque, de fleste, forekommer kun i Pluralis.

84. Korrelative (o: til hverandre svarende) Pronomener.

Demonstrativt	Spørgende og relativt	Ubestemt relativt	Ubestemt
tālis, -e, saadan	qualis, -e, hvordan; (saadan) som	qualiscunque, hvordan end	qualislibet, af hvilken som helst Betskaffenhed
tantus, -a, -um, saa stor (tantum, saa meget)	quantus, -a, -um, hvor stor? (saa stor) som (quantum, hvor meget)	quantuscunque, hvor stor end	aliquantus, temmelig stor quantus- } af hvilken libet } som helst quantus- } Stør- vis } relse
tot (ubøjel.), saa mange totidem (ubøjel.), lige saa mange	quot (ubøjel.), hvor mange; (saa mange) som	quotcunque } hvor quotquot } man- (ubøjel.) } ge end	aliquot (ubøjel.), en Del, adskillige
—	quotus, hvilken i Rækken?	—	—

85. Korrelative pronominala Adverbier.

Demonstrativt	Spørgende og relativt	Ubestemt relativt	Ubestemt
hic, her ibi, der ibidem, samme- steds illuc, der, hift istuc, der	ubi, hvor	ubicunque, hvor som helst end	alicubi, etsteds usquam, nogensteds ubique, overalt utrobique, paa begge Steder ubivis } hvor som helst ubilibet } alibi, andensteds nusquam, ingensteds

Demonstrativt	Spørgende og relativt	Ubestemt relativt	Ubestemt
hūc, herhen eō, derhen eōdem, samme- stedshen illūc eller illō, derhen istūc eller istō, derhen	quō, hvorhen	quōcunque, hvorhen end	aliquō, et eller andet Sted hen utrōque, til begge Sider quōlibet, hvorhen det end skal være aliō, andenstedshen
hinc, herfra inde, derfra indidem, sam- mestedsfra illinc, derfra istinc, derfra	unde, hvorfra	undecunque, hvorfra end	alicunde, etstedsfra utrimque, fra begge Sider aliunde, andenstedsfra
hāc, ad denne Sej eā, ad den Sej eādem, ad sam- me Sej illā, ad hin Sej istāc, ad den Sej	quā, ad hvilken Sej	quācunque, ad hvilken Sej end; overalt hvor	quālibet, hvor det end skal være, overalt
ita, saaledes itidem, paa sam- me Maade	ut, hvorledes; (saaledes) som (quī, hvor- ledes?)	utut } hvor- utcun- } ledes que } end	utique, i alt Fald aliter, anderledes neutiquam } aldeles iffe. nequāquam }
—	quando, naar?	quandōcunque, naar som helst end	quandōque, til hver enkelt Tid; naar som helst aliquando, engang unquam, nogenstinde nunquam, aldrig

Demonstrativt	Spørgende og relativt	Ubestemt relativt	(Ubestemt)
toties, saa ofte	quoties, hvor ofte; (saa ofte) som	quotiescunque, hvor ofte end	—
tam, saa; i den Grad	quam, hvor; (saa) som	Konjunktion: (quanquam, flønt)	(quamvis, saa meget, som det skal være (ogsaa Konjunk- tion: hvor meget end)

Verber.

86. Verbet har to Hovedformer (genera), Aktiv eller Handleform og Passiv eller Lideform. Kun de transitive Verber have fuldstændigt Passiv. De intransitive Verber bruges i Passiv kun upersonligt, d. e. kun i tredje Person uden bestemt Subjekt, f. Eks. pugnatur, der kæmpes, man kæmper (se nedenfor).

Nogle Verber, de saakaldte Deponentier, have passiv Form men aktiv Betydning*) (se nedenfor).

87. Verbet har tre personlige Maader (modi), d. e. Maader, som bøjes i Person, nemlig: Indikativ eller fremsættende Maade, Konjunktiv eller forestillende Maade og Imperativ eller Bydemaade, og to upersonlige Maader, som ikke bøjes i Person, nemlig: Infinitiv eller Navnemaade og Particium eller Tillægsmaade. Hertil slutte sig to substantiviske Former, Supinum og Gerundium og den adjektiviske Form Gerundiv.

*) Denne Definition, som sædvanlig bruges, passer ikke altid. Rigtigere vilde det være at sige, at et Deponens er et Verbum, der har passiv Form, men dog danner enkelte aktive Former.

Medens Konjunktiv i Dansk kun anvendes i faa Tilfælde, f. Eks. i Ønster (Kongen leve!), bruges den i Latin i en stor Mængde Sætninger, mest Bidsætninger. Derfor kan den latinske Konjunktiv kun sjældn gengives ved dansk Konjunktiv; som oftest maa den gengives enten ved Indikativ eller ved Tilføjelse af et Hjælpeverbum (skal, vil, kan, maa; i Opfordringer tilføjes „lad“, f. Eks. cantemus, lad os synge!).

Supinum (supinum) har Form af et Substantiv efter 4de Deklination i Akkusativ og Ablativ og svarer i Betydningen omtrent til dansk Infinitiv; det har to Former, første Supinum, der ender paa -tum eller -sum, f. Eks. auditum (venio), (jeg kommer) for at høre; og andet Supinum, der ender paa -tu eller -su, f. Eks. (hoc jucundum est) auditu, (dette er behageligt) at høre. Supinum dannes ogsaa af Deponentier.

Gerundium (gerundium) ender paa -ndum og har Form af et Intetkønsord paa -um efter 2den Deklination i Akt., Gen., Dat. og Abl. (Rom. mangler). Det har samme Betydning som Præsens Infinitiv i Aktiv og bruges, hvor der er Trang til at bøje Infinitiv, f. Eks. natus ad pugnandum, født til at kæmpe; cupidus pugnandi, begærlig efter at kæmpe; pugnando, ved at kæmpe osv. Denne Form dannes ligeledes af Deponentier.

Gerundiv (gerundivum) ender paa -ndus, -a, -um og bøjes som et Adjektiv af tre Endelser efter anden Deklination. Det har passiv Betydning, f. Eks. laudandus, -a, -um, (den) som bør roses. Det dannes ogsaa af Deponentier og har ogsaa hos disse passiv Betydning.

88. Verbet har seks Tider (tempora): Præsens eller Nutid, Imperfektum eller Datid, Futurum I (simplex) eller Fremtid, Perfektum eller Førnutid, Pluskvamperfektum eller Førdatid og Futurum II (exactum) eller Førfremtid.

Det latinske Perfektum svarer kun halvt til den danske Førnutid og maa ofte gengives ved dansk Datid, f. Eks. laudāvi

betyder baade „jeg har rost“ og „jeg roste“. Dette vil blive nærmere forklaret i Syntaksen.

Endelig i **Judikativ** forekomme alle seks Tider; Konjunktiv af Futurum I og II mangler; for Konjunktiv af Futurum I bruges dels Konjunktiv af Præsens, dels en Omfribning af Futurum Participium og Præsens Konjunktiv af Verbet sum (laudatūrus sim). For Konjunktiv af Futurum exactum bruges Konjunktiv af Perfektum eller Pluskvamperfektum. I Imperativ er der ingen Adskillelse efter Tid*). Derimod har Imperativ to Former, af hvilke den ene udfirer Befalingen med større Eftertryk, f. Eks. 1) laudā, rosl 2) laudāto, du skal rose. I Infinitiv og Participium plejer man at adskille de tre Tider, Præsens, Futurum og Perfektum, men denne Adskillelse er egentlig unøjagtig, og det vilde være rigtigere at tale om Samtidens, Førtidens og Eftertidens Infinitiv og Participium. Dette vil nærmere blive forklaret i Syntaksen.

Af Participierne har Præsens Participium (egtl. Participium af Præsens, participium præsens temporis) og Futurum Participium aktiv, Perfektum Participium passiv Betydning. De dannes alle ogsaa af Deponentier og have hos disse i Regelen alle aktiv Betydning. Participierne deklineres som Adjektiver.

89. I de personlige Maader bliver Verbet konjugeret eller bøjet i Person (1ste, 2den, 3dje Person) og Tal (Singularis og Pluralis).

Man opstiller fire Konjugationer eller Bøjningsmaader. I første Konjugation ender Stammen paa ā, i anden paa ē, i tredje paa en Konsonant eller u, i fjerde paa ī. Under-

*) Man taler vel undertiden om Præsens Imperativ og Futurum Imperativ, men disse Navne ere ikke heldige, da enhver Befaling kræver Udførelsen af Noget, som først kan ske i Fremtiden.

tiden smelter Stammens Endevokal sammen med Endelsens Vokal, f. Eks. laud-o (for lauda-o). Verberne af tredje Konjugation have en Bindevokal (i, e eller u) imellem Stammens sidste Bogstav og en Endelse, som begynder med en Konsonant, f. Eks. leg-i-s, minu-i-s, leg-e-re, minu-e-re, leg-u-nt, minu-nt. I fjerde Konjug. forekommer ligeledes i nogle Former en Bindevokal, f. Eks. audi-u-nt, audi-ē-bam. Om nogle Verber af tredje Konjugation, som i Præsens have -io, se nærmere nedenfor (103).

Forud for de fire Konjugationer er stillet Verbet sum (jeg er), hvis Bøjning forudsættes som bekendt i Bøjningsmønstrenes sammensatte Rader. Sammensætningerne af Verbet sum omtales nedenfor i Stykke 189.

90. *Sum.*

Verb

A. Indicativ.		B. Conjunctiv.
Præs.	Sing. 1. sum, jeg er 2. es 3. est Plur. 1. sumus 2. estis 3. sunt	sim sis sit simus sitis sint
Impf.	Sing. 1. eram, jeg var 2. erās 3. erat Plur. 1. erāmus 2. erātis 3. erant	essem essēs esset essēmus essētis essent
Futur.	Sing. 1. erō 2. eris 3. erit Plur. 1. erimus 2. eritis 3. erunt	(mangler)

C. Imperativ.

Sing. 2. es, vær!	estō, du skal være
3. (mangler)	estō
Plur. 2. este	estōte
3. (mangler)	suntō

D. Infinitiv.

Præs.: esse, at være

Futur.: futūrum, -am, -um*) esse (Nom. futūrus, -a, -um esse),
at skulle ell. ville være, (at ville blive)

Perf.: fuisse, at have været

*) Naar et Adjektiv (Participium) er Prædikatord ved en Infinitiv uden at henføres til et bestemt Subjekt, sættes det i Affjativ.

um.

A. Indicativ.		B. Coniunctiv.	
er.	Sing. 1. fui, jeg har været, jeg var 2. fuisti 3. fuit		fuerim fueris fuerit
	Plur. 1. fuimus 2. fuistis 3. fuerunt		fuerimus fueritis fuerint
er.	Sing. 1. fueram, jeg havde været 2. fuerās 3. fuerat		fuissem fuissēs fuisset
	Plur. 1. fuerāmus - 2. fuerātis 3. fuerant		fuissēmus fuissētis fuissent
er.	Sing. 1. fuerō, jeg vil have været 2. fueris 3. fuerit		(mangler)
	Plur. 1. fuerimus 2. fueritis 3. fuerint		

E. Participium.

Futur.: futūrus, -a, -um, (den) som vil være, (den) som vil blive (tilkommende).

I Steden for essem bruges ofte forem, forēs, osv.,
— futūrum, -am, -um esse ofte fore.

91. *Laudo.*

A. Indicativ.

B. Coniunctiv.

Præs.	Sing. 1. laudō, jeg roser	laudem
	2. laudās	laudēs
Plur.	3. laudat	laudet
	1. laudāmus	laudēmus
Impf.	2. laudātis	laudētis
	3. laudant	laudent
Futur.	Sing. 1. laudābam, jeg roste	laudārem
	2. laudābās	laudārēs
Plur.	3. laudābat	laudāret
	1. laudābāmus	laudārēmus
	2. laudābātis	laudārētis
	3. laudābant	laudārent
	Sing. 1. laudābō, jeg skal (vil) rose	(mangler)
	2. laudābis	
	3. laudābit	
	Plur. 1. laudābimus	
	2. laudābitis	
	3. laudābunt	

C. Imperativ.

Sing. 2. laudā, roß!	laudātō, du skal rose
3. (mangler)	laudātō, han skal rose
Plur. 2. laudāte, roser!	laudātōte, I skulle rose
3. (mangler)	laudantō, de skulle rose

D. Infinitiv.

Præs.: laudāre, at rose

Futur.: laudātūrum, -am, -um esse (Nom. laudātūrus, -a, -um esse), at ville rose.

Perf.: laudāvisse, at have roft.

Conjugation.

b.

www.libtool.com.cn

A. Indicativ.		B. Coniunctiv.	
erf.	Sing. 1. laudāvī, jeg har roft, jeg [rofte]	laudāverim	
	2. laudāvistī	laudāveris	
	3. laudāvit	laudāverit	
	Plur. 1. laudāvimus	laudāverimus	
	2. laudāvistis	laudāveritis	
	3. laudāverunt	laudāverint	
pf.	Sing. 1. laudāveram, jeg havde roft	laudāvissem	
	2. laudāverās	laudāvissēs	
	3. laudāverat	laudāvisset	
	Plur. 1. laudāverāmus	laudāvissēmus	
	2. laudāverātis	laudāvissētis	
	3. laudāverant	laudāvissent	
er.	Sing. 1. laudāverō, jeg vil have roft, [jeg faar roft]		
	2. laudāveris		
	3. laudāverit		(mangler)
	Plur. 1. laudāverimus		
	2. laudāveritis		
	3. laudāverint		

E. Gerundium.

F. Supinum.

Aff.: laudandum, at rofe

Første: laudātum, (for) at rofe

G.: laudandī

Andet: laudātū, at rofe

D.: } laudandō

Abf.: }

G. Participium.

Præs.: laudans, Gen. laudantis, rofende

Futur.: laudātūrus, -a, -um, (den) som vil rofe

Conjugation.

ib.

www.libtool.com.cn	
A. Indicativ.	
erf. Sing. 1. laudātus (a, um) sum, jeg [er bleven roft]	laudātus (a, um) sum
2. laudātus (a, um) es	laudātus (a, um) sis
3. laudātus (a, um) est	laudātus (a, um) sit
Plur. 1. laudāti (æ, a) sumus	laudāti (æ, a) simus
2. laudāti (æ, a) estis	laudāti (æ, a) sitis
3. laudāti (æ, a) sunt	laudāti (æ, a) sint
opf. Sing. 1. laudātus (a, um) eram, jeg [var bleven roft]	laudātus (a, um) essem
2. laudātus (a, um) erās	laudātus (a, um) essēs
3. laudātus (a, um) erat	laudātus (a, um) esset
Plur. 1. laudāti (æ, a) erāmus	laudāti (æ, a) essēmus
2. laudāti (æ, a) erātis	laudāti (æ, a) essētis
3. laudāti (æ, a) erant	laudāti (æ, a) essent
er. Sing. 1. laudātus (a, um) erō jeg [vil være bleven roft]	(mangler)
2. laudātus (a, um) eris	
3. laudātus (a, um) erit	
Plur. 1. laudāti (æ, a) erimus	
2. laudāti (æ, a) eritis	
3. laudāti (æ, a) erunt	

E. Gerundiv.

laudandus, -a, -um, (den) som bør rofes

F. Participium.

Perf.: laudātus, -a, -um, roft

93. *Moneo.*

A t t i v.

A. Jussivus.		B. Conjunctiv.
Præs.	Sing. 1. moneō, jeg paaminder 2. monēs 3. monet Plur. 1. monēmus 2. monētis 3. monent	moneam moneās moneat moneāmus moneātis moneant
Impf.	Sing. 1. monēbam, jeg paamindebe (bøjes som laudābam)	monērem (bøjes som laudārem)
Fut.	Sing. 1. monēbō, jeg skal (vil) paaminde (bøjes som laudābo)	(mangler)
Perf.	Sing. 1. monuī, jeg har paamindet (bøjes som laudāvi)	monuerim (bøjes som laudāverim)
Plupf.	Sing. 1. monueram, jeg havde paamindet (bøjes som laudāveram)	monuissē (bøjes som laudāvissem)
Ft. ex.	Sing. 1. monuerō, jeg vil have paamindet (bøjes som laudāvero)	(mangler)
C. Imperativ.		E. Gerundium.
Sing. 2. monē, paa- monētō, du [mind! [skal p. 3. (mangler) monētō Sing. 2. monēte monētōte 3. (mangler) monentō		Aff. monendum, at paaminde Gen. monendī Dat. } monendō Abl. }
D. Infinitiv.		F. Supinum.
Præs.: monēre, at paaminde Futur.: monitūrum, -am, -um esse [Rom. monitūrus, -a, -um [esse] at ville paaminde Perf.: monuisse, at have paamindet		Første: monitum, for at paa- [minde Andet: monitū, at paaminde
		G. Participium.
		Præs.: monens, Gen. monen- [tis, paamindende Futur.: monitūrus, -a, -um, [(den) som vil paaminde

Conjugation.

94. *Moneor.*

Passiv.

A. Indicativus. B. Coniunctiv.

Sing. 1. moneor, jeg paamindes, jeg bliver [paamindet]	monear
2. monēris	moneāris
3. monētur	moneātur
Plur. 1. monēmur	moneāmur
2. monēmini	moneāmini
3. monentur	moneantur
Sing. 1. monēbar, jeg blev paamindet (bøjes som laudābar)	monērer (bøjes som laudārer)
Sing. 1. monēbor, jeg vil blive paamindet (bøjes som laudābor)	(mangler)
Sing. 1. monitus sum, jeg er bleven [paamindet, jeg blev paamindet (bøjes som laudātus sum)]	monitus sim
Sing. 1. monitus eram, jeg var bleven p. (bøjes som laudātus eram)	monitus essem
Sing. 1. monitus erō, jeg vil være bleven [paamindet (bøjes som laudātus erō)]	

C. Imperativ.

Sing. 2. monēre, bliv monētor, du skal [paamindet! [blive p.]	E. Gerundiv.
3. (mangler) monētor	monendus, a-, -um, (den)
Plur. 2. monēmini (mangler)	[som bør paamindes]
3. (mangler) monentor	

D. Infinitiv.

Præsens: monērī, at paamindes, at blive p.	F. Participium.
Futurum: monitum irī, at ville blive p. (NB. monitum bøjes ifte.)	monitus, -a, -um, paa-
Perfekt.: monitum, -am, -um esse (Nom. monitus, -a, -um esse) [at være bleven p.]	[mindet]

95. *Lego.*

Aff. v.

www.libtool.com.cn

A. Indicativ.		B. Conjunctiv.	
Præs.	Sing. 1. legō, jeg læser 2. legis 3. legit Plur. 1. legimus 2. legitis 3. legunt		legam (bøjes som moneam)
Impf.	Sing. 1. legēbam, jeg læste (bøjes som laudābam)		legerem (bøjes som laudārem)
Fut.	Sing. 1. legam, jeg skal (vil) læse 2. legēs 3. leget Plur. 1. legēmus 2. legētis 3. legent		(mangler)
Perf.	Sing. 1. lēgi, jeg har læst, jeg læste (bøjes som laudāvi)		lēgerim (bøjes som laudāverim)
Plupf.	Sing. 1. lēgeram, jeg havde læst (bøjes som laudāveram)		lēgissem (bøjes som laudāvissem)
St. ex.	Sing. 1. lēgerō, jeg vil have læst (bøjes som laudāvero)		(mangler)
C. Imperativ.		E. Gerundium.	
Sing. 2. lege, læs! legitō, du skal læse 3. (mangler) legitō Plur. 2. legite legitōte 3. (mangler) leguntō		Aff. legendum, at læse G. legendi D. } legendō Abl. }	
D. Infinitiv.		F. Supinum.	
Præs.: legere, at læse Futur.: lectūrum, -am, -um esse (Nom. lectūrus, -a, -um [esse] at ville læse Perf.: lēgisse, at have læst		Første: lectum, for at læse Andet: lectū, at læse	
		G. Participium.	
		Præs.: legens, G. legentis, læ- [sende Futur.: lectūrus, -a, -um, (den) [som vil læse	

Conjugation.

96. *Legor.*

Passiv.

www.libtool.com.cn

A. Indicativ.	B. Coniunctiv.
Sing. 1. legor, jeg læses, jeg bliver læst 2. legeris 3. legitur Plur. 1. legimur 2. legimini 3. leguntur	legar (bøjes som monear)
Sing. 1. legēbar, jeg læstes, jeg blev læst (bøjes som laudābar)	legerer (bøjes som monērer)
Sing. 1. legar, jeg vil blive læst 2. legēris 3. legētur Plur. 1. legēmur 2. legēmini 3. legentur	(mangler)
Sing. 1. lectussum, jeg er bleven l., jeg blev l. (bøjes som laudātus sum)	lectus sim
Sing. 1. lectus eram, jeg var bleven l. (som laudātus eram)	lectus essem
Sing. 1. lectus erō, jeg vil være bleven l. (som laudātus ero)	
C. Imperativ.	E. Gerundiv.
Sing. 2. legere, bliv læst! legitor 3. (mangler) legitor Plur. 2. legimini (mangler) 3. (mangler) leguntor	E. Gerundiv. legendus, -a, -um, (den) [som bør læses]
D. Infinitiv.	F. Participium.
Præs.: legī, at læses Futur.: lectum irī, at ville blive læst (NB. lectum bøjes ikke.) Perfekt.: lectum, -am, -um esse, (Nom. lectus, -a, -um esse), at [være bleven læst]	F. Participium. Perfekt.: lectus, -a, -um, [læst]

97. *Audio.*

Aktiv.

A. Indikativ.		B. Konjunktiv.	
Præs.	Sing. 1. audiō, jeg hører 2. audis 3. audit Plur. 1. audīmus 2. audītis 3. audiunt		audiam (som moneam)
Impf.	Sing. 1. audiēbam, jeg hørte (som laudābam)		audīrem (som laudārem)
Fut.	Sing. 1. audiam, jeg skal (vil) høre (som legam)		(mangler)
Perf.	Sing. 1. audivi, jeg har hørt, jeg hørte (som laudāvi)		audīverim (som laudāverim)
Plupf.	Sing. 1. audīveram, jeg havde hørt (som laudāveram)		audīvissem (som laudāvissem)
Ft. ez.	Sing. 1. audīverō, jeg faar hørt (som laudāvero)		(mangler)
C. Imperativ.		E. Gerundium.	
Sing. 2. audī, hør! audītō, du skal [høre! 3. (mangler) audītō Plur. 2. audīte audītōte 3. (mangler) audiuntō		Aff. audiendum, at høre Gen. audiendī Dat. } audiendō Abl. }	
D. Infinitiv.		F. Supinum.	
Præs.: audire, at høre Futur.: auditūrum, -am, -um esse (Nom. auditūrus, -a, -um esse), at ville høre Perfekt.: audivisse, at have hørt		Første: auditum, for at høre Andet: auditu, at høre	
		G. Participium.	
		Præs.: audiens, G. audientis, [hørende Futur.: auditūrus, -a, -um, (den) [som vil høre	

98.

Passiv.

A. Indicativus. B. Coniunctiv.

Sing. 1. audior, jeg bliver hørt 2. audiris 3. auditur Plur. 1. audimur 2. audimini 3. audiuntur	audiar (som monear)
Sing. 1. audiēbar, jeg blev hørt (som laudābar)	audīrer (som laudārer)
Sing. 1. audiar, jeg vil blive hørt (som legar)	(mangler)
Sing. 1. auditus sum, jeg er bleven hørt, [jeg blev hørt] (som laudātus sum)	auditus sim
Sing. 1. auditus eram, jeg var bleven h. (som laudātus eram)	auditus essem
Sing. 1. auditus erō, jeg vil være bleven h. (som laudātus ero)	(mangler)
C. Imperativ. Sing. 2. audire, bliv hørt! auditor 3. (mangler) auditor Plur. 2. audimini (mangler) 3. (mangler) audiuntor	E. Gerundiv. audiendus, -a, -um, (den) [som bør høres]
D. Infinitiv. Præs.: audiri, at blive hørt Futur.: auditum iri, at ville blive hørt (NB. auditum højes ikke.) Perfekt.: auditum, -am, -um esse (Nom. auditus, -a, -um esse), [at være bleven hørt]	F. Participium. Perfekt.: auditus, -a, [-um, hørt]

99. Dannelsen af Verbets Maader og Tider.

For at vide, hvorledes et Verbum konjugeres, maa man kende dets Præsens, Perfektum, Supinum og Præs. Infinitiv i Aktiv:

1ste Konj.:	laud-o,	laudāv-i,	laudāt-um,	laudā-re
2den Konj.:	mone-o,	monu-i,	monit-um,	monē-re
3dje Konj.:	leg-o,	lĕg-i,	lect-um,	lege-re
4de Konj.:	audi-o,	audīv-i,	audīt-um,	audī-re

Verbets Stamme er i disse Kendesformer undergaaet visse Forandringer, og man stelner derfor imellem Præsensstammen, Perfektstammen og Supinumstammen.

100. Præsensstammen: laudā-, monē-, leg-, audī-. Den er i Reglen lig Verbalstammen, dog kan den undertiden afvige noget derfra (se nedenfor). Af Præsensstammen dannes Præs. Indif. og Konj., Imperf. Indif. og Konj., Futurum, Imperativ, Præsens Infinitiv baade i Aktiv og Passiv, Præsens Particinium, Gerundium og Gerundiv ved at tilføje de Endelser, som ses af Bøjningsmønstrene.

Mærk. 1) Præsens Konjunktiv ender i første Konjugation paa -**em**, i de tre andre Konjugationer paa -**am** (laudem, moneam, legam, audiam).

2) Futurum ender i første Konjugation paa -**bo**, i tredje og fjerde paa -**am** (laudābo, monebo, legam, audiam).

Hvorledes afviger Bøjningen af Konjunktiv legam, audiam fra Bøjningen af Futurum?

3) Imperfektum Konjunktiv og Imperativ findes let af Præsens Infinitiv i Aktiv:

Imperf. Konj. Akt.	=	Præs. Inf. Akt. + m	(laudāre-m)
Imperf. Konj. Pass.	=	Præs. Inf. Akt. + r	(laudāre-r)
Imperativ Akt.	=	Præs. Inf. Akt. ÷ re	(laudā)
Imperativ Pass.	=	Præs. Inf. Akt.	(laudāre)

101. Perfektstammen: laudāv-, monu-, lĕg-, audīv-.

Ofte forekommer dog afvigende Perfektstammer, hvorom nærmere nedenfor. Særligt mærkes, at Perfektstammen i tredje Konju-

gation ofte ender paa **-s**, f. **Œs.** af scribo: scrips-i. Dette sker hyppigst i Verber, hvis Stamme ender med **-h**, **-p**, **-c**, **-qu**, **-h**, **-g** (**-gv**) og **-d**. Her bliver hsi til psi (scripsi), csi (**-qsi**) og **-gsi** til **-xi** (duxi af dūco, fører; dixi af dīco, siger); ogsaa Verber, hvis Stamme ender paa **-h**, faa **-xi** (traxi af traho, drager); **d** og **t** bortfalde foran **-si** (læsi af lædo, beftabiges, mīsi af mitto, sendes). Verber, der danne Perfektum uden Tilføjelse af **s**, som lego, og som ende med en Konjont, forlænge i Perfektum en kort Vokal foran denne Konjont: lægi.

Af Perfektstammen dannes Perfektum Ind. og Konj., Pluskvamperfektum Ind. og Konj., Futurum II. (exactum), Perfektum Infinitiv i Aktiv ved at tilføje de Endelser, som ses af Bøjningsmønstrene.

102. Supinumstammen: laudāt-, monit-, lect-, audīt-. Supinumstammen kan dog ofte ende paa **-s**, f. **Œs.** divīs-um af divido, deler. (**d** falder bort foran **s**. I Sup. paa **-tum** bliver bt forandret til pt, gt til ct.)

Af Supinumstammen dannes Futurum Participium (altsaa ogsaa Fut. Inf. Akt.), Perfektum Participium (altsaa ogsaa de sammensatte Tider i Passiv) ved at tilføje de Endelser, som ses af Bøjningsmønstrene. I Fut. Inf. i Passiv er Supinum føjet til iri (Præs. Inf. Pass. af eo, gaar).

Nogle Verber mangle Supinum og disse mangle da ogsaa de her omtalte Former: Futurum Participium, Perfektum Participium osv. I disse erstattes den manglende Fut. Inf. Aktiv og Passiv ved en Omfribning med fore ut, f. **Œs.** spero fore, ut hoc discatis, jeg haaber, at I ville lære dette (egentlig: at det vil ske, at I lære dette). Denne Omfribning med fore ut bruges undertiden ogsaa, hvor den ikke er nødvendig, ved Verber, der have Supinum.

Verber af tredje Konjugation paa -io.

103. Nogle Verber af tredje Konjugation have i Præsens -io, og -i beholdes i de af Præsensstammen afledede Former foran a, o, u og ē (langt e): capiam, capior, capiunt, capiēs; derimod bortfalder i foran et andet i, foran ēr (kort e + r) og foran Imperativendelsen e: capis, capere, cape.

Disse Verber ere:

capio, tager	fugio, flygter	quatio (hyppigere bruges
cupio, ønsker	jacio, kaster	Smnsætn. concutio), ryster
facio, gør	pario, føder	bevæger stærkt
fodio, graver	rapio, griber	sapio, har Smag af
		allicio, lokker til mig
		conspicio, ser, faar Øje paa
		og andre Sammensætninger
		med -licio og -spicio

Hertil komme nogle Deponentier: gradior (strider), morior (dør), patior (liger). Om orior (staar op) se 129.

Activ.

Præs. Ind.	capio	Præs. Konj.	capiam
	capis		capias osv.
	capit	Imperf. Konj.	caperem
	capimus	Præs. Infinit.	capere
	capitis	Imperat.*)	cape
	capiunt		capite osv.
Imperf. Ind.	capiebam	Præs. Part.	capiens
Futurum	capiam	Gerundium	capendum
	capiēs osv.		osv.

*) Mærk, at facio har i Imperativ fac, se nedenfor.

Passiv.

Præs. Ind.	capior caperis	Præs. Konj.	capiar capiāris osv.
	capitur	Imperf. Konj.	caperer
	capimur	Præs. Imper.	capere
	capimini	Præs. Infinit.	capi
	capiuntur		
Imperf. Ind.	capiebar		
Futurum	capiar capieris osv.		

Deponentier.

104.	1ste Konjug.	2den Konj.	3die Konj.	4de Konjug.
Præs. Ind.	hortor (opfordrer)	vereor (frægter)	fungor (forretter)	partior (belever)
Perf. Ind.	hortatus [sum]	veritus [sum]	functus [sum]	partitus [sum]
Præs. Inf.	hortāri	verēri	fungi	partīri

Hortor bøjes i det hele som laudor, vereor som moneor, fungor som legor, partior som audior. Dog mærkes:

a. Aktiv Form have følgende Raader:

- 1) Præs. Partic.: hortans, verens, fungens, partiens;
- 2) Futur. Partic.: hortatūrus, veritūrus, functūrus, partitūrus;
- 3) Futur. Infinit.: hortatūrum, -am, -um esse, veritūrum, -am, -um esse, functūrum, -am, -um esse, partitūrum, -am, -um esse;

4) Gerundium: hortandum, verendum, fungendum, partiendum;

5) Supinum I: hortatum, veritum, functum, partitum.

b. **Passiv Betydning** har:

Gerundiv: hortandus, -a, um, som bør opfordres, verendus, som bør frygtes osv.

Anm. 1. Perfekt. Partic. af Deponentier har i Almindelighed aktiv Betydning, men kan undertiden bruges med passiv Betydning, f. Eks. expertus (af experior) i Alm.: (den) som har prøvet, undertiden: prøvet, d. e. (den) som er prøvet.

Anm. 2. Nogle Verber bruges med samme Betydning baade som Deponentier og i aktiv Form, f. Eks. populor eller populo, jeg plyndrer. Undertiden bruges da de passive Former baade med aktiv Betydning (populāri, at plyndre) og med passiv Betydning (populārī, at plyndres).

105. Halvdeponentier ere Verber, der i nogle Tider have passiv, i andre aktiv Form.

a. Verber, som danne Perfektum og de deraf dannede Tider og Maader som Passiver, men ellers højes som Aktivt:

audio	ausus sum	audēre, vover
gaudeo	gavisus sum	gaudēre, glæder mig
soleo	solitus sum	solēre, plejer
fido	fisus sum	fidere, stoler paa

Altsaa betyder ausus sum „har vovet“, gavisus sum „har glædet mig“ osv.

b. Verber, som i Præsens og de af Præsensstammen dannede Former have passiv Form, men ellers højes som Aktivt:

Præs. Ind.	Perf.	Supinum	Præs. Inf.
devertor,	deverti,	deversum,	deverti, bøger af (fra en Vej), tager ind (paa et Sted)
revertor,	reverti,	reversum,	reverti, vender tilbage
reversus, (den, som er) vendt tilbage.			

Anm. Undertiden har i nogle andre Verber Perfektum Participium aktiv Betydning. Særligt mærkes af Verberne *cēno* (spiser til Middag), *jūro* (sværger), *pōto* (drifter), *prandeo* (spiser Frokost), Participium: *cenātus* (som har spist til Middag), *jurātus*, som har svoret [*conjurātus*, en sammenboren, af *con-jūro*], *pōtus* (som har druffet), *pransus* (som har spist Frokost).

106. *Conjugatio periphrastica* (omskrivende Konjugation) kaldes Forbindelser af Tider af Verbet sum med Futurum Participium, Perfektum Participium eller Gerundiv. De vigtigste Forbindelser ere:

a. Forbindelser med Futurum Participium:

laudatūrus sum (sim), jeg staar i Begreb med at rose,
laudatūrus eram (essem), jeg stod i Begreb med at rose,
laudatūrus fui (fuerim), jeg har staaet i Begreb med at rose
 osv.

Konjunktiven *laudatūrus sim* erstatter i visse Tilfælde den manglende Futurum Konjunktiv.

b. Forbindelser med Perfektum Participium:

laudātus fui, jeg har været roft.

c. Forbindelser med Gerundiv:

laudandus sum, jeg bør roses,
laudandus eram, jeg burde roses
 osv.

Enkelte afvigende Former:

107. a. Anden Person Sing. Imperativ Akt. bortkaster -e hos Verberne dico (siger), dūco (leder, fører), fero (bringer, bærer), facio (gør): **dic, dūc, fac, fer**. Sammensætningerne af dūco, fero og de Sammensætninger af facio, som beholde a, bortkaste ligeledes e: ēduc (før ud), affer (bring hid), calefac (opvarm). Derimod confice af conficio (fuldbekker). —

Uf scio (ved) bruges i Imperativ kun Formen scīto, scitōte.

- b. Futurum Participium dannes paa afvigende Maade af Verberne juvo (hjælper), seco (flærer), sono (lyder), pario (føder), ruo (styrter), morior (dør), orior (staar op): juvaturus, secaturus, sonaturus, pariturus, ruiturus, moriturus, oriturus. Om disse Verbers Bøjning se nedenfor.
- c. Gerundium og Gerundiv ende i 3dje og 4de Konjugation undertiden paa **-undum**, **-undus** i Steden for -endum, -endus: potiundum = potiendum, dicundus = dicendus.

Anm. Med dette Gerundiv paa -undus maa ikke forveksles et Participium paa **-bundus**, som undertiden forekommer, og som har samme Betydning som Præsens Partic., f. Eks. cunctabundus (nølede) af cunctor, moribundus (døende) af morior.

Forfæltede Former.

108. a. Perfekter paa **-āvi** og **-ēvi** og de deraf dannede Tider og Maader kunne udstøde ve og vi foran **r** og **s**; ligeledes **nōvi** af nosco (lærer at kende) og Sammensætninger af **mōvi** af moveo (bevæger): laudārunt = laudavērunt, laudāram = laudāverām, laudāro = laudāvero, laudārim = laudāverim, laudassem = laudavissem, laudasse = laudavisse; delērunt = delevērunt (af

deleo, ødelægger); nosti = novisti; commosse = com-movisse.

www.libtool.com.cn

- b. Perfekter paa -ivt og de deraf dannede Tider og Maader kunne udstøde v foran e, f. *Etā. audiēunt* = audivē-runt, og vi foran s, f. *Etā. audisse* = audivisse. Sjældnere udstødes v foran Endelsen -it, f. *Etā. audiit* = au-divit, og især i Sammensætninger af eo (gaar): præteriit. Her ligeledes altid i 1ste Person: præterii.
- c. 3 Perfektum bruges for Endelsen -ēunt ofte -ēre (hvor da v ikke udelæses), f. *Etā. audivēre* = audivēunt.
- d. Anden Person Sing. i Passiv ender ofte paa -re i Steden for -ris, f. *Etā. laudabāre* = laudabāris. Kun i Præ-sens Indif. forekommer Endelsen -re sjældn, f. *Etā. hortāre* = hortāris.

Gammelbogs Former.

109. a. Gammelbogs Præs. Konj. paa -im (-is, -it osv.), f. *Etā. duim* = dem (af do). (Altid ender Præs. Konj. paa im i: sim, velim, nolim, malim).
- b. Gammelbogs Imperf. i 4de Konj. med Udelæbelse af e, f. *Etā. scībam* = sciēbam.
- c. Gammelbogs Futurum i 4de Konj. paa -bo, f. *Etā. audībo* = audiam.
- d. Gammelbogs Futurum i 1ste og 2den Konj. paa -sso, i 3dje Konj. paa -so, f. *Etā. amasso* = amābo; prohibesso = pro-hibēbo; recepso = recipiam, faxo = faciam.
- e. Gammelbogs Konjunktiv paa -sim, f. *Etā. faxim, ausim* (af audeo, vover): dī faxint, Guberne givel
- f. Gammelbogs Præs. Inf. Pass. paa -ler, f. *Etā. dicier* = dīci.

Fortegnelse over de vigtigste Verber med afvigende Perfektum eller Supinum.

I denne Fortegnelse er der ikke sat noget Tegn over Endestavelserne o i Præsens og i i Perf.; hufft derfor paa, at disse Vokaler ere lange. Derimod har Vokalen i Stammens sidste Stavelse som sædvanligt Tegnet —, naar den er lang af Naturen; har den intet Tegn, er den altsaa kort, f. Eks. domo = dōmō. Ved Sammensætninger er der ved et Tonetegn mindet om Udtalen efter Reglerne i 5, f. Eks. increpo; undertiden tilføjes i Parentes anden Person med et Tonetegn, f. Eks. obtineo (óbtines), persvadeo (persvādes).

Naar der ikke er bemærket noget om Sammensætningernes Bøjning, gaa de ligesom det enkelte Verbum. Verber, som ikke ere anførte i denne Fortegnelse, kunne søges i den alfabetiske Fortegnelse nedenfor Stf. 111.

Mærk: Undertiden anføres i Steden for Supinum Futurum Particinium, naar andre af Supinumstammen dannede Former ikke forekomme, f. Eks. parsūrus.

Første Konjugation.

110. 1. Perfektum paa **-vi** (ligesom laudo),
afvigende Supinum.

pōto potāvi **pōtum** (fj. potātum) pōtāre, drifter
pōtus, (den) som har druffet (se 105, Anm.).

111. 2. Perfektum paa **-ui**.

a. erepo **crepui** (**crepitum**) crepāre, knirker
increpo, udskælber.

cubo cubui cubitum cubāre, ligger
accubo, ligger ved, ligger til Bords.

Om andre Sammensætninger af cubo, som indskyde et m, se
under 3dje Konjugation: accumbo (se 125).

domo domui domitum domāre, tæmmer
pérdomo, undertvinger.

sono sonui (sonitum) sonāre, lyder, toner

3ut. Part. sonatūrus.

veto vetui vetitum vetāre, forbyder

b. seco secui sectum secāre, flærer

3ut. Part. secatūrus.

c. mico micui — micāre, glimter

Mærk: dimico (tæmper) gaar som laudo.

tono tonui — tonāre, torbner

Se upersonlige Verber.

112. 3. Perfektum paa -i med Forlængelse af
Stammens Vokal.

juvo jūvi jūtum juvāre, hjælper

3ut. Part. juvatūrus; adjuvo har adjutūrus. Upersonl.: juvat
me, det glæder mig.

lavo lāvi { lautum
lōtum lavāre, vasker

113. 4. Perfektum med Reduplikation.

Reduplikation (Fordobling) kaldes en Tilføjelse til Stammen, idet Begyndelseskonsonanten med den følgende Vokal eller et e sættes foran Stammen.

do dedi • datum dare griber

Mærk: Stavelsen da er overalt kort undtagen i dās og dā.

Sammen sætninger med Genstavelsespræpositioner gaa efter
3dje Konjugation (se 122), de andre gaa som do, f. Eks.
circūdo.

sto steti stātum stāre, staar

Sammensætninger med Genstavellespræpositioner har i Perf. -stiti, f. *Etā. præsto, præstiti, præstātum, præstāre, staar over, indestaar for, yder*; de med Tostavellespræpositioner have steti og mangle Supinum. Om constat og præstat se 137.

Anden Konjugation.

114. 1. Perfektum paa -ui (lige som moneo), Supinum uden Bindevokal.

a. doceo	docui	doctum	docēre, lærer (= under- [viser])
misceo	miscui	mixtum	miscēre, blander
obtineo	obtinui	obtentum	obtinēre, hævder, be- [fælder] [(obtines) [fælder]

Saaledes nogle Sammensætninger af teneo, holder, f. *Etā. retineo, holder tilbage. Andre Sammensætninger mangle (lige som selve Verbet teneo) Supinum, f. Etā. abstineo, afholder.*

torreo	torrui	tostum	torrēre, brænder, tørrer [ved Ild]
--------	--------	---------------	---------------------------------------

b. censeo	censui	censum	censēre, vurderer, mener
-----------	--------	---------------	--------------------------

115. 2. Perfektum paa -vi.

a. deleo	delēvi	delētum	delēre, udsletter, ødelæg- [ger]
fleo	flēvi	flētum	flēre, græder
compleo	complēvi	complētum	complēre, fylder

Saaledes Sammensætninger af -pleo (det enkelte Verbum ubrugeligt), f. *Etā. impleo.*

b. aboleo	abolēvi	abolitum	abolēre, afflatter
c. cieo	civi	citum	ciēre, sætter i Bevægelse

Sammenfætningerne gaa efter 4de Konjug., f. Els. accio (henter).

116.

3. Perfektum paa -i

a. caveo	cāvi	cautum	cavēre, tager mig i Agt, [tager Bæde paa
faveo	fāvi	fautum	favēre, nyder
foveo	fōvi	fōtum	fovēre, plejer, holder [varm
moveo	mōvi	mōtum	movēre, bevæger
commóveo (cómmoveo), bevæger, foruroliger.			
voveo	vōvi	vōtum	vovēre, lover (til Gu- [derne
devoveo (dévoves), indvier til de underjordiske Guder.			
b. sedeo	sēdi	sessum	sedēre, sidder
assideo (ássides), sidder hos, obsideo, belejrer, o. fl. Men circumsedeo, belejrer.			
possideo	possēdi	possessum	possidēre, besidder
video	vīdi	vīsum	vidēre, ser
invideo (invides), misund.			

c. prandeo	prandi	pransum	prandēre, spiser Frokost
pransus, (den) som har spist Frokost (se 105, Anm.).			

117.

4. Perfektum med Reduplikation.

a. mordeo	momordi	morsum	mordēre, bider
spondeo	spopondi	sponsum	spondēre, lover, gaar i [Borgen
respondeo, respondi , responsum, respondēre, svarer			
tondeo	totondi	tonsum	tondēre, klipper

b. pendeo	pependi	—	pendēre, hænger (intr.)
-----------	---------	---	-------------------------

118.

5. *Perfektum paa -si.*

a. augeo	auxi	auctum	augere, forøger
indulgeo	indulsi	(indultum)	indulgere, fører
torqueo	torsi	tortum	torquere, snor
b. ardeo	arsi	arsurus	ardere, brænder (intr.)
hæreo	hæsi	hæsurus	hærere, hænger fast
jubeo	jussi	jussum	jubere, befaler
maneo	mansi	mansurus	manere, bliver, forbliver
	permaneo (permanes),		forbliver.
mulceo	mulsi	mulsum	mulcere, klapper, for- [milber]
rideo	risi	risum	ridere, ler
	irrideo (irrides),		spotter.
svadeo	svasi	svasum	svadere, raaber
	persvadeo (persvades),		overtaler, overbeviser.
tergeo	tersi	tersum	tergere, aftørre, afviser
	Ogsaa tergo efter tredje Konjug.		
c. algeo	alsi	—	algere, frygter, er bled
fulgeo	fulsi	—	fulgere, flinker, straalser
	Uperfonl. fulget, det lyner.		
lūceo	luxi	—	lucere, lyser
lūgeo	luxi	—	lugere, søger over
urgeo (urgveo)	ursi	—	urgere, trænger paa, [driver frem]
turgeo	tursi	—	turgere, svulmer

Anm. Mange andre (især intransitive) Verber af anden Konjugation mangle Supinum, medens de ellers gaa som moneo, f. Eks. timeo, frygter, succenseo (succenseo), bredest. Andre mangle baade Perf. og Sup., f. Eks. immineo, rager ud over, truer, mæreo, er bedrøvet.

119.

6. *Halvdeponentier.*

audio	ausus sum	audere, hører
gaudeo	gavisus sum	gaudere, glæder mig
soleo	solutus sum	solere, plejer

120.

7. Deponentier.

fateor	fassus sum	fatēri, tilftaar, befender
confiteor,	confessus sum, confitēri,	tilftaar, befender
reor	ratus sum	rēri, mener
Præf. Part. bruges iffe.		
medeor	—	medēri, helbreder
For det manglende Perf. bruges sãnāvi af sãnō.		
tueor	—	tuēri, tilfer, beftytter
For det manglende Perf. bruges tũtātus sum af tũtor.		
Anm. Om upersonlige Verber fe 137.		

Tredje Konjugation.

Præsensstammen er i en Del Verber af tredje Konjugation udvidet. Nogle Verber indfkyde et n (foran b og p et m), f. Eks. fundo, gyder (Verbalfstammen fud-), rumpo, bryder (Verbalfstammen rup-); andre indfkyde sc (Incohativer, fe 128).

A. Verber, hvis Stamme ender med en Konsonant eller Vokalen -u.

121.

1. Perfektum paa -i.

Sammensætningerne faa undertiden Perf. paa -si.

a. [lego	lēgi	lectum	legere, famler, vælger,
			[læfer
Nogle af Sammensætningerne beholde e, andre forandre e til i; tre have i Perf. -si.			
pērlego	perlēgi	perlectum	perlegere, læser igen
			[nem
colligo	collēgi	collectum	colligere, famler
diligo	dilexi	dilectum	diligere, elfter
intelligo	intellexi	intellectum	intelligere, forftaar
negligo	neglexi	neglectum	negligere, forfømmer
ago	ēgi	actum	agere, driver

Nogle af Sammensætningerne af ago beholde a, andre forandre a til i. Mærk cogo = co-ago.

perago	perēgi	peractum	peragere, fuldender
subigo	subēgi	subactum	subigere, underbygger
cōgo	coēgi	coactum	cogere , driver sam-
			[men, bygger

frango	frēgi	fractum	frangere, bryder, knækker
perfringo	perfrēgi	perfractum	perfringere, gennem-
			[bryder
relinquo	reliqui	relictum	relinquere, efterlader,
			[forlader

Det enkelte Verbum linquo bruges ikke meget.

vinco	vici	victum	vincere, overvinder, sej-
			[rer

emo	ēmi	emptum	emere, løber
cōemo, opløber. De øvrige Sammensætninger forandre e til i,			
f. Eks. redimo, løsløber.			

rumpo	rūpi	ruptum	rumpere, bryder
-------	------	--------	-----------------

b. edo ēdi ēsum edere, spiser

Om Bøjningen af edo i Præsens og de deraf dannede Tider se 141. Maa ikke forveksles med ēdo, ēdidi, ēditum, 3 (af do), udgiver.

fundo	fūdi	fūsum	fundere, graver, hævder
-------	------	-------	-------------------------

sīdo	{ sēdi (sīdi)	—	sīdere, synker ned, sætter
			[mig

consīdo, sætter mig ned.

c. Verber paa **-uo** have i Perf. -i, i Sup. -tum. I Perf. forlænges ikke Stammevokalen. Supinum har langt u, undtagen i ruo.

minuo	minui	minūtum	minuere, formindsker
-------	-------	---------	----------------------

o. f. v.

ruo rui (rutum) ruere, styrter

Fut. Part. ruiturus.

diruo, dirui, dirutum, diruere, ødelægger. Saalebes gaa: eruo, udgraver; obruo, bedækker, nedgraver o. fl.

arguo argui — arguere, bestraffer

luo lui — luere, soner

Nogle af Sammensætningerne have Supinum, f. Eks. diluo, dilui, dilutum, diluere, opløser.

metuo metui — metuere, frygter

solvo solvi solūtum solvere, løser, betaler

volvo volvi volūtum volvere, vælter, ruller

Om nogle Verber paa -uo, der i Perf. have -xi, se 123, b.

d. accendo accendi **accensum** accendere, antænder
incendo, antænder. Det enkelte Verbum forekommer ikke.

defendo defendi defensum defendere, forsvarer
offendo, støder imod, fornærmer. Det enkelte Verbum forekommer ikke.

prehendo prehendi prehensum prehendere, griber
(skrives ogsaa predo)

scando scandi scansum scandere, bestiger
ascendo, ascendi, ascensum, ascendere, bestiger.

pando pandi **passum** pandere, udbreder, ud-
[strækker]

percello pérculi perculsum percellere, slaa

vello velli vulsum vellere, rykker

verto verti versum vertere, vender

Om devertor og revertor se under Halvdeponentier.

vīso vīsi — vīsere, beser, besøger

e. bibo bibi — bibere, drikker

f. findo	fidī	fiſſum	findere, fiſer
ſcindo	ſcidi	ſciſſum	ſcindere, river over

www.libtool.com.cn

g. fero	tuli	lātum	ferre, bærer, bringer
Perf. og Sup. af andre Stammer. Se nærmere 142.			
tollo	ſuſtuli	ſublātum	tollere, løfter, tager bort

122. 2. Perſektum med Reduplikation.

a. ab-do	abdidi	abditum	abdere, ſtjuler
----------	--------	---------	-----------------

Saaledes gaa Sammenſætninger med Genſtavelſespræpoſitioner af do, ſe første Konjug. (113):

addo, tilføjer	perdo, ødelægger; ſom Paſſiv bruges pereō, ſe eo	trādo, overleverer
condo, grundlægger	reddo, giver tilbage	prōdo, forraader
dēdo, overgiver	vendo, ſælger; ſom Paſſiv bruges veneo, ſe eo	

Mærk: abſcondo, ſtjuler, har i Perf. abſcondi.

crēdo	crēdidi	crēditum	crēdere, tror
pungo	pūpugi	punctum	pungere, ſtifter
tango	tētigi	tactum	tangere, rører ved

attingo, åttigi, attactum, attingere, berører; contingo, cōntigi, contactum, contingere, berører.

Uperſonl. contingit, cōntigit, contingere, (mihi) det falder i (min) Lod.

tendo	tetēdi	$\begin{cases} \text{tensum} \\ \text{tentum} \end{cases}$	tendere, ſpænder
-------	--------	--	------------------

De fleſte Sammenſætninger have i Sup. -tum, f. Eſt. attendo, retter henimod, giver Agt; enkelte have -sum og -tum, f. Eſt. ostendo, viſer.

b. cādo	cēcidi	cāsum	cadere, falder
---------	--------	-------	----------------

Run ſaa Sammenſætninger have Supinum, f. Eſt. occido, occidi, occāsum, occidere, gaa ned.

cādo	cecīdi	cāsum	cādere, falder
occīdo, occīdi, occīsum, occidere, dræber.			

pendo pepéndi pensum pendere, vejer (tr.), af-
[vejer]

Sm. pendeo, hænger.

parco pepérci parsūrus parcere, skaaner

fallo fefélli falsum fallere, stuffer

refello, refélli, —, refellere, genbriver.

pello pépuli pulsum pellere, briver, støder bort

appello, áppuli, appulsum, appellere, briver hen til, lander.

(Maar ikke forveksles med appello, appellāvi, appellātum, appellāre, tistaler, talder.) repello, réppuli, repulsum, repellere, briver tilbage.

curro cucúrri cursum currere, løber

Sammenfættningerne miste i Regelen Reduplication, men undertiden beholdes den, f. Eks. concurro, concúrri (concucúrri), concursum, concurrere. løber sammen.

c. cano cécini — canere, synger

De fleste Sammenfættninger mangle Perf., eneste have -ui, som cóncino, concinui, —, concinere, synger sammen, stemmer overens.

disco didici — discere, lærer (saar
[Rundskab])

edisco, edidici, —, ediscere, lærer udenad.

posco popósci — poscere, forbrer

tundo — { tūsum tundere, støder
 { tunsum

Gramm. anføre et Perf. tūtudi, men det bruges ikke af Forff.

contundo, cóntudi, { contūsum contundere, støder itu, knuser.
 { contunsum

retundo, réttudi, { retūsum retundere, støder tilbage, sløber.
 { retunsum

sisto	$\left\{ \begin{array}{l} \text{stiti} \\ \text{steti (intr. Bet.)} \end{array} \right.$	—	sistere, stiller, standjer, [intr. indstiller mig]
status, fasthet.			
circumsisto, omringer, circúmsæti. De andre Sammensætninger have -stiti, f. <i>Etis. resisto, gør Modstand, réstiti.</i>			

123.

3. Perfektum paa -si.

a. nūbo	nupsi	nūptum	nūbere (egentl. tilflører [mig], ægter (om Kvin- [den, der tager en Mand])
---------	-------	--------	--

Partic. nupta, gift.

scribo	scripsi	scriptum	scribere, skriver
carpo	carpsi	carptum	carpere, plukker
decerpo, afplukker.			
sculpo	sculpsi	sculptum	sculpere, ubhugger med [Mejsel]

rēpo	repsi	—	repere, tryber
serpo	serpsi	—	serpere, kryber
dīco	dixi	dictum	dicere, siger

Imperativ: dic.

indīco, indixi, indictum, indicere, forkynder, tilfiger. (Maa
ifte forveksles med indico, indicavi, indicatum, indicare, an-
giver.)

prædicō, prædixi, prædictum, prædicere, forudfiger. (Maa
ifte forveksles med prædico, prædicavi, prædicatum, prædi-
care, udraaber, bekræfter.)

dūco	duxi	ductum	dūcere, fører, leder
------	------	--------	----------------------

Imperativ: due.

educo, eduxi osv., fører ud. (Maa ifte forveksles med educo,
educavi, educatum, educare, opbrager.)

coquo	coxi	coctum	coquere, koger
-------	------	--------	----------------

cōncoquo, forbøjer.

affligo afflixi afflictum affligere, slaar til Jorden

Saaledes ogsaa: **configo**, fæder sammen, læmper. Det enkelte Verbum **figo** forekommer ikke.

Men: **profigo**, **profigavi**, **profigatum**, **profigere**, slaar til Jorden, besejrer ganske.

rego rexi rectum regere, styrer, behersker

córrigo, **correxí**, **correctum**, **corrígere**, retter.

pergo, **perrexi**, **perrectum**, **pergere**, vedbliver (forfortet af **per-rigo**).

surgó, **surrexi**, **surrectum**, **surgere**, rejser mig (forfortet af **sub-rigo**).

Heraf dannes atter **assurgo**, **assurrexi** osv., rejser mig.

tego texi tectum tegere, dækker.

cóntego, dækker, tildækker. (Smf. **texo**, 125, b.)

cingo cinxi cinctum cingere, omgørder, om-
[giver

jungo junxi junctum jungere, forbinder, for-
[ener

tingo } tinxi tinctum tingere, brygger, farver
(**tingvo**) }

exstingvo exstinxi extinctum exstingvere, slukker

Saaledes **restingvo**, slukker, **distingvo**, adskiller, skelner.

ungo } unxi unctum ungere, salber
(**ungvo**) }

tingo finxi fictum fingere, danner

pingo pinxi pletum pingere, maler (med
[Farve]

stringo strinxi strictum stringere, sammenfører,
(s. **gladium**, træffer blank)

traho traxi tractum trahere, trækker

cóntraho, sammenbrager, samler.

veho veki vectum vehere, bærer, befordrer

Som Deponens: **vehor**, **vectus sum**, **vehi**, fører, rider, sejler.
prætervehor, fører, rider, sejler forbi.

sisto	$\left\{ \begin{array}{l} \text{stiti} \\ \text{steti (intr. Bet.)} \end{array} \right.$	—	sistere, stiller, standjer, [intr. indstiller mig]
-------	--	---	---

status, stillat.

circumsisto, omringer, circúmstøti. De andre Sammensætninger have -stiti, f. Etā. resisto, gør Modstand, réstiti.

123.

3. Perfektum paa -si.

a. nūbo	nupsi	nuptum	nūbere (egentl. tilflører [mig], ægter (om Kvin- [den, der tager en Mand])
---------	-------	--------	--

Partic. nupta, gift.

scribo	scripsi	scriptum	scribere, skriver
carpo	carpsi	carptum	carpere, plukker
	decerpo, afplukker.		
sculpo	sculpsi	sculptum	sculpere, udhugger med [Mejsel]

rēpo	repsi	—	repere, tryber
serpo	serpsi	—	serpere, kryber
dīco	dixi	dictum	dicere, siger

Imperativ: dīc.

indīco, indixi, indictum, indicere, forkynder, tilfiger. (Maa ikke forveksles med indico, indicāvi, indicātum, indicāre, angiver.)

prædīco, prædixi, prædictum, prædicere, forudfiger. (Maa ikke forveksles med prædico, prædicāvi, prædicātum, prædicāre, ubraaber, befendtgør.)

dūco	duxi	ductum	dūcere, fører, leder
------	------	--------	----------------------

Imperativ: dūc.

edūco, eduxi osv., fører ud. (Maa ikke forveksles med educo, educāvi, educātum, educāre, opdrager.)

coquo	coxi	coctum	coquere, koger
-------	------	--------	----------------

cōncoquo, forbrøjer.

affligo afflixi afflictum affligere, slaar til Jorden
 Saalebes ogsaa: **configo**, fæder sammen, kæmper. Det enkelte
 Verbum **fligo** forekommer ikke.

Men: **profligo**, **profligavi**, **profligatum**, **profligare**, slaar
 til Jorden, besejrer ganske.

rego rexi rectum regere, styrer, behersker
córrigo, **correxí**, **correctum**, **corrígere**, retter.

pergo, **perrexi**, **perrectum**, **pergere**, vedbliver (forfortet
 af **per-rigo**).

surgó, **surrexi**, **surrectum**, **surgere**, rejser mig (forfortet
 af **sub-rigo**).

Heraf dannes atter **assurgo**, **assurrexi** osv., rejser mig.

tego texi tectum tegere, dækker.
cóntego, **dækket**, **tildækker**. (Smf. **texo**, 125, b.)

cingo cinxi cinctum cingere, omgjorder, om-
 [giver

jungo junxi junctum jungere, forbinde, for-
 [ener

tingo } tinxi tinctum tingere, dypper, farver
 (tingvo) }

exstingvo exstinxi extinctum exstingvere, slukker

Saalebes **restingvo**, slukker; **distingvo**, afstiller, stælnes.

ungo } unxi unctum ungere, salber
 (ungvo) }

fingo finxi flectum fingere, bærer

pingo pinxi plectum pingere, maler (med
 [Farve]

stringo strinxi strictum stringere, sammenfører,
 (s. **gladium**, træffer blåt)

traho traxi tractum trahere, trækker

cóntraho, sammenbrager, samler.

veho veki vectum vehere, bærer, befører

Som Deponens: **vehor**, **vectus sum**, **vehi**, fører, rider, sejler.
prætervehor, fører, rider, sejler forbi.

gero	gessi	gestum	gerere, bærer (paa mig), [udfører]
cóngero, bærer sammen.			
ūro	ussi	ustum	ūrere, brænder (tr.), op- [brænder]
inūro, indbrænder; combūro, brænder op (trans.).			

cōmo	compsi	comptum	cōmere, pynter
dēmo	dempsi	demptum	dēmere, tager bort, tager [af]
prōmo	prompsi	promptum	prōmere, tager frem
Adj. promptus, berebt, flink.			
sūmo	sumpsi	sumptum	sūmere, tager
consūmo, forbruger, fortærer. — dēmo, prōmo og sūmo ere egentlig Sammenfættninger af emo (se 121, a).			
contemno	contempsi	contemptum	contemnere, foragter
Undertiden skrives contemsi, contemtum. Saaledes ogsaa sumsi osv.			

Det enkelte Verbum temno bruges sjælden.

b. struo	struxi	structum	struere, bygger
fluo	fluxi	—	fluere, flyder
vīvo	vixi	victūrus	vivere, lever
c. figo	fixi	fixum	figere, fæster, sætter fast, [borer]

transfigo, gennemborer.

mergo	mersi	mersum	mergere, dykker, sænker [neb]
spargo	sparsi	sparsum	spargere, strør; bestænger
aspergo, aspersi, aspersum, aspergere, bestænger, overprøjter.			
flecto	flexi	flexum	flectere, bøjer
necto	{ nexi nexui	nexum	nectere, knytter

claudio	clausi	clausum	claudere, luffer
exclūdo, exclūsi, exclūsum, exclūdere, udeluffer.			

invādo invāsi invāsum invādere, trænger ind,
[angriber]

Det enkelte Verbum vādo (gaar, strider) mangler Perf. og Sup.
lædo læsi læsum lædere, bestabiger
collido, collisi, collisum, collidere, støder sammen.

lūdo lūsi lūsum lūdere, leger
illūdo, spotter.

plaudo plausi plausum plaudere, tilklapper Vi-
[falh, klapper i Hænderne
explōdo, explōsi, explōsum, explōdere, (forjager ved Klap og
Trampen), piber ud.

rādo rāsi rāsum rādere, straber

rōdo rōsi rōsum rōdere, gnaber

trūdo trūsi trūsum trūdere, støder

mitto mīsi missum mittere, sender
amitto, mistet, taber; promitto, lover.

divido divisi divisum dividere, deler

cēdo cessi cessum cēdere, viger
concēdo, indrømmer, tillader.

premo pressi pressum premere, trykker
ōpprimo, oppressi, oppressum, opprimere, undertrykker, under-
tvinger.

124.

4. Perfektum paa -vi.

a. sterno strāvi strātum sternere, strækker til
[Jorden, bestrør
consterno, constrāvi, constrātum, consternere, bedæffer, be-
lægger med. (Maa ikke forveksles med: consterno, consternāvi, consternātum, consternāre, bringer i Angst og For-
virring.)

- b. cerno crēvi crētum cernere, beslutter
Mærk: cerno betyder ogsaa: stelnere, ser, skuer; i denne Betydning mangler det Perf. og Sup.
 decerno, decrēvi, decrētum, decernere, bestemmer.
 sperno sprēvi sprētum spernere, foragter
Mærk: aspernor, aspernātus sum, aspernāri, forjmaaer, vrager
 sero sēvi satum serere, saar, planter
 cónsero, consēvi, cónsūtum, conserere, beplanter.
 Sammenlign sero, stetter (se under cónsero, 125 b).
 sino sivi situm sinere, tillader
Adjektiv: situs, beliggende.
 désino, désii, désitum, desinere, ophører.
 lino { lēvi litum linere, besmører
 { livi
 óblino, oblēvi, óblitum, oblinere, besmører, overstryger. (óblitus, besmurt; maa ikke forveksles med oblitus, (den) som har glemt, af obliviscor.)

- c. tero trīvi tritum terere, gnider, sliber
 peto petīvi petītum petere, søger hen til;
 [søger at faa, beider
 áppetō, attraar.
 quæro quæsvi quæsītum quærere, søger, spørger
 conquīro, conquīsīvi, conquīsītum, conquīrere, sammen søger,
 tilbejbringer. acquīro, erhverver.
 arcesso arcessīvi arcessītum arcessere, henter
 capesso capessīvi capessītum capessere, tager fat paa
 [(en Virksomhed)
 laccio laccessīvi laccessītum laccessere, udæfter

125.

5. Perfektum paa -ui.

- a. gigno genui genitum gignere, avler, føder,
 [frembringer
 molo molui molitum molere, maler (p. Mølle)

vomo vomui vomitum vomere, bræfter mig,
[laster op

pōno posui positum ponere, sætter, stiller

impōno, paa lægger.

accumbo accubui accūbitum accumbere, lægger mig
[ved, lægger mig til Bords

Saaledes gaa de Sammensætninger af cubo, 1, ligger, som ind-
fyde m og gaa efter tredje Konj. (de betegne „at lægge sig“).
Se 111.

excello excellui — excellere, udmærker mig
antecello, udmærker mig, mangler Perf. og Sup.

gemo gemui — gemere, julte

fremo fremui — fremere, bruser, larmer,
[mumler

tremo tremui — tremere, rælder

strepo strepui — strepere, larmer, bulbrer

compesco compescui — compescere, tæmmer,
[holder i Aft

b. alo alui { altum
(alitur) alere, nærer

colo colui cultum colere, dyrker, ærer

incolo, bebor. Mærk incultus, udyrket.

cōnsulo consului consultum consulere, (m. Aff.)
[spørger til Raads; (m.
[Dativ) spørger for

óculo ocului occultum oculere, skjuler

cōnsero conserui consertum conserere, sammenfletter
désero, forlader, lader i Stikken. Det enkelte Verbum sero,
fletter, mangler Perf. og Sup. (Subst. i Plur. sarta, -trum,
Kranse.)

texo texui textum texere, væver

Mærk: texui af texo, texi af tego.

meto — messum metere, mejer

démeto, afmejer. Gramm. anfører et Perf. messui, men det
bruges ikke af Forff.

6. Perfektum og Supinum mangle.

126.	vergo	—	—	vergere, hælber, straaner, [vender (imob)]
	furo	—	—	furere, raser
	antecello	—	—	antecellere, udmærker [mig fremfor, overgaar]

Se excello, 124.

B. Verber paa -lo af tredje Konjugation.

Om Bøjningen af Præsens og de af Præsensstammen afledede
Tiber og Maader se 108.

127. a.	capio	cēpi	captum	capere, tager
	accipio (accipis),	accēpi,	acceptum,	accipere, modtager.
	facio	fēci	factum	facere, gør

Imperativ: fac.

Som Passiv bruges fio, Infin. fieri (se 145), men Perf. dannes
af facio: factus sum; ligeledes Gerundiv: faciendus.

Sammenfætninger med Verbalstammer og Adverbier behøve
a og have i Passiv -fio, f. Ets. calefacio, calefeci osv., gør
varm, opvarmer (caleo, er varm), Pass. calefio; satisfacio,
satisfeci osv., fyldestgør (satis, nok, tilstrækkeligt), Pass. satisfio.
Derimod forandre Sammenfætninger med Præpositioner a
til i og have i Passiv -ficio, f. Ets. interficio (interficis),
interfeci, interfectum, interficere, dræber, i Pass. interficio.

jacio	jēci	jactum	jacere, kaster
			Maas ikke forveksles med jaceo, jacui, —, jacere, ligger.
	abjicio (abjicis),	abjēci,	abjectum, abjicere, kaster bort. Skrides ogsaa abicio.

fugio	fūgi	fugitūrus	fugere, flygter
	aufugio (aufugis),		flygter bort.
fodio	fōdi	fossum	fodere, graver
	confodio (cónfodis),		gennemborer.

b. pario	péperi	partum	parere, føder (til Ber- [den], erhverber
----------	--------	--------	---

3ut. Part. paritūrus.

c. conspicio conspexi conspectum conspicere, ser, faar Øje
 (cónspicis) [paa

aspicio (áspicis), ser hen paa. Det enkelte Verbum specio er
 forældet. www.libtool.com.cn

allicio allexi allectum allicere, løfter til mig
 (állicis)

illicio og pellicio, forløfter. Det enkelte Verbum forekommer ikke.

Afvigende gaar: elicio, elicui, elicium, elicere, løfter ud.

concutio concussi concussum concutere, ryfter (tr.).
 (cóncutis) [bevæger stærkt

percutio, gennemborer. Det enkelte Verbum quatio (ryfter, tr.)
 mangler Perf., i Sup. quassum.

d. cupio cupīvi cupitum cupere, ønsker
 sapio sapīvi — sapere, smager (= har
 [Smag af
 desipio, —, —, desipere, er fra Forstanden.

e. rapio rapui raptum rapere, griber, røver
 diripio (diripis), diripui, directum, diripere, plynderer.

C. Incohativer.

128. Incohativer kaldes nogle Verber paa -SCO, i hvilke Præsens-
 stammen er udvidet med **sc**, som bortfalder i Perfektum og
 Supinum. De have deres Navn af incohāre (at begynde),
 fordi de som oftest betegne at begynde at gøre eller være noget.
 De fleste afledes enten af Verber, f. Eks. obdormisco, begynder
 at sove, falder i Søvn, af dormio, sover, eller af Adjektiver,
 f. Eks. maturesco, begynder at blive moden, modnes, af ma-
 tūrus, moden. De, som afledes af Verber, have Stammeverbets
 Perfektum, f. Eks. obdormisco, obdormīvi.

a. Incohativer, som afledes af ubrugelige Stammeverber.

pasco pāvi pastum pascere, fodrer, lader
 [græsse

Som Deponens: pascor, pastus sum, pasci, græsser, æder.

cresco	crēvi	—	crescere, vokser
	crētus, oprunden, født.		
svesco	svēvi	—	svescere, bønner mig
	svētus, bant.		
Suppligere bruges: consvesco, consvēvi, —, consvescere, bønner mig. consvētus, bant. Perf. consvēvi, har bønnet mig til, plejer.			
quiesco	quiēvi	quiētūrus	quiescere, hviler
	quiētus, rolig.		
adoleasco	adolēvi	—	adolescere, vokser til
	adultus, voksen.		
	obsolesco, obsolēvi, —, obsolescere, forældes, gaar af Brug.		
	obsolētus, forældet.		
nosco	nōvi	—	noscere, lærer at kende
	nōtus, bekendt (= som kendes). Perf. nōvi, har lært at kende, kender, ved.		
	ignosco, ignōvi,	ignōtum,	ignoscere, tilgiver.
	agnosco, agnōvi,	agnitum,	agnoscere, beklender
			[mig, gentender.
	cognosco, cognōvi,	cognitum,	cognoscere, lærer at
			[kende, faar at vide.

b. Incohativer, som afledes af brugelige Stammeverber.

For Eksempel:

consenesco	consenui	—	consenescere, bliver
[(seneo, 2, er			[gammel og affældig
[gammel)			
convalesco	convalui	—	convalescere, bliver
[(valeo, 2, er			[stærk og kraftig, kommer
[kraftig)			[til Kræfter igen
ingemisco	ingemui	—	ingemiscere, juffer over
[(gemo, 3, juffer)			
exardesco	exarsi	exarsūrus	exardescere, blusker op
[(ardeo, 2,			
[brænder)			
scisco	scīvi	scitum	sciscere, bebtager

inveterasco	inveterāvi	—	inveterascere, ælbes
[(vetus, gammel)			
percrebresco	percrebrui	—	percrebrescere, bliver
[(creber, hyppig)			[bliver hyppig, tager
			[Overhaand
maturesco	maturui	—	maturescere, modnes
[(maturus, mo-			
[den)			

D. Halvdeponentier og Deponentier.

I a. fido fisis sum fidere, fider paa
b. devertor og revertor se 105, b.

II a. loquor	locūtus sum	loqui, taler
álloquor, tístaler.		
sequor	secūtus sum	sequi, fólger
pérsequor, forfólger.		
queror	questus sum	queri, flager
cónqueror, befflager mig.		
b. lābor	lapsus sum	lābi, glīder, falder
amplector	amplexus sum	amplecti, omfabner, om-
		[fatter
complector, omfabner, omfatter.	¶ plecto.	

nītor	{ nīsus sum nīxus sum	nīti, støtter mig, an- [strenger mig
ūtor	ūsus sum	ūti, bruger

c. Verber, som bryes ligesom capior i de af Præfensstammen afledede Former.

gradior gressus sum gradi, triber, gaar
aggrador, aggrassus sum, aggradi, angriber.

patior	passus sum	pati, taaler, lider
perpetior, perpassus sum, pérpeti,	ubholder, taaler standhaftigt.	
morior	mortuus sum	mori, dør
Fut. Part. moritūrus.		

d. Incohabiver.

adipiscor	adeptus sum	adipiscor, naar, faar
Det enkelte Verbum apiscor, aptus sum, apisci (naar, faar)		
bruges sjældnere.		
expergiscor	experrectus sum	expergisci, vaagner
comminiscor	commentus sum	comminisci, udtænker,
		[finder paa
reminiscor, huster paa, mangler Perf.		
nanciscor	{ nactus sum nactus sum	nancisci, faar
nascor	nātus sum	nasci, fødes
obliscor	oblītus sum	oblivisci, glemmer
oblītus, (den) som har glemt, maa ikke forveksles med óblītus, besmurt, se 124, b.		
paciscor	pactus sum	pacisci, slutter Overens-
		[komst, aftaler
Som Perf. bruges ogsaa pépigi, der kommer af pango, slaar fast.		
proficiscor	profectus sum	proficisci, rejser
Mærk: proficio, udretter, har i Perf. Part. Pass. ogsaa profectus.		
ulciscor	ultus sum	ulciscor, hæbner (mig)
irascor	—	irasci, vredes, bliver vred
Adjekt. irātus, vred; irātus sum, jeg er vred. Det manglende		
Perf. erstattes ved succensui (succensui), jeg blev vred, af succenseo.		
vescor	—	vesci, spiser, lever af

Fjerde Konjugation.

131.

1. Perfektum paa -vi.

sepelio	sepelivi	sepultum	sepelire, begraver
(sépelis)			
eo	ivi (ii)	itum	ire, gaar

Se 144.

132.

2. Perfektum paa -ui.

aperio	aperui	apertum	aperire, aabner
operio	operui	opertum	operire, tilbæfter
Om reperio og comperio se nedenfor.			
salio	salui	—	salire, springer
desilio (désilis).	desilui, —,	desilire,	springer ned.

133.

3. Perfektum paa -i.

a. venio	vēni	ventum	venire, kommer
advenio (ádvenis), ankommer. invenio (invenis), finder.			
b. comperio	cómpери	compertum	comperire, erfarer
reperio	répperi	repertum	reperire, finder
Om aperio og operio se ovenfor.			

134.

4. Perfektum paa -si.

sæpio	sæpsi	sæptum	sæpire, indhænger
sancio	sanxi	{ sanctum (sancitum)	sancire, forordner, fast- [sætter
vincio	vinxi		
Maa ikke forveksles med vinco, vici, victum, vincere, sejrer.			
fulcio	fulsi	fultum	fulcire, støtter
Mærk: fulgeo, flinner, har ogsaa i Perf. fulsi.			
farcio	farsi	fartum	farcire, stopper
confercio, confersi, confertum, confercire, trænger tæt sammen.			

Mærk: conferlus, sammentrængt af confercio; collatus, sammenbragt, af cónfero.

sarcio	sarsi	sartum	sarcire, lapper, udbedrer
haurio	hausi	haustum	haurire, øser.

Fut. Part. hausurus og haustus.

sentio	sensi	sensum	sentire, føler, mærker, [mener]
--------	-------	--------	------------------------------------

consentio, samstemmer, enes (om). Som Deponens bruges:
assentior (hjælbnere: assentio), se nedenfor.

135. 5. Perfektum og Supinum mangle.

ferio	—	—	ferire, slaar
esurio	—	—	esurire, er sulten

Saaledes gaa en Del Verber paa -urio, som betegne at have
Ønst til (verba desiderativa).

136. 6. Deponentier.

a. experior	expertus sum	experiri, prøver
opperior	oppertus sum	opperiri, oppebier, ven- [ter paa]
b. assentior	assensus sum	assentiri, bifalder

Se sentio.

ordior	orsus sum	ordiri, begynder paa, [tager fat paa]
--------	-----------	--

metior	mensus sum	metiri, maaler
--------	------------	----------------

Maa ikke forveksles med mentior, mentitus sum, mentiri, lyver

orior	ortus sum	oriri, staar op
-------	-----------	-----------------

Fut. Part. oriturus.

Orior gaar i Præsens som capior (óreris, óritur osv.; i Imperf. Konj. baade orírer og órerer; Imper. orere.

Adorior, angriber, har i Præf. adoriris, adoritur.

Anm. potior, potitus sum, potiri, bemægtiger mig, har undertiden i Præsens pótitur, pótimur (alm. potitur, potimur) og i Imperf. Konj. póterer (alm. potírer).

Upersonlige Verber.

137. Upersonlige Verber bruges i Latin uden Subjekt og forekomme kun i tredje Person Sing. samt i Infinitiv, f. Eks. Præs. Ind. grandinat, det hagler; Imperf. Ind. grandinābat; Præs. Inf. grandināre. Et Verbum, som bruges upersonligt i Latin, kan i Dansk ikke altid gengives med et upersonligt Verbum, f. Eks. pudet me, jeg skammer mig.

Et Verbum, som i Almindelighed er upersonligt, kan undertiden bruges personligt og altsaa have Subjekt, f. Eks. illucescit, det gryr; dies illucescit, Dagen gryr. Da kunne ogsaa andre Former forekomme end de ovenfor nævnte (især hos Digtere), f. Eks. pluit, det regner; fundæ saxa pluunt (egtl. Slyngerne regne Sten), Slyngerne udsende Sten); tonat, det tordner, Juppiter tonans, den tordnende J.

Upersonligt bruges især:

a. grandinat	—	grandināre, det hagler
tonat	tonuit	tonāre, det tordner

Se tono.

fulget	fulsit	fulgēre, det lyner
--------	--------	--------------------

Personligt bruges ofte fulgeo i Betydn. „finner“ (se 117).

pluit	{ pluit pluvit	plūere, det regner
-------	-------------------	--------------------

advesperascit	-rāvit	-rascere, det lasser ad [Aften]
---------------	--------	------------------------------------

Det enkelte Verbum vesperascit bruges sjældnere.

ningit	ninxit	ningere, det snør
illucescit	illuxit	illucescere, det gryr, [det bliver Dag]

Det enkelte Verbum lucescit bruges sjældnere.

b. oportet	oportuit	oportēre, det bør sig, (man maa)
pœnitet	pœnituit	pœnitēre, (me) det ang- [rer mig, jeg angrer]

piget	piguit (pigitum est)	pigēre, (me) det ærgrer [mig, jeg giver ikke]
libet	libuit (libitum est)	libēre, (mihi) det lyfter [mig, jeg har lyst til]
licet	licuit (licitum est)	licēre, (mihi) det er [mig tilladt, jeg kan]
pudet	puduit (puditum est)	pudēre, (me) jeg skam- [mer mig]
tædet	—	tædēre, (me) jeg er [led af]

Som Perf. bruges pertæsum est.

miseret (miseritum est) miserēre, (me) jeg ynkes
Ogsaa miseretur. Personligt bruges misereor, miseritus sum,
misereri med samme Betydning. (miseror, miseratus sum,
miserari, beklager med. Ord).

rēfert rētulit (rettulit) referre, det er magtpaa-
[liggende]

Maa ikke forveksles med rēfert 3 Perf. Præs. Ind. af refero,
bringer tilbage, beretter.

138. Nogle Verber, der sædvanlig bruges personligt, forekomme ogsaa som upersonlige.

constat, det staar fast, det er vist [og sikkert]	consto, staar fast, bestaar
præstat, det er bedre	præsto, staar over, indestaar for, [hder]
juvat (me), det glæder (mig)	juvo, hjælper
appāret, det er klart	appāreo, kommer til Synne
placet (senatui), det behager [(Senatet), (Senatet) beslutter]	placeo, behager
accēdit, hertil kommer	accēdo, gaar hen til
accidit, det hændes	accido, naar, kommer til, indtræffer
contingit (mihi), det falder i [(min) Lod]	contingo, berører

évenit, det hændes	evenio, løber af, faar et vist Ud- [fald, indtræffer
succédit, det lykkes	succēdo, gaar ind under; lykkes
fallit (me), det undgaar min [Opmærksomhed, det er ubefendt [for mig	fallo, fluffer; undgaar ens Op- [mærksomhed
fugit (me), det undgaar min [Opmærksomhed, jeg glemmer	fugio, flygter; undgaar ens Op- [mærksomhed
interest, det er magtpaaliggende	intersum, ligger imellem

139. Intransitive Verbers Passiv. Passiv af intransitive Verber bruges kun upersonligt, altsaa i 3dje Person Sing. uden Subjekt. Participium og Gerundiv forekommer kun i Intetkøn Nom. Sing. f. Eks.: Præs. Ind. pugnātur (der kæmpes, man kæmper); Impf. Ind. pugnabātur; Fut. pugnābitur; Perf. Ind. pugnātum est; Pluskvpf. Ind. pugnātum erat; Fut. ex. pugnātum erit; Præs. Konj. pugnētur osv. Mærk: pugnandum est (man bør kæmpe).

Ogsaa intransitive Verber kunne dog (især hos Digtere) undertiden bruges transitivt og i Passiv have et Subjekt. Da forekomme de ogsaa i andre Former end 3dje Pers. Sing., og Participiet kan bøjes, f. Eks. proelia male pugnata (uheldige Slag; egtl. flet kæmpede Slag).

Uregelmæssig Konjugation.

140.

Possum (jeg kan)

og andre Sammensætninger af Verbet sum.

Om Bøjningen af sum se 90.

	A. Indikativ.		B. Konjunktiv.	
	Præs.			
Præs.	Sing. 1.	possum	possim	(som sim)
	2.	potes		
	3.	potest		
	Plur. 1.	possumus		
	2.	potestis		
	3.	possunt		
Impf.	Sing. 1.	poteram (som eram)	possem	(som essem)
Fut.	Sing. 1.	poterō (som ero)	—	
Perf.	Sing. 1.	potui (som fui)	potuerim	(som fuerim)
Plupf.	Sing. 1.	potueram (som fueram)	potuissem	(som fuissem)
Fut. ex.	Sing. 1.	potuerō	—	
C. Infinitiv.				
	Præs.	posse	Perf.	potuisse

Adj. potens, mægtig.

Possum er sammensat af Adj. potis, pote (i Stand til) og sum. Possum gaar i det hele ligesom sum; foran Vokaler har det pot-, foran s pos-.

Af andre Sammensætninger af sum — der alle konjugeres
 ligesom sum — mærkes: absum, afui, er fraværende (Adj.
 absens, fraværende); adsum, adfui og affui, er til Stede; præ-
 sum, præfui, staar i Epibsen for, anfører (Adj. præsens, nær-
 værende); prōsum, prōfui, prodesse, nytter, gavner. Prosum
 har foran en Konsonant altid pro-, foran e prod-. Det bøjes
 altsaa i Præs.: prosum, prodes, prodest, prosumus, prod-
 estis, prosunt; i Imperf. Ind.: proderam osv.

141.

Edo, ēdi, ēsum, edere, spiser.

Edo (og dets Sammensætninger) bøjes i de af Præsensstammen dan-
 nebe Tiber og Raader enten regelmæssigt eller kan overalt, hvor For-
 merne af sum begynde med es, have ganske lignende Former. (Mærk
 dog: ēs af edo, ēs af sum).

Præs. Ind.	Imperf. Konj.	Imperativ.
edō	ederem ell. essem	ede ell. ēs
edis ell. ēs	ederes ell. esses	edite ell. este
edit ell. est	ederet ell. esset	v. f. v.
edimus	ederemus ell. essēmus	Præs. Infinit.
editis ell. estis	ederetis ell. essētis	edere ell. esse
edunt	ederent ell. essent	Passiv, 3. Pers. Præs.
		editur ell. estur

Alle andre Former dannes regelmæssigt efter 3dje Konj., f. Eks. edē-
 bam, edam osv.

142.

Fero, tuli, latum, ferre.www.libtool.com.cn**Activ.****Passiv.**

Præs. Ind.	Imperativ.	Infinit.	Præs. Ind.	Imper.
ferō	fer fertō	ferre	feror	ferre
fers	ferte fertōte		ferris	fertor
fert	feruntō		fertur	osv.
ferimus			ferimur	
fertis			feriminī	Infinit.
ferunt			feruntur	ferri
Impf. Konj.	De øvrige Former dannes regelmæssigt efter 3dje Konjug. f. Ets. ferēbam, feram osv.		Impf. Konj.	
ferrem			ferrer	
ferrēs			ferrēris	
ferret			ferrētur	
osv.			osv.	

Saaledes brydes ogsaa Sammensætningerne:

affero,	attuli,	allātum,	afferre, bringer til
aufero,	abstuli,	ablātum,	auferre, bærer bort
confero,	contuli,	collātum,	conferre, bringer sam-
			[men
differo	{ distuli,	dilātum,	differre, udbreder, op-
	{ —	—	[sætter
effero,	extuli,	elātum,	efferre, bærer ud
infero,	intuli,	illātum,	inferre, bærer ind, paa-
			[fører
offerro,	obtuli,	oblātum,	offerre, tilbyder
refero,	rettuli,	relātum,	referre, bringer tilbage

143.	Volo,	volui,	velle, vil.
	Nōlo,	nōlui,	nolle, vil ifte.
	Malo,	mālui,	malle, vil hellere.

www.libtool.com.cn

Nolo af ne volō = non volo.

Malo af mage volo = magis volo.

Præfens Indikativ.

volō	nōlō	mālō
vis	nōn vis	māvis
vult	nōn vult	māvult
volumus	nolumus	mālumus
vultis	nōn vultis	māvultis
volunt	nōlunt	mālunt

Imperfektum Indikativ.

volēbam	nōlēbam	mālēbam
	ofv.	

Futurum.

volam	—	—
volēs ofv.	nōlēs ofv.	mālēs ofv.

Imperativ.

nōli	nōlitō
nōlite	nōlitōte
	nōluntō

Præfens Konjunktiv.

velim	nōlim	mālim
velis	nōlis	mālis
velit	nōlit	mālit
velimus	nōlimus	mālimus
velitis	nōlitis	mālitis
velint	nōlint	mālint

vellem	nollem	mālem
	ofv.	

Præfens Infinitiv.

velle	nolle	malle
--------------	--------------	--------------

Præfens Participium.

volens	nōlens	(mangler)
--------	--------	-----------

Af volui ofv. dannes paa regelmæssig Maade Pluskvamperfektum ofv.

Ann. Vin' fortortet af visne, vil du? Sis = si vis, hvis du vil, jeg beder dig.

144.

Eo, ii (ivi), itum, ire, gaar.

(Stammens i bliver til e foran a, o, u (Inlg. Pronom. is).

Præs. Ind.	Præs. Konj.	Imperativ.	Perf. Ind. ii (ivi).
eō	eam	ī itō	Perf. Konj. ierim
īs	osv.	ite itōte	(iverim). Pluskvopf.
it		euntō	Ind. ieram (iveram).
imus			Pluskvopf. Konj. iissem
itis		Gerundium.	ell. issem (ivissem)
eunt		eundum	o. s. v.
Impf. Ind.	Impf. Konj.	Participium.	Sammenfætningerne udstyre i Perf. osv. næsten altid v: abii, abieram, abiissem ell. abissemm osv.
ibam	Irem	iens, Gen.	
		euntis	
Futurum.			
ibo			

3 Passiv upersonligt: itur, ibatur, ibitur osv. Sammenfætningerne bøjes paa samme Maade: adeo, adii, aditum, adire, henvender mig til, besøger. Nogle ere transitive og have fuldstændigt Passiv, saaledes adeo: Præs. Ind. adeor, adiris, aditur osv.; Inf. adiri; Gerundiv adeundus. Kun ambio, gaar omkring, bøjes regelmæssigt efter 4de Konjugation: ambio, ambivi, ambitum, ambire; Præs. Part. ambiens, **ambientis**.

Pereo, gaar til Grunde, bruges som Passiv til perdo, ødelægger (af perdo forekommer i Passiv kun perditus og perdendus). Veneo (gaar til Salg =) bliver solgt, bruges som Passiv til vendo, sælger (af vendo forekommer i Passiv kun venditus og vendendus).

Som eo bøjes queo, kan, og nequeo, kan ikke. Præs. queo, quis, quit osv. Perf. quivi. Mange af disse to Verbers Former ere dog forældede eller ubrugelige.

- 145.
- Fio, factus sum, fieri**
- , bliver,
- fier*
- ; bliver gjort.

Præs. Ind.	Præs. Konj.	Imperf. Indit.	Futur.	Imperativ.
Sing. 1. <i>fiō</i>	<i>fiam</i>	<i>fiebam</i>	<i>fiam</i>	<i>fi</i>
2. <i>fis</i>	<i>fias</i>	<i>fiebam</i>	<i>fies</i>	<i>fite</i>
3. <i>fit</i>	<i>ov.</i>	<i>ov.</i>	<i>ov.</i>	
Plur. 1. —				Præs. Inf.
2. —		Konj.		<i>fieri</i>
3. <i>fiunt</i>	Mærk: <i>fio</i> har langt i og <i>fac</i> foran Vokaler, undtagen <i>fiēri</i> , <i>fierem</i> <i>fierēs</i> <i>ov.</i>		(Futur. Inf. „at skulle blive“ fore eller <i>futurum esse</i> ; „at skulle blive gjort“, <i>factum iri</i> .)	

Fio bruges som Passiv til *facio*, se nærmere 127.

Ufuldstændige (defektive) Verber.

Af disse forekomme kun enkelte Former.

- 146.
- Cœpi**
- , har begyndt, begyndte.

Memini, herfter. **Odi**, haver.

Disse Verber ere Perfekter og højes som saadanne.

Præs. Ind.	<i>cœpi</i>	<i>memini</i>	<i>ōdi</i>
	<i>cœpisti</i>	<i>meministi</i>	<i>ōdisti</i>
	<i>ov.</i>	<i>ov.</i>	<i>ov.</i>
„ Konj.	<i>cœperim</i>	<i>meminerim</i>	<i>ōderim</i>
Plustopf. Ind.	<i>cœperam</i>	<i>memineram</i>	<i>ōderam</i>
— Konj.	<i>cœpissē</i>	<i>meminissē</i>	<i>ōdissem</i>
Futurum exactum	<i>cœpero</i>	<i>meminero</i>	<i>ōdero</i>
Imperativ	(mangler)	<i>memento</i>	(mangler)
		<i>mementōte</i>	
Infinitiv	<i>cœpisse</i>	<i>meminisse</i>	<i>ōdisse</i>
Futurum Partic.	<i>cœptūrus</i>	(mangler)	<i>osūrus</i>
Præs. Part. Passiv	<i>cœptus</i>	(mangler)	(mangler)*

*) Af et forældet Part. osus er dannet Sammensætn. *exōsus* og *perōsus*, (den) som haver.

Coeptus sum forbindes med en passiv Infin.: urbs obsidēri coepta est, man begyndte at belejre Byen, (ogsaa: obsidēri coepit). ~~Det manglende Præsens~~ af coepi erstattes ved incipio (incēpi, inceptum, 3).

Mærk. Coepi har Betydning af Perfektum, memini og odi have Betydning af Præsens: huster, haber. Altsaa er memineram husted, oderam habede osv.

147. **Ajo, figer, figer ja.**

Uf Præs. Ind. findes: ajo, aīs, aīt, —, —, ajunt.

Uf Præs. Konj.: —, ajas, ajat, —, —, ajant.

Imperf. Ind. fuldstænd.: ajēbam, ajēbas o. s. v.

(aīsne, forførtet til ain? figer du det? nej virkelig?)

148. **Inquam, figer jeg.**

Bruges altid indstødt i en oratio directa, d. e. en Tale, der anføres med Personens egne Ord, f. Eks. Vos, inquam, me ex patria expulstis (I, figer jeg, have fordrevet mig fra Fædrelandet).

Præs. Ind. inquam, inquis, inquit, inquit, inquit, inquit. Uf Futur. inquiēs, inquiet. Uf Perf. inquisti, inquit. Andre Former ere sjældne.

149. Det gammelbogs Verbum fari, at tale, forekommer kun i faa Former. Uf salvēre, at være i Behold, forekommer foruden Infin. kun Imper. salvē, vær hilset! god Dag! (salvēte, salvēto) og af Fut. salvēbis. Med samme Betydning: (avēre), ave, vær hilset! god Dag! avēte, avēto.

Som Imper. bruges cedo, giv hid! sig frem! f. Eks. cedo aquam manibus! (kom med Vand til Hænderne!) (I Plur. cete.)

150. Nogle Verber ere cns i 1ste Pers. Præs. Ind., men gaa efter forskellige Konjugationer (1ste og 3dje) og have forskellig Betydning.

aggero, -avi, -atum, -are, opdynger.

aggero, -gessi, -gestum, -gerere, bærer til.

appello, -avi, -atum, -are, tiltaler, taler.
 appello, -puli, -pulsum, -pellere, (driver hen til), lander.
 compello, -avi, -atum, -are, tiltaler.
 compello, -puli, -pulsum, -pellere, driver sammen.
 colligo, -avi, -atum, -are, binder sammen.
 colligo, -lęgi, -lectum, -ligere, samler.
 deligo, -avi, -atum, -are, binder fast.
 deligo, -lęgi, -lectum, -ligere, udbælger.
 [Fuff diligo, -lexi, -lectum, -ligere, elfter.]
 consterno, -avi, -atum, -are, bringer i Angst og Forvirring.
 consterno, -stravi, -stratum, -sternere, bebæfter, bestrør.
 fundo, -avi, -atum, -are, grunder, grundlęgger.
 fundo, fudi, fusum, fundere, gyder, hęlder.

151. Rogle andre Verber se vel ens ud i 1ste Pers. Pręf. Ind., men Stam-
 mens Bofal er fort i det ene, lang i det andet.
 dico, -avi, -atum, -are, indvier.
 dico, dixi, dictum, dicere, figer.
 indico, -avi, -atum, -are, angiver,
 indico, -dixi, -dictum, -dicere, tilfiger, forkynder.
 prędico, -avi, -atum, -are, udfiger, omtaler med Ros.
 prędico, -dixi, -dictum, -dicere, forudfiger.
 educo, -avi, -atum, -are, opdrager.
 educo, -duxi, -ductum, -ducere, fører ud.
 lęgo, -avi, -atum, -are, fender, testamenterer.
 lego, lęgi, lectum, legere, famler, vælger, læser.
 allęgo, -avi, -atum, -are, affender, anfører fom Bevię.
 ąllego, -lęgi, -lectum, -legere, vælger til (b. e. tilfęjer ved Bęlg).
 relęgo, -avi, -atum, -are, forvięer.
 ręlego, -lęgi, -lectum, -legere, læser igennem paa ny.

152. Øvelser. Nęvn Pers., Sup., Inf., Futur., Pręf. Konj., Imper. af
 følgende Verber*): strepo, crepo, eo, fleo, bibo, cubo, maneo, mąno,
 1 (drypper af), ruo, struo, sono, pōno, peto, veto, pōto, mulco, 1
 (pręgler), mulceo, fulcio, fulgeo, tango, tego, tęxo, pingo, pungo,

*) Der er indblandet en Del regelmęssige Verber; ved et Tal er da
 angivet, efter hvilken Konjug. de gaa.

ungo, dīco, dico, mīco, consterno, cremo, 1 (brænder, tr.), tremo, fremo, dēmo, premo, emo, gemo, indīco, indico, appello, domo, cōmo, vinco, vincio, vīvo, prædīco, fingo, figo, prædico, edūco, educo, lego, ligo, 1, (binder), lego, rego, nego, 1, (nægter), ēdo, ēdo, 3 (giver ud, frembringer), crēdo, cēdo, sedeo, sido, cædo, cado, relēgo, relego, sæpio, cupio, pario, pareo, parco, paro, 1 (bereder, staffer), facio, farcio, jacio, sepelio, concilio, 1 (vinder, forstaffer), veneo, venio, patior, fateor, partior, gradior, spatior, 1 (spadserer), potior, 4 (bemægtiger mig); **quæro, queror**, nanciscor, nascor, pluit, fluo, censeo, sentio, **tingo, stringo, audeo, audio**, soleo, aboleo, carpo, spargo, posco, pasco, duco, **fugio, fugo**, 1 (laar paa flugt), sancio, satio, 1 (mætter), proficiscor, proficio, assentior, auxiliior, 1 (hjælper), allēgo, allego, metior, mentior, 4 (lhyer), compello, diligo, deligo (1 o. 3), ordior, orior, morior, glorior, 1 (praaler), mordeo, ardeo, **vendo, defendo, consolor**, 1 (trøster), **consulo**, molior, 4 (lætter i Bevægelse, pønser paa), mollio, 4 (gør blødbagtig), molo, volo (vil), volo, 1 (lhyer), disco, dico, confero, confercio, confiteor, confido, labor, labo, 1 (vækker), deleo, creo, 1 (staber, vælger), nequeo, credo, cresco, cerno, jacio, jaceo, conspicio, conficio, pello, vello, servio, 4 (tjener), servo, 1 (bevarer), gero, fero, spero, 1 (haaber), cano, cēno, 1 (spiser til Ribdag), cogo, rogo, 1 (beber, spørger), condo, condio, 4 (trykker), hæreo, mæreo.

153. Af hvilke Verber komme og hvad betydde følgende Former: vĕni, genui, vīdi, vīci, vīsi, rīsi, vinxi, vixi, vexi, jūvi, svēvi, scīvi (3 o. 4), cīvi, sīvi, sēvi, ussi, jussi, concussi, peperci, peperī, parui, pāvi, sēdi (2 o. 3), cecīdi, cecidi, ēdi, ēdidi, cessi, scidi, fulsi (2 o. 4), fixi, finxi, attigi, fidi, fīsus sum, crēvi (a o. b.), torsi, tersi, texi, texui, flexi, afflixi, didici. dixi, fugāvi, fugi, fōdi, sparsi, farsi, arsi, fēci, sanxi, sarsi, aperui, comperi, strāvi, sprēvi, sensi, censui, nōvi, mōvi, fōvi, fāvi, cāvi, vetui, verti, accubui (1 o. 3), torruī, lēvi, delēvi, svāsi, invāsi, luxi, carpsi, cēpi, mansi, mersi, confersi, hausi, auxi; gestus, questus, quæsītus, nātus, nactus, ortus, mortuus, orsus, conditus, condītus, servātum, servītum, mensus, mentītus, ūsus, fūsus, ustus, ultus, sepultus, pulsus, fultus, cultus, profectus (a o. b.), oblītus, oblītus, passus (a o. b.), partus, pactus, pastus, fassus, fissus, gressus, confīsus, confessus, opertus, oppertus, ventum, venditum, partītus, parātus, partus, fossum, jussum, consultus, consolātus, nīsus, fīsus, fissus, fassus, fixus, nixus, fictus, vinctus, sessum, scissum, cæsum,

cessum, textus, tectus, tactus, fractus, jactus, pactus, actus, punctus, functus, junctus, vectus, victus, pictus, vinctus, eductus, educatus, solitus, solutus, ignotum, votum, potus, potitus, doctus, coctus, consitus, consertus, missum, messum, elicitus, allectus (af allego og allicio), confertus, collatus, confectus, confessus, compertus, perpressus, satum, statum, stratum, pressus, pressus, jutus, minutus, tostus, tortus, tonsus, tunsus, comptus, coemptus, raptus, captus, lapsus, sensum, censum, accensus, assensus, ascensus.

Præpositioner.

154. Latinske Præpositioner styre enten alene Ablativ, eller baade Akkusativ og Ablativ eller alene Akkusativ. Sjælden styrer en Præposition Genitiv.

A. Præpositioner, som styre Ablativ.

Ablativ har ab (ā), de

Cum og coram, ex (og e)

Sine, tenus, pro og præ.

Ab eller ā, fra, af. Foran Vokaler (og h) bruges kun ab (ab amico, ab Hannibale); foran Konsonanter bruges baade ab og a (ab eller a magistro). For a te figes undertiden abs te, men almindeligvis figes a te.

Coram, i Rærbærelse af (coram rege).

Cum, med (husk mecum, tecum o. s. v., quocum eller cum quo; se 76 og 80).

De, ned fra, om.

Ex eller ē, ud af. Foran Vokaler (og h) bruges kun ex (ex urbe, ex Hispania); foran Konsonanter bruges baade ex og e (ex eller e Sardinia).

Præ, foran, i Sammenligning med, for (= paa Grund af).

Pro, foran, for (= 1) til Forsvar for, 2) i Steden for).

Sine, uden.

Tenus, indtil (bag efter det styrede Ord: collō tenus, indtil Halsen). Undertiden styrer tenus Genitiv (genūs tenus, til Ræet).

Anm. 1. Sammebogs er absque, uden (m. Abl.).

Anm. 2. Enkelte Adverbier bruges undertiden som Præpositioner med Abl. palam, aabenlyst, offentligt, palam populo, for Folkets Øjne); procul, fjernt (fra), (procul mari, hyppigere procul a mari). Hos Digtere simul for simul cum, sammen med.

155. B. Præpositioner, som styre Accusativ eller Ablativ.

In, sub, super.

In, a) med Acc.: i = ind i; paa = hen paa, ud paa, op paa; til;
b) med Abl.: inde i; henne paa, ude paa, oppe paa.

Sub, a) med Acc.: under = ind under; om Tiden: henimod;

b) med Abl.: under = inde under, nede under (sub terra habitare).

Super, a) med Acc.: over, oven over;

b) m. Abl.: i Prosa kun i Betydningen: om, i Anledning af.

Anm. Om subter se 156, Anm. 1.

156. Præpositioner, som styre Accusativ.

Ad, til, hen til, ved. Adversus eller adversum, imod, hen imod.
Ante, foran, før. Apud, hos. Circum eller circā, omkring, omkring til. Circiter, henved (om Tid). Cis eller citrā, paa denne Side (af). Contrā, lige over for, imod (i fjendtlig Betydning). Ergā, imod, især om velvilligt Sindelag). Extrā, uden for. Infrā, nedenfor. Inter, imellem, iblandt. Intrā, indenfor. Juxtā, ved Siden af. Ob, lige for, paa Grund af. Penes, hos = i ens Hænder, i ens Magt. Per, igennem. Pōne, bag ved. Post, bag ved, efter. Præter, forbi, fremfor, foruden. Prope, nær ved. (Man kan ogsaa sige: prope a (ab); da er prope et Adv. Altsaa: prope urbem eller prope ab urbe. Mærk Romp. propius, nærmere ved, Superl. proxime, nærmest; begge styre Acc. eller efterfølges af a (ab) med Abl. ligesom prope). Propter, nær ved, paa Grund af. Secundum, næst efter, lige efter, i Overensstemmelse med.

Subter, neden under. Suprā, over, oven for. Trans, paa hin Side (af), over. Ultrā, paa hin Side (af), ud over.

Ann. 1. Subter kan, dog meget sjælden, ogsaa styre Ablativ.

Ann. 2. Versus kan sættes bag efter en Affusativ, der styres af ad eller in, i Betydningen hen ad . . . til, hen imod (in Italiam versus).

Ann. 3. Nogle Adverbier bruges undertiden som Præpositioner med Aff. (sm. 153, Ann.): clam, hemmelig, som Præp.: uden ens Vidende (clam matrem); pridie, Dagen før, og postridie, Dagen efter, bruges som Præp. foran Maanedes- og Festedage: pridie Calendas Martias.

Ann. 4. Mange af de oven anførte Præpositioner bruges ogsaa som Adverbier, f. Eks. propter, i Nærheden, coram, personligt, præter, undtagen.

Ann. 5. Ergo bruges som Præposition med Genitiv i Betydn. „for . . . Skyld“ bag efter sin Kasus.

Om de vigtigste Afledningsendelser (Suffixer).

157. A. Substantivers Afledning af Verber.

- a. Subst. paa -or, sæt til Præsensstammen (Stammens Endevokal falder bort), betegner Handlingen eller Tilstanden, f. Eks. fāvor, Gunst, (faveo), clāmor, Raab (clāmo).
- b. Subst. paa -or, sæt til Supinumstammen, betegne den handlende Person, f. Eks. fautor, Belynder (faveo), adjutor, Medhjælper (adjuvo). Hertil svarer ofte en Hunkønsform paa -trix, f. Eks. adjutrix, Medhjælperke. Mange af disse Ord bruges ogsaa som Adjektiver, f. Eks. victor, Sejrrig, sejrrig. Sjælden afledes Subst. paa -tor af Substantiver, f. Eks. viātor, Vandbringsmand (via, Vej).
- c. Subst. paa -io, sæt til Præsens- eller Supinumstammen, og -us, sæt til Supinumstammen, betegne Handlingen, f. Eks.

obsidio, fjælnere obsessio, Besjring (obsideo), motio og motus, Bevægelse (moveo), cursus Løb (curro).

- d) Subst. paa *men*, *mentum*, *-bulum*, *-culum*, *-crum*, *-trum* betegner Middel, Redskab, Sted, f. *Etz.* *nōmen*, (Kendemiddel), Navn, (*nosco*), *ornamentus*, Prydelse (*orno*), *venābulum*, Jagtspyd (*vēnor*), *vehiculum*, Kæretøj (*veho*), *involūcrum*, Hylster (*involvero*), *arātrum*, Pløj (*aro*).
- e) Subst. paa *-ium*, f. *Etz.* *gaudium*, Glæde (*gaudeo*).
- f) Sjælnere Endelser *ere -ūra* og *-ēla*, f. *Etz.* *cultūra*, Dyrkning (*colo*), *querēla*, Klage (*queror*).

158. B. Substantivers Afledning af Substantiver.

- a) Subst. paa *-ulus*, *-olus*, *-culus*, *-ellus*, *-illus* og tilsvarende *Fun-* og *Intetkøns*-former paa *-a* og *-um*, de saa kaldte *Formindsjælsesord* eller *Deminutiva*, betegne en lille Person eller Ting, eller bruges som Kælenavne, f. *Etz.* *hortulus*, lille Have (*hortus*), *filiola*, lille Datter (*filia*), *fraterculus*, lille Broder (*frater*), *libellus*, lille Bog (*liber*), *sigillum*, lille Billede, Statuette (*signum*).
- b) Subst. paa *-ārius* betegne en Person, der giver sig af med noget, f. *Etz.* *statuārius*, Billedhugger (*statua*).
- c) Subst. paa *-ārium*, *-ētum*, *-ile* betegne et Sted, hvor mange Ting findes samlede, et Oplagssted, f. *Etz.* *ærārium*, Statkammer (æs), *quercētum*, Egekov (*quercus*), *ovile*, Faarestalb (*ovis*).
- d) Subst. paa *-ātus* og *-ūra* betegne et Embede, f. *Etz.* *consulātus*, prætura.
- e) Subst. paa *-īna* betegne en Kunst eller et Sted, f. *Etz.* *medicīna*, Lægekunst (*medicus*), *officīna*, Værksted (*opifex*).
- f) *Patronymica*, *Ætnavne*, kaldes Subst., som betegne en Mand's Børn eller Efterkommere. De mandlige ende paa *-ides*, *-ides*, *-ades* (efter 1ste Declin.), de kvindelige paa *-is* (Ø.

-idis ell. -idos) og -as (G. -adis ell. -ados), f. *Æt.* Priamides, -æ, *Søn*, *Efterkommer af Priamos*, Pelides, Atlantiades, Tantalus, Thestias.

159. **C. Substantivers Afledning af Adjektiver.**

Subst. paa -tas, -tūdo, -ia og -tia betegne en *Egenskab*, f. *Æt.* libertas, *Frihed* (liber), magnitūdo, *Størrelse* (magnus), audācia, *Driftighed* (audax), pigritia, *Dovenhed* (piger).

160. **D. Adjektivers Afledning af Verber.**

- a. Adj. paa -idus dannes især af Verber af 2den Konjug., f. *Æt.* timidus, *frygtsom* (timeo), frigidus, *kold* (frigeo).
- b. Adj. paa -(i)lis, -bilis have i *Regelen* passiv Betydning, f. *Æt.* facilis, *let* (af facio, egtl. som let kan gøres), credibilis, *troelig* (credo).
- c. Adj. paa -ax og -ulus betegne en *Tilbøjelighed*, f. *Æt.* loquax, *snakkesalig* (loquor), credulus, *lettroende* (credo).

161. **E. Adjektivers Afledning af Substantiver.**

- a. Adj. paa -ius, -icus, -ālis, -āris, -ārius, -ilis, -ivus, -nus, -ānus, -īnus), -icius, -ensis og -ester betegne en *Enhøren* til eller *Lighed* med det Subst., hvorfra de afledes, f. *Æt.* patrius, *bellicus*, regālis, popularis, agrarius, civilis, æstivus (*æstas*), paternus, urbānus, vicinus (*vicus*), patricius (*pater*), castrensis, equester.
- b. Adj. paa -ōsus og -olentus (ulentus) har Betydningen „fuld af“, f. *Æt.* periculōsus, vinolentus, frandulentus.
- c. Adj. paa -tus have Betydningen „forhøvet med“, f. *Æt.* robustus, stærk (*robur*). Nogle af disse ere dannede i Lighed med Participle, f. *Æt.* aurātus, forgyldt (*aurum*), crinitus, langhaaret (*crinis*).

- d. Adj. paa -eus og -neus (nus) have Betydningen „af et vist Stof“, f. *Æt.* aureus, gylden, af Guld (aurum), ligneus, af Træ (lignum), querneus, quernus af Eg (quercus).

Anm. Af enkelte Adjektiver dannes Deminutiver paa -ulus eller -culus, f. *Æt.* parvulus, ganske lille.

162.

F. Verbers Afledning.

- a. Verba frequentativa kaldes nogle Verber af 1ste Konjugation, som betegne en oftere gentagen eller forstærket Handling. De dannes a) af Præsensstammen (Stammens Endevokal falder bort) ved Tilføjelse af -ito, f. *Æt.* clamito, raaber idelig, raaber højt (clāmo), agito, sætter i stærk Bevægelse, foruro-liger, ængster (ago); b) af Supinumstammen ved Tilføjelse af -o eller -ito, f. *Æt.* jacto, kaster idelig, kaster ibrigt (jacio, jactum), curso, løber frem og tilbage (curro, cursum), ventito, kommer ofte (venio, ventum).
- b. Verba desiderativa kaldes nogle Verber af 4de Konjug., der udtrykke en Øyst til noget eller en Staaen i Begreb med. D. dannes af Supinumstammen og ende paa -urio, f. *Æt.* esūrio, er sulten (edo, ēsum), partūrio, skal til at føde (pario, partum).
- c. Verba inchoativa, se 128.

163.

G. Adverbiers Afledning.

- a. Adverbier dannes af Adjektiver ved Endelserne -ē og -ter, se 63.
- b. Adverbier dannes af Verbernes Supinumstammer ved Endelsen -im, f. *Æt.* cæsim, ved Høg (cædo, cæsum), passim, vidt og bredt (pando, passum).
- c. Adverbier dannes af Substantiver ved Endelserne -itus, f. *Æt.* radicitus, fra Roden af (radix), og -tim, f. *Æt.* viritim, Mand for Mand (vir).

Alfabetisk Fortegnelse over Verber, hvis Bøjning særligt maa mærkes.

Sammenfattede Verber findes under det enkelte Verbum. Om de med Verberne sammenfattede Præpositioner eller Partikler bemærkes følgende:

Ab = a bliver til au- i aufero og aufugio, til abs- i abscondo, abstineo, til -as- i asporto.

Ad. Endefonsonanten bliver ofte assimileret (gjort lig) med den følgende Konsonant, f. *Æt.* accēdo, affero, aggredior, allūdo, annītor, appello, arripio, assero, attingo; ad bliver til ac- i acquiro, acquiesco; bortkaster d i aspicio (ogsaa adspicio).

Amb- (om, omkring) bliver til am- foran p, f. *Æt.* amplector, til an- foran q i anquiro.

Cum bliver til co- foran Vokaler og h, f. *Æt.* coēo (cōgo = co-ago), cohæreo; til con- foran Konsonanter, og n assimileres da ofte med den følgende Konsonant, f. *Æt.* colloquor, corrigo; con- forandres til com- foran b, m og p, f. *Æt.* combūro. commoveo, compōno.

Dis- (til forskellige Sider, sender-) bliver til di- i didūco, dimitto, diripio, disto o. fl. Endefonsonanten assimileres med f, f. *Æt.* differo.

Ex = e. Endefonsonanten assimileres ofte med f, f. *Æt.* effugio; undertiden kan efter x et s falde bort, f. *Æt.* expecto eller exspecto.

In. Endefonsonanten assimileres med l og r, f. *Æt.* illūdo, irrumpo. I Regelen forandres n til m foran b, m og p, f. *Æt.* imbibo, immitto, impōno.

Ob (betyder i Sammenfætn. „imod“). Endefonsonanten assimileres med c, f, g og p, f. *Æt.* occurro, offero, oggero, oppōno; ob- bliver til obs- i obsolesco, til os- i ostendo, til o i omitto.

Pro bliver til prod- foran Vokaler, f. *Æt.* prodeo, prodigo.

Re- (tilbage) bliver til red- foran Vokaler, f. *Æt.* redarguo, redeo, redimo, redoleo.

Se- (til Side), f. *Æt.* secēdo.

Sub. Endefonsonanten assimileres ofte med den efterfølgende Konsonant,

f. *Œt.* succurro, suggero, summitto, suppono, surripio; sub- bliver til sus- i suscipio, sustineo o. fl.

Trans bliver til tra- i traduco, trajicio (ogsaa transduco, transjicio), trano. www.libtool.com.cn

I et sammensat Verbum bliver det enkelte Verbums Stammevokal ofte forandret, saa at a bliver til i eller e (reficio af facio, occido af cado, aspergo af spargo), æ bliver til ī (occido af cædo), e til i (opprimo af premo).

I denne Fortegnelse findes de sammensatte Verber anførte under det enkelte Verbum, f. *Œt.* diruo findes under ruo, reficio under facio, aspergo under spargo, opprimo under premo osv. For at man lettere kan finde sammensatte Verber, i hvilke det enkelte Verbums Stammevokal er forandret, som reficio, aspergo, opprimo, er i Fortegnelsen optaget Formerne -ficio, -spergo, -primo, uagtet disse Former ikke forekomme som enkelte Verber. Vil man saaledes finde attingo, slaar man op paa -tingo og finder her en Henvisning til det enkelte Verbum tango, under hvilket attingo er anført.

abnuo	abnuī	—	abnuere, afflaar
aboleo	abolēvi	abolitum	abolēre, tilintetgør, af- [staaer]
abscondo, se do.			
accendo	accendi	accensum	accendere, antænder
Se incendio.			
adipiscor, se apiscor.			
adolesco	adolēvi	—	adolescere, vokser til
Adj. adultus, voksen.			
advesperasit	advesperāvit	—	advesperascere, ligger [ad Aften]
affligo	afflixi	afflictum	affligere, slaar til Jorden
Œml. confliġo, 3; men profliġo, -avi, -atum, -are, slaar til Jorden, besejrer ganske.			
agnosco, se nosco.			
ago	ēgi	actum	agere, driver

circúmago	circumēgi	circumactum	circumagere, driver om- [fring
pérago	perēgi	peractum	peragere, fuldender
ábigo	abēgi	abactum	abigere, driver bort
rédigo	redēgi	redactum	redigere, fører tilbage
ámbigo	—	—	ambigere, strider, tvivler
cōgo	coēgi	coactum	cōgere, bringer sammen, [tvinger
dēgo	—	—	dēgere, tilbringer

ajo se 146.

algeo	alsi	—	algēre, trøjer
allicio	allexi	allectum	allicere, løfter hjb
Se 103. Smf. illicio og pellicio; elicio afviger i Perf. og Sup.			

alo	alui	{ altum (alitur)	alere, nærer
-----	------	---------------------	--------------

ambio se 144.

ambigo se ago.

amicio	—	amictum	amicire, beklæder
amplector	—	amplexus sum	amplecti, omfavner, om- [fatter
ango	anxi	—	angere, ængster

animadverto se verto.

anquiro se quæro.

antecello	—	—	antecellere, udmærker [mig, overgaar
aperio	aperui	apertum	aperire, aabner

Smf. operio.

apiscor	—	aptus sum	apisci, naar, faar
---------	---	-----------	--------------------

Hyppigere bruges Sammensætningen:

adipiscor	—	adeptus sum	adipisci, naar, faar
arcesso	arcessivi	arcessitum	arcessere, henter
ardeo	arsī	arsurus	ardere, brænder (intr.)
arguo	argui	—	arguere, bestraffer
assentior, se sentio.	—	—	—
audeo	—	ausus sum	audere, vover
augeo	auxi	auctum	augere, forsøger

bibo	bibi	—	bibere, drikker
cado	ceci	cāsum	cadere, falder
occido	occidi	occāsum	occidere, gaar ned
recido	recidi	recāsum	recidere, falder tilbage
De andre Sammenlætninger af cado mangle Supinum, f. Efs.			
accido	accidi	—	accidere, falder hen [til, hændes]

cædo	cecidi	cæsum	cædere, fælder
occido	occidi	occisum	occidere, dræber

calefacio, se facio.

cano	cecini	—	canere, synger
Det manglende Supinum erstattes ved Supinum af canto (1).			
concino	concinui	—	concinere, lyder sam- [men, stemmer overens]

capesso	capessivi	capessitum	capessere, tager fat paa [en Birkstamme]
---------	-----------	------------	---

capiō	cēpi	captum	capere, tager
-------	------	--------	---------------

Om Bøjningen af capio se 103.

accipio, accēpi, acceptum, accipere, modtager
(accipis)

Paa samme Maade gaa de øvrige Sammenlætninger af capio:

decipio, fluffer	percipio, opfatter
excipio, undtager	præcipio, foreskriver
incipio, begynder	recipio, overtager
intercipio, opsnapper	suscipio, paatager mig
(NB. Maa ikke forveksles med suspicio.)	

Præfens beholder a i: antecapio, tager forud.

carpo	carpsi	carptum	carpere, pluffer
decerpo	decerpsi	decerptum	decerpere, afpluffer
caveo	cāvi	cautum	cavere, tager mig i Agt, [tager Vare paa]

præcaveo (præcaves), præcāvi, præcautum, præcavere, forebygger

cēdo	cessi	cessum	cēdere, viger
------	-------	--------	---------------

Saaledes gaa ogsaa Sammenlætningerne af cēdo:

accēdo, gaar hen til	intercēdo, kommer imellem
concēdo, indrømmer	procēdo, gaar frem
decēdo, gaar bort	præcēdo, gaar foran
excēdo, gaar ud	

-cello, Sammensætninger med, se antecello, excello.

-cendo, Sammensætninger med, se accendo, incendo, succendo.

censeo censui censum censere, mener, vurderer

cerno { crēvi cernere, beslutter

— — cernere, skelner, ser, fluier

decerno, decrēvi, decrētum, decernere, afgør.

-cerpo, Sammensætninger med, se under carpo.

-cido, Sammensætninger med, se under cado.

-cīdo, Sammensætninger med, se under cædo.

cio cīvi cītum cīere, sætter i Bevægelse,
[falder frem]

Sebber ogsaa cio, se nedenfor. Om Sammensætningerne sammesteds.

cingo cinxi cinctum cingere, omgjørder, om-
[giver]

-cino, Sammensætninger med, se cano.

cio cīvi cītum cīere, sætter i Bevægelse,
[falder frem]

Sebber ogsaa cio, se ovenfor.

accio accīvi accītum accīere, henter til

concio concīvi concītum concīere, hidsalder

-cipio, Sammensætninger med, se capio.

claudio clausi clausum claudere, luffer
exclūdo exclūsi exclūsum exclūdere, udeluffer

Saaledes gaa de andre Sammensætninger af claudio, f. Ets.

inclūdo, indeluffer | interclūdo, afstærer

-cludo, Sammensætninger med, se claudio.

coalesco coalui coalitum coalescere, vokser sammen

— cœpi Part. cœptus cœpisse, begyndte

Se 146. (For Præsens bruges Verbet incipio, se capio.)

cognosco, se nosco.

cogo, se ago.

colo colui cultum colere, dyrker, ærer

Saaledes gaa ogsaa Sammensætningerne af colo, f. Ets. incolo, bebør
(Mærk: incultus, udyrket.)

comburo, se uro.

comminiscor commentus sum comminisci, optænter

Smf. reminiscor.

cōmo	compsi	comptum	cōmere, pynter
comperio	cōmperi	compertum	comperire, erfarer
Emf. reperio.			
compesco	compescui	—	compescere, tæmmer, [holder i Ate
complector		complexus sum	complecti, omfavner, [omfatter
compleo	complēvi	complētum	complēre, fylber
Se impleo, expleo.			
concupisco	concupīvi	concupītum	concupiscere, faar Øyst [til
concutio, se quatio.			
confligo	conflixi	conflictum	confligere, støder sammen
Emf. affligo, 3. Men profligo, -āvi, -ātum, -āre. slaar til Jorden, besejrer gænge.			
congruo	congrui	—	congruere, træffer sammen
coniveo	{ conīvi	—	conivēre, luffer Øjet (for)
(conniveo)	{ conixi	—	
consenesco	consenui	—	consenescere, ælbes
consulo	consului	consultum	consulere, [(med Aff.) raadspørger; [(m. Dat.) spørger for
contemno	contempsī	contemptum	contemnere, foragter
Øgsaa contemsi. Det eneste Verbum temno bruges sjælden.			
convalesco	convalui	—	convalescere, vinber [Kræfter
coquo	coxi	coctum	coquere, koger
cōncoquo, forbrøjer.			
crēdo	crēdidi	crēditum	crēdere, tror
crepo	crepui	crepitum	crepāre, knirker
increpo	increpui	increpitum	increpāre, udstælder
cresco	crēvi	crētum	crescere, vokser
cubo	cubui	eubitum	cubāre, ligger
incubo	incubui	incubitum	incubāre, ligger paa [noget
incumbo	incubui	incubitum	incumbere, lægger [mig paa noget

Mærk: Naar Sammensætningerne af cubo i Præsens indsthyde et m foran b, gaa de efter tredje Konjugation og betyde „at lægge sig“.

cūdo cūdi cūsum cūdere, slaar, banter

excūdo, slaar ud; smeder.

-cumbo, Sammensætninger med, se cubo.

cupio cupīvi cupitum cupere, ønsker

Se 103.

curro cucurri cursum currere, løber

Sammensætningerne miste i Regelen Reduplicationen, men undertiden beholdes den:

accurro { accurri
 { (accucurri (fjælb.), accursum, accurrere, løber til.

-cutio, Sammensætninger med, se quatio.

decet decuit — decēre, klæder, sømmer sig

dēdecet dedecuit — dedecēre, klæder ilde, søm.

[mer sig ikke

Decet og dedecet ere ikke upersonlige Verber, da de kunne bruges om et bestemt Subjekt. Dog forekomme de kun i 3 Pers. Sing. og Plur. (decent osv.).

defendo defendi defensum defendere, afværger,

Emf. offendo.

[forsvarer

defetiscor defessus sum defetisci, blive træt

dēgo, se ago.

deleo delēvi delētum delēre, ødelægger

deliquesco deliqui — deliquescere, smelter

[(intr.)

dēmo dempsi demptum dēmere, tager bort, ta-

[ger af

devertor se verto.

dico dixi dictum dicere, siger

Imperativ: dic.

indīco, indixi, indictum, indīcere, tilfiger. (Maa ikke forveksles med indīco, indicāvi, indicātum, indicāre, angiver.)

prædicō, prædixi, prædictum, prædicere, forudfiger. (Maa ikke forveksles med prædicō, prædicāvi, prædicātum, prædicāre, udraaber, bekendtgør.

diligo, se lego.

disco	didici	—	discere, lærer o: faar [Kundskab, faar Under- [visning]
edisco	edidici	ediscere	lærer udenad.
distingvo	distinxi	distinctum	distingvere, adskiller, [fælnet]
divido	divisi	divisum	dividere, deler
do	dedi	datum	dare, giver

Mærk: Stavelsen da er overalt fort unbtagen i dās og dā. Om Konj. duim se 109 a.

circūdo, circumdēdi, circumdatum, circumdare, omgiver.

Saal. egjaa venundo, følger, og enkelte andre.

abdo	abdidi	abditum	abdere, skjuler
abscondo	abscondi	absconditum	abscondere, skjuler
addo	addidi	additum	addere, tilføjer
condo	condidi	conditum	condere, grublægger
dēdo	dēdidi	dēditum	dēdere, overgiver
ēdo	ēdidi	ēditum	ēdere, udgiver

(Maa ikke forveksles med edo, spiser (se S. 119).

indo	indidi	inditum	indere, lægger i, indgiver, [giver (Ravn)]
------	--------	---------	---

prōdo	prodidi	proditum	prodere, forraaber
reddo	reddidi	redditum	reddere, giver tilbage
trādo	trādidi	trāditum	trādere, overleverer
perdo	perdidi	perditum	perdere, ødelægger; taber

Af Passiv bruges kun perditus og perdendus, ellers bruges for Passiv:

pereo	perii	peritūrus	perire, gaar til Grunde
vendo	vendidi	venditum	vendere, følger

Af Passiv bruges kun venditus og vendendus; ellers bruges for Passiv:

veneo	venii	—	venire, følger
-------	-------	---	----------------

doceo	docui	doctum	docēre, lærer = giver [Undervisning]
domo	domui	domitum	domāre, tømmer
dūco	duxi	ductum	dūcere, leder, fører

Imperativ: dūc.

edūco, eduxi, eductum, edūcere, fører ud.

Maa ikke forveksles med: ēduco, educāvi, educātum, educāre, opdrager.

Saaledes gaa ogsaa de andre Sammensætninger af *dūco*:

<i>abduco</i> , fører bort	<i>deduco</i> , fører ned
<i>adduco</i> , fører hen til	<i>induco</i> , fører ind
<i>conduco</i> , fører sammen; lejer	<i>reduco</i> , fører tilbage
<i>conducit</i> , det gavner	<i>traduco</i> , fører over

edo *ēdi* *ēsum* *edere*, spiser

Se 141. (Maa ikke forveksles med *ēdo*, udgiver; se under *do*.)

elicio *elicui* *elicitum* *elicere*, løfter ud

Se 103. Smf. *allicio*, *illicio* og *pellicio*, der afvige fra *elicio* i Perf. og Sup.

emineo *eminui* — *eminere*, rager op
Smf. *immineo*.

emo *ēmi* *emptum* *emere*, føder

cōēmo, *coēmi*, *coēptum*, *coēmere*, opføder.

ādimo, *adēmi*, *ademptum*, *adimere*, fratager.

Saaledes ogsaa:

dīrimo, afstiller | *redimo*, opføder

eo *ii (ivi)* *itum* *ire*, gaar

Se 144.

exardesco *exarsi* *exarsurus* *exardescere*, blusker op

excello *excellui* — *excellere*, udmærker mig

experior *expertus sum* *experiri*, prøver

expergiscor *experrectus sum* *expergisci*, vaagner

expleo *explēvi* *explētum* *explere*, udfylder

Smf. *compleo* og *impleo*.

exstingvo *exstinxi* *exstinctum* *exstingvere*, slukker

Smf. *distingvo* og *restingvo*.

exuo *exui* *exūtum* *exuere*, affører, affæder

Smf. *induo*.

facio *fēci* *factum* *facere*, gør

Imp. fac. Se 103.

Som Passiv bruges *fio*, se 145.

a) Sammensætninger med Verber og Adverbier beholde *a* og have i Passiv -*fio*:

calefacio, *calefēci*, *calefactum*, *calefacere* (*caleo*, er varm), gør varm;

Passiv: *calefio*.

Saaledes ogsaa: assuefacio, værner; mansuefacio, tæmmer; patefacio, aabner; satisfacio, fyldestgør.

b) Sammensætninger med Præpositioner forandre a til i og have i

Pæssiv: afficio, affici, affectum, afficere, paavirker;
Pæssiv: afficior.

Saaledes ogsaa:

conficio, fuldfører
deficio, svigter, falder fra
efficio, bevirker
inficio, farver
interficio, bræber
officio, staar i Vejen

præficio, sætter i Spidsen for, giver
[Kommando over]
proficio, udretter
reficio, istandsætter
sufficio, vælger i en andens Sted; er
[tilstræffelig]

facesso	facessivi	facessitum	facessere, gør, volber
fallo	fefelli	falsum	fallere, stuffer

(Adj. falsus, falsk.)

refello, refelli, —, refellere, gendriver.

farcio	farsi	fartum	farcire, stopper fuld
confercio	confersi	confertum	confercire, trænger tæt [sammen]

refercio	refersi	refertum	refercire, stopper fuld
fateor		fassus sum	fatēri, tilstaar
confiteor		confessus sum	confitēri, tilstaar
profiteor		professus sum	profitēri, erklærer offent- [lig]

diffiteor	—		diffitēri, benægter
faveo	fāvi	fautum	favēre, ynder

-fello, se fallo.

-fendo, se defendo, offendo.

-fercio, Sammensætninger med, se farcio.

ferio	—	—	ferire, slaar
fero	tuli	lātum	ferre, bærer

Imp. fer. Om fero se 142.

āfferō, attuli, allātum, afferre, bringer hen til.

aūferō, abstuli, ablātum, auferre, bærer bort.

cōnferō, contuli, collātum, conferre, bringer sammen; begiver; sammen-
[ligner].

différo	{ distuli	dilatatum	differre, udbreder, opfatter
	{ —	—	differre, er forstellig

éffero, extuli, elatum, efferre, bærer ud.

infero, intuli, illatum, inferre, bringer ind; paafører.

óffero, obtuli, oblatum, offerre, tilbyder.

antefero, antetuli, antelatum, anteferre, foretrækker.

præfero, prætuli, prælatum, præferre, foretrækker.

réfero, rettuli, relatum, referre, bringer tilbage.

ferveo fervei (ferbui) — fervēre, gløder, syder

-ficio, Sammenfætninger med, se facio.

fido	fisus sum	fidere, stoler paa
confido	confisus sum	confidere, stoler paa
diffido	diffisus sum	diffidere, stoler ikke paa, [mistror]

figo	fixi	fixum	figere, fæster, sætter fast, [borer]
transfigo, gennemborer.			

findo	fidi	fissum	findere, fløjer
-------	------	--------	-----------------

fingo	finxi	fictum	finger, banner
-------	-------	--------	----------------

fio	factus sum	fieri, bliver; bliver gjort; [fler]
-----	------------	--

Se om Bøjningen af fio 145.

-fiteor, Sammenfætninger med, se fateor.

fleo	flēvi	flētum	flēre, græder
------	-------	--------	---------------

flecto	flexi	flexum	flectere, bøjer
--------	-------	--------	-----------------

fluo	fluxi	—	fluere, flyder
------	-------	---	----------------

(Vbj. fluxus, slap.)

fodio	fōdi	fossūm	fodere, graver
-------	------	--------	----------------

Se 103. Confodio (cónfodis), gennemborer.

—	fātus sum	fāri, taler
---	-----------	-------------

Se 149.

foveo	fōvi	fōtum	fovēre, plejer; holder [barm]
-------	------	-------	----------------------------------

frango	frēgi	fractum	frangere, brækker
--------	-------	---------	-------------------

confringo, confrēgi, confractum, confringere, sønderbryder.

Saaledes ogsaa:

effringo, bryder op; perfringo, gennembryster.

fremo	fremui	—	fremere, bruser, larmer, [mumler]
frendo (fredeo)	—	fressum (frēsum)	knuser, stærer Tænder
frico	fricui	{ frictum (fricātum)	fricare, gniber
frigeo	frixi	—	frigere, fryser, er kold
frigo	frixi	frictum	frigere, rister
-fringo, Sammensætninger med, se frango.			
fruor	fruitus (fructus) sum (ff.)		frui, nyder
Part. Fut. fruiturus.			
fugio	fūgi	fugitūrus	fugere, flygter
Se 103. Saal. aufugio (aufugis), flygter bort,			
confugio, tager min Tilflugt til	perfugio		} gaar over, løber over til
effugio, undflyr	transfugio		
fulcio	fulsi	fultum	fulcire, støtter
fulgeo	fulsi	—	fulgere, flinker, straalere
Uperfonl. fulget, det lyner.			
fundo	fūdi	fūsum	fundere, gyder, hælber
effundo, udgyder.			
(Raa ifte forveksles med fundo, fundavi, fundatum, fundare, grunder.)			
fungor	functus sum		fungi, udfører; udstaar [(Besvær)]
furo	—	—	furere, raser
gaudeo	gavisus sum		gaudere, glæder mig
gemo	gemui	—	gemere, sulter
gero	gessi	gestum	gerere, bærer (paa mig), [udfører]
gigno	genui	genitum	gignere, avler, føder, [frembringer]
gradior	gressus sum		gradi, strider, gaar
aggredior, agressus sum, aggredi, angriber.			
congregior, støder sammen med		progredior, gaar frem	
egredior, gaar ud (af)		transgredior, overstrider	
ingredior, gaar ind (i)			
-gredior, Sammensætninger med, se gradior.			
-gruo, Sammensætninger med, se congruo, ingruo.			

hæreo	hæsi	hæsūrus	hærøre, hænger fast
haurio	hausi	haustum	haurire, øjer

Partic. Fut. haustus og haustus.

ico	ici	ictum	icere. flaar, rammer, [flutter (fødes)]
-----	-----	-------	--

ignosco, se nosco.

-igo, Sammensætninger med, se ago.

illicio	illexi	illectum	illicere, forluffer
---------	--------	----------	---------------------

Se 103.

illucescit	illuxit	—	illucescere, begynder at [blive lyst, grø]
------------	---------	---	---

imbuo	imbui	imbūtum	imbuere, væder
immineo	—	—	imminere, hænger ud [over, truer]

EmL. emineo.

-imo, Sammensætninger med, se emo.

impleo	implēvi	implētum	implere, fylder
--------	---------	----------	-----------------

Se compleo og expleo.

incalesco	incalui	—	incalescere, bliver rød
incendo	incendi	incensum	incendere, antænder

EmL. accendo.

incesso	incessivi	—	incessere, gaar løs paa
indulgeo	indulsi	indultum	indulgere, føjer
induo	indui	indūtum	induere, ifører

EmL. exuo.

ingemisco	ingemui	—	ingemiscere, suffer over
ingruo	ingrui	—	ingruere, trænger ind paa

inquam, se 148.

intelligo se lego.

invādo se vado.

inveterasco	inveteravi	—	inveterascere, ælbes
irascor	—	—	irasci, vredes

For Perf. bruges succensui (jeg blev vred) af succenseo.

(Adj. irātus, vred; irātus sum, jeg er vred.)

jaceo	jacui	—	jacere, ligger
-------	-------	---	----------------

jacio jēci jactum jacere, kaster

Se 103.

abjicio (abjiciis), abjēci, abjectum, abjicere, kaster bort.

Saaledes gaa ogsaa:

adjicio, tilføjer	injicio, indgyder
conjicio, kaster	interjicio, kaster imellem
dejicio, kaster ned	projicio, kaster hen
ejicio, kaster ud, fordriver	trajicio, kaster over, sætter over

-jicio, Sammenfættninger med, se jacio.

jubeo	jussi	jussum	jubēre, befaler
jungo	junxi	junctum	jungere, forbinder, for- [ener]
juvo	jūvi	jūtum	juvāre, hjælper

3ut. Part. juvatūrus; adjuvo har adjutūrus.

Uperf. juvat me, det glæder mig.

lābor	lapsus sum		lābi, gliber
lacesso	laccessi	laccessitum	laccessere, udæfter
lædo	læsi	læsum	lædere, beseftiger

collido, collisi, collisum, collidere, støder sammen.

Saaledes illido, slaar ind i, driver ind i.

lambo	lambi	—	lambere, sliffer
langveo	langui	—	langvēre, er mat

lavo	lāvi	{ lautum (lōtum)	lavāre, vasker
------	------	---------------------	----------------

lego	lēgi	lectum	legere, samler, vælger, [læser]
------	------	--------	------------------------------------

(Maa ikke forveksles med lēgo, legāvi, legātum, legāre, sender som
Gesandt i et offentligt Erinde. ligo, ligāvi, ligātum, ligāre, binder.)

Nogle Sammenfættninger beholde e, andre forandre det til i:

pérlego, perlēgi, perlectum, perlegere, gennemlæser.

éligo, elēgi, electum, eligere, udvælger.

Som perlego:

állego, vælger ind, vælger til
 [(foruden andre)
 (Maa ikke forveksles med állego,
 1, affender; álligo, 1, binder til.)
 relego, læser igen,
 (Maa ikke forveksles med relēgo, 1,
 forviser; réligo, 1, binder fast.)

Som eligo:

cólligo, samler
 (Maa ikke forveksles med cólligo, 1,
 binder sammen.)
 déligo, udvælger,
 (Maa ikke forveksles med déligo, 1,
 binder fast, delēgo, 1, henviser,
 overdrager til.)
 séligo, udvælger

Særligt mærkes:

díligo, dilexi, dilectum, diligere, efter.
 intelligo (intellego), intellexi, intellectum, intelligere, indser.
 néligo (neglego), neglexi, neglectum, negligere, forsummer,
 [behandler med Ligegyldighed

libet	{ libuit libitum est	libēre, det lyfter
licet	{ licuit licitum est	licēre, det er tilladt

-licio, Sammensætninger med, se allicio, illicio, pellicio; elicio.

-lido, Sammensætninger med, se lædo.

-ligo, Sammensætninger af lego eller af ligo, se lego.

lino	{ lēvi livi	litum	linere, besmører, over- [strækker
------	----------------	-------	--------------------------------------

óblino, óblēvi, óblitum, oblinere, besmører, overstrækker.

(Mærk: óblitus (tilsmurt) af óblino maa ikke forveksles med oblītus (som
 har glemt) af obliviscor.)

linquo	liqui	—	linquere, forlader
--------	-------	---	--------------------

Hyppigere bruges:

relinquo	reliqui	relictum	relinquere, forlader, la- [der blive tilbage
delinquo	deliqui	delictum	delinquere, forser mig

liqueo	{ liqui licui	—	liquēre, er flydende, er klar
--------	------------------	---	-------------------------------

liquor	—	liqui, flyder, smelter [(intr.), opløser mig
--------	---	---

(liquefacio, smelter = gør flydende.)

loquor	locutus sum		loqui, taler
álloquor, títaler; cólloquor, samtaler (med).			
lūceo	luxi	—	lucēre, lyser
lūdo	lūsi	lūsum	lūdere, leger
lūgeo	luxi	—	lugēre, sørger over
luo	lui	—	luere, soner
ábluo	ablui	ablūtum	abluere, afvabster
díluo	dilui	dilūtum	diluere, opløser; gendriver
éluo	elui	elūtum	eluere, udbadster
pólluo	pollui	pollūtum	polluere, besudler, be- [mitter
mæreo	—	—	mærēre, er bedrøvet
mālo, se 143.			
mando	mandi	mansum	mandere, tygger
maneo	mansi	mansūrus	manēre, bliver, forbliver
permāneo (pérmanes), forbliver. (Maa ikke forveksles med māno, 1, drypper; deraf permāno, 1, flyder igennem, trænger igennem.)			
maturesco	maturui	—	maturescere, modnes
medeor	—	—	medēri, helbreder
§ Steden for det manglende Perf. kan bruges			sānāvi af sāno.
—	memini	—	meminisse, husker
Se 146.			
mergo	mersi	mersum	mergere, dykker, synker [ned
mētior	mensus sum		metiri, maalet
[Mærk: mētor, metātus sum, metāri, affstikker (Grænser); mentior, mentitus sum, mentīri, lyver.]			
emētior, udmaaler. (ementior, opdigter.)			
meto	—	messum	metere, mejer
§ Steden for Perf. (Gramm. anføre messui)			bruges messem feci.
démeto, afmejer.			
metuo	metui	—	metuere, frygter
mico	micui	—	micāre, glimter
(Mærk: dímico, dímicāvi, dímicātum, dímicāre, kæmper.			
-miniscor, Sammensætninger med, se comminiscor og reminiscor.			
minuo	minui	minūtum	minuere, formindster

misceo	miscui	mixtum	miscēre, blander
miseret (miserētur)	} miseritum est —	}	{ miserēre, (me) jeg har (miserēri) [Rebblidenhed (Mærk: misereor, miseritus sum, miserēri, forbarmer mig over, har [Rebblidenhed; miseror, miserātus sum, miserāri, beklager med Ørb.)

mitto	misi	missum	mittere, sender
amitto, misser, taber; promitto, lover.			
molo	molui	molitum	molere, maler (paa en [Rølle
mordeo	momordi	morsum	mordēre, bider
morior	mortuus sum		mori, dør

Se 103. Part. Fut. moritūrus.

(Mærk: mōror, morātus sum, morāri, opholder mig.)

moveo	mōvi	mōtum	movēre, bevæger
commoveo (cōmmoves), bevæger, rører.			
mulceo	mulsi	mulsum	mulcēre, klapper, for- [milder
mulgeo	mulsi	mulsum	mulgēre, malter
nanciscor	{ nactus sum nactus sum		nancisci, faar
nascor	nātus sum		nasci, fødes

Part. Fut. nasciturus. (Egtl. gnascor, hvoraf cognātus, Slægtning.)

necto	{ nexi nexui (begge fj.)	nexum	nectere, knytter
negligo, se lego.			
neo	nēvi	nētum	nēre, spinder
nequeo, se queo.			
ningit	ninxit	—	ningere, det snør
nitor	{ nixus sum nixus sum		nīti, støtter mig, an- [strenger mig

annitor, gør mig ilmage for; enitor, føder.

nōlo, se 143.

adorior, adortus sum, adorīri, angriber (pludselig), gaar helt efter 4de Konj. (Præs. Ind. adorīris, adoritur osv.. Impf. Konj. adorīrer.)
 De øvrige Sammenlætninger (coorior, exorior og oborior, opstaar, rejser mig) gaa ligesom orior.
 (Mærk: morior, mortuus sum, **mori**, dør; gloriator, gloriatus sum, gloriāri, praler.)

paciscor	pactus sum	pacisci, fastsætter (ved Overenskomst)
----------	------------	--

Som Perf. bruges ogsaa pepigi af pango.

compaciscor ell. compeciscor, compactus ell. compectus sum, compacisci ell. compecisci, aftaler.

pænit	pænituit	—	pænītēre, (me) bet ang- [ter mig, jeg fortryder]
pando	pandi	passum	pandere, udbreder, ud- [strækker]
pango	{ panxi pēgi	pactum	pangere, slaar fast

Af pango er ogsaa dannet Perf. pēpigi, men dette betyder kun: har fastsat. Som Præsens hertil bruges paciscor.

compingo	compēgi	compactum	compingere, sammenføjer
impingo	impēgi	impactum	impingere, støder imod

parco	peperci	parsūrus	parcere, slaaner
pario	pēperi	partum	parere, føder (til Ber- [den), erhverver]

Se 103. — Part. Fut. pariturus.

(Mærk: pareo, 2, adlyder; paro, 1, rustet, stæffer.)

parturio	—	—	parturire, skal til at føde
pasco	pāvi	pastum	pascere, fodrer, lader [græsse]

Som Deponens: pascor, pastus sum, pasci, græsser.

patefacio, se facio.

pateo	patui	—	patēre, staar aaben
patior	passus sum		pati, taaler, lider

Se 103.

paveo	pāvi	—	pavēre, frygter
-------	------	---	-----------------

peciscor, Sammenlætninger med, se paciscor.

pecto	{ pexi (pexui)	pexum	pectere, læmmer
-------	-------------------	-------	-----------------

pellicio pellexi plectum pellicere, forløfter

Se 103. Smf. allicio og illicio; elicio afviger i Berf. og Sup.

pello pépuli pulsum pellere, driver, støder bort

appello, áppuli, appulsum, appellere, driver hen til, lander.

(Maa ikke forveksles med appello, appellāvi, appellātum, appellāre, tiltaler, talder.)

compello, cómpuli, compulsum, compellere, driver sammen.

(Maa ikke forveksles med compello, compellāvi, compellātum, compellāre, tiltaler.)

repello, réppuli, repulsum, repellere, driver tilbage.

pendeo pependi — pendēre, hænger (intr.)

pendo pependi pensum pendere, afvejer (trans.)

suspendo, suspendi, suspensum, suspendere, ophænger.

percello perculi perculsum percellere, nebslaar

{ percrebresco percrebrui — percrebescere } bliver

{ percrebesco percrebui — percrebescere } hyppig,

[tager Overhaand

pergo, se rego.

-perio, Sammenfættninger med, se aperio, operio, comperio, reperio.

-petior, Sammenfættninger med, se patior.

peto petīvi petītum petere, søger hen til;

áppetō, attraar. [søger at faa, beider

piget { piguit — pigēre, (me) det ærgrer
 { pigitum est mig, jeg giver ikke

pingo pinxi pictum pingere, maler (med
 [Farve

-pingo, Sammenfættninger med, enten af pingo eller af pango.

plango planxi planctum plangere, slaar (Brystet)

plaudo plausi plausum plaudere, klapper

applaudo, applausi, applausum, applaudere, tilflapper Bisalb

explōdo, explōsi, explōsum, explōdere, (forjager ved Rlap og Tram.
 [pen), piber ud

plico, folder, bruges sjældnen uden i Sammenfættninger.

Disse have i Berf. enten -āvi ell. -ui, i Sup. enten -ātum ell. -itum:

implico { implicāvi { implicātum implicāre, indvikler
 { implicui { implicitum

acquīro, acquisīvi, acquisītum, acquīrere, erhverber

Saalebes gaa:

anquīro, undersøger nøjagtigt	inquīro, undersøger
conquīro, sammensøger, tilvejebringer	perquīro, søger nøje efter
exquīro, forster efter	requīro, op søger; fræber

quatio — quassum quatere, ryster (trans.)

Hyppigere i Sammensætning:

concutio, (cōncutis), concussi, concussum, concutere, ryster

Se 103. [(trans.)]

Saalebes gaa:

discutio, sønder slaar	incutio, indgyder
excutio, ryster ud, kaster af	percutio, gennemborer

queo quīvi quītum quīre, fan

Se 144. nequeo, fan ikke.

queror questus sum queri, flager
 quiesco quīēvi quīētum quiescere, hviler
 -quiro, Sammensætninger med, se quæro.

rādo	rāsi	rāsum	rādere, strøber
rapio	rapui	raptum	rapere, griber, røver

Se 103.

abripio, abripui, abreptum, abripere, bortriver

Saalebes gaa ogsaa

arripio, river til mig	eripio, udriver
corripio, griber hurtigt	præripio, bortsnapper
diripio, plyndrer	

rēfert rettulit — referre, det er magtpaa-
 (Maa ikke forveksles med refero, se fero.) [liggende]

refrigesco	refruxi	—	refrigescere, afkøles
rego	rexī	rectum	regere, styrer

Saalebes gaa:

ārigo, retter lige op	érigo, rejser op
córrigo, retter, forbedrer	pórrigo, ræfter ud
dírigo, retter, styrer	

Desuden to, som i Præsens ere forklarede:

pergo, perrexī, perrectum, pergere, vedbliver

surgo, surrexi, surrectum, surgere, rejser mig, staar op

Af surgo dannes nye Sammensætninger, f. Eks. consurgo, rejser mig, staar op.

(Med disse Sammensætninger af rego maa ikke forveksles:

irrigō, irrigāvi, irrigātum, irrigare, vandet, af det enkelte Verbum rigo.)

reminiscor

—

reminisci, husker

Emf. comminiscor.

renuo

renui

—

renuere, nægter, afslaar

Se abnuo.

reor

rātus sum

rēri, mener

Part. Præs. og Part. Fut. mangle.

reperio

répperi

repertum

reperire, finder

Emf. comperio.

rēpo

repsi

reptum

rēpere, kryber

respondeo, se spondeo.

revertor, se verto.

revivisco

revixi

revictum

reviviscere, lever op igen

rīdeo

rīsi

rīsum

ridēre, ler

-rigo, Sammensætninger med, enten af rego eller rigo, se rego.

-ripio, Sammensætninger med, se rapio.

rōdo

rōsi

rōsum

rōdere, gnaber

rumpo

rūpi

ruptum

rumpere, brøder

corrumpo, fordærver.

ruo

rui

(rūtum)

ruere, styrter (intr.)

Part. Fut. ruiturus.

córruo

corrui

—

corruere, styrter sammen

diruo

dirui

dirutum

diruere, ødelægger

Som diruo gaa

éruo, river ud

óbruo, bedækker, begraver

próruo, (intr.) styrter frem;

(trans.) river ned

sæpio

sæpsi

sæptum

sæpire, hegner

salio

salui

—

salire, springer

desilio (désilis), desilui, —, desilire, springer ned

sancio	sanxi	{ sanctum (sancitum)	sancire, forordner, fast- [sætter
--------	-------	-------------------------	--------------------------------------

sapio	sapivi	—	sapere, smager = har
-------	--------	---	----------------------

Se 103. desipio, —, —, desipere, er fra Forstanden. [Smag af

sarcio	sarsi	sartum	sarcire, lapper, ubbebrer
--------	-------	--------	---------------------------

scalpo	scalpsi	scalptum	scalpere, fradler, udflæ- [rer, indhugger
--------	---------	----------	--

scando	scandi	scansum	scandere, stiger op
ascendo, ascendi, ascensum, ascendere, bestiger			

Saaledes gaa:

conscendo, bestiger	escendo, stiger op
descendo, stiger ned	transcendo, overstrider

-scendo, Sammensætninger med, se scando.

scindo	scidi	scissum	scindere, river over
--------	-------	---------	----------------------

rescindo, rescidi, rescissum, rescindere, sønderriver; afstykker

scisco	scivi	scitum	sciscere, vedtager
--------	-------	--------	--------------------

ascisco, ascivi, ascitum, asciscere, optager

Saaledes gaa:

conscisco, beslutter; (mortem mihi c., [drøber mig selv)	descisco, falder fra
---	----------------------

scribo	scripsi	scriptum	scribere, skriver
--------	---------	----------	-------------------

sculpo	sculpsi	sculptum	sculpere, udhugger (med Rejsel)
--------	---------	----------	------------------------------------

seco	secui	sectum	secare, flæker
------	-------	--------	----------------

Part. Fut. secatūrus.

sedeo	sēdi	sessum	sedere, sidder
circumsedeo (circumsedes), circumsēdi, circumsessum, circumsedere, Saaledes gaar: supersedeo, unblader.			[belejrer

De øvrige Sammensætninger forandre e til i:

assideo, assēdi, assessum, assidere, sidder hos;

Saaledes: obsideo, belejrer; insideo, holder besat.

sentio	sensi	sensum	sentire, føler; mærker;
consentio, stemmer overens	dissentio, er uenig		[mener

Som Dep.: assentior, assensus sum, assentiri, bifalder
(fj. assentio)

sepelio sepelivi sepultum sepelire, begraver
(sépelis)

sequor secūtus sum sequi, følger

Saalebes: ásequor, indhenter, opnaar; consequor, følger, indhenter, [opnaar]

exsequor, udfører, insequor, forfølger; persequor, forfølger

sero — — serere, knytter

(Subst. sarta, orum, n, Kranse).

consero, conserui, consertum, conserere, knytter sammen

Saalebes:

desero, lader i Stikken | dissero, udbifter

exsero, ræfter ud | insero, stifter ind, optager iblandt

sero sēvi sātum serere, saar, planter

consero, consēvi, constum, conserere, beplanter

Saalebes: insero, indpoder; obsero, beplanter. [Med dette sidste Ord maa ikke forveksles det af en anden Stamme kommende obsero, 1, luffer med Smaa (sera)].

serpo serpsi — serpere, kryber

sīdo { sēdi — sidere, synker ned, sætter
 (sīdi) [mig]

assīdo, sætter mig ned (høs)

-sideo, Sammensætninger med, se sedeo.

-silio, Sammensætninger med, se salio.

sino sīvi situm sinere, lader, tillader

Abj. situs, beliggende.

désino, desii, desitum, desinere, hører op

sisto { stiti (begge — sistere, stiller, standser
 steti fjældne)

Perf. Part. status, fastsat.

desisto, déstiti, —, desistere, afftaar (fra)

consisto, stiller mig, standser | insisto, betræder

(Perf. constitui, jeg staar). | obsisto, mod sætter mig

exsisto, opstaar, viser mig | resisto, bliver tilbage, gør Modstand

soleo solitus sum solere, plejer

solvo solvi solūtum solvere, løser, betaler

sono sonui sōnitum sonāre, lyder

Part. Fut. sonaturus.

spargo sparsi sparsum spargere, strør, spreder;
aspergo, aspersi, aspersum, aspergere, bestænter, oversprøjter [bestænter

Saaledes:

conspergo, bestænter | dispergo, adspreder

-spargo, Sammensætninger med, se spargo.

sperno sprēvi sprētum spernere, foragter

(Mærk: aspernor, aspernātus sum, aspernāri, forjmaaer, vrager

-spicio, Sammensætninger med (af et forældet Verbum specio):

aspicio, aspexi, aspectum, aspicere, ser paa

Se 103.

Saaledes gaa:

conspicio, faa Øje paa

despicio, ser ned paa, foragter

inspicio, betragter, undersøger, mønstrer

perspicio, gennemskuer

prospicio, forudser, sørger for

respicio, sørger for, tager Hensyn til

suspicio, ser op til, beundrer

spondeo

spopondi

sponsum

spondēre, lover; gaar i

[Borgen

respondeo, respondi, responsum, respondēre, svarer

statuo

statui

statūtum

statuere, stiller; fastsæt-

[ter; beslutter

constituo, constitui, constitūtum, constituere, stiller, beslutter

Saaledes gaa:

destituo, lader i Stikken

instituo, indretter

restituo, genindsætter; giver tilbage

sterno

strāvi

strātum

sternere, strækker til Jor-

[den, bestrør

consterno, constrāvi, constrātum, consternere, bebæfter, belægger (med)

(Maa ikke forveksles med consterno, consternāvi, consternātum, consternāre, bringer i Angst og Forvirring.)

-stingvo, Sammensætninger med (Verbet stingvo er forældet), se distingvo, exstingvo, restingvo.

-stituo, Sammensætninger med, se statuo.

sto

steti

stātum

stāre, staar

præsto, præstiti, præstātum (sj. præstitum), præstāre, hder

consto, constiti, constāturus, constāre, bestaar (af), staar fast, koster

Upersonligt constat, det staar fast, det er vist og sikkert.

resto, restiti, —, restāre, er tilbage, tilovers

disto, —, —, distare, er afstilt, fjærnet fra

De med Løftavelsesspræpositioner sammenfatte have i Perfektum steti:
circumsto, circumsteti, —, circumstare, staar omkring.

strepo strepui www.libtool.com.cn strepere, larmer, bruser
obstrepo, overdøver.

strideo (strido) stridi — stridere (stridere),
[piber, hviner]

stringo strinxi strictum stringere sammenfnører,
[(s. gladium, træffer blant

struo struxi structum struere, bygger
construo, opføder, bygger; instruo, ordner, udruster; obstruo, tilstopper,
spærrer.

succendo succendi succensum succendere, antænder

succenseo succensui — succensere, vrede

(suscenseo)

sūgo suxi suctum sūgere, suger

sum fui — esse, er

Se 90.

sūmo sumpsi sumptum sūmere, tager

Undertiden staves: sumsi, sumtum.

consumo, consumpsi, consumptum, consummere, fortærer.

(Maas ifte forbedrles med consummo, consummavi, consummatum,
consummare, fulbender.)

suo sui sūtum suere, styr

surgo, se rego.

suscenseo, se succenseo.

svādeo svāsi svāsum svādere, raader

persvādeo, overtaler, overbeviser; dissvādeo, fraraader.

svesco svēvi svētum svescere, bænner mig

Perf. svēvi ofte = plejer. Part. Perf. svētus, vant.

assvesco, consvesco, bænner mig (til); consvēvi, plejer. assvētus,
consvētus, vant.

tango tetigi tactum tangere, rører (ved)

attingo, attigi, attactum, attingere, berører

contingo, berører, naar. Upersonl. contingit, falder i ens Lod

tædet — — tædere, (me) jeg er tæd

Istedenfor Perf. bruges pertæsum est.

[af

tego	texi	tectum	tegere, dækker
temno, je contemno.			
tendo	tendi	tensum tentum	tendere, strækker, spænder
attendo, attendi, attentum, attendere, retter henimod, giver Agt. Saalebes have de fleste Sammensætninger -tum, enkelte have -sum og -tum, f. Eks. ostendo, viser.			
teneo	tenui	—	tenēre, holder
obteneo, obtinui, obtentum, obtinēre, besidder, hævder. (óbtines) Som obtineo gaa detineo, holder fast, retineo, holder tilbage. De fleste Sammensætninger mangle Supinum, som abstineo, afholder mig (fra).			
tergeo (tergo)	tersi	tersum	tergēre (tergere), af- [tørre, afviser]
tero	trivi	tritum	terere, gnider, slider
texo	texui	textum	texere, væver
(Mærk: texui af texo, texi af tego.)			
timeo	timui	—	timēre, frygter
-tineo, Sammensætninger med, je teneo. -tingo, Sammensætninger med, je tango.			
tingo (tingvo)	tinxi	tinctum	tingere, brygger, farver
tollo	sustuli	sublātum	tollere, løfter; tager bort
attollo, løfter op, mangler Perf. og Sup.			
tondeo	tondi	tonsum	tondēre, flipper
attondeo, attondi, attonsum, attondēre, besipper. Saalebes: detondeo, afflipper.			
tono	tonui	—	tonāre, tordner
Næst upersonl. tonat, det tordner. Af átono (bedøver, bestyrer) dannes attonitus, lynslagen.			
torqueo	torsi	tortum	torquēre, snor
extorqueo, frabriver.			
torreo	torrui	tostum	torrēre, tørrer ved Ild, [rister]
traho	traxi	tractum	trahere, trækker
cóntraho, trækker sammen.			

tremo	tremui	—	tremere, skælver
tribuo	tribui	tribūtum	tribuere, tildele
trūdo	trūsi	trūsūm	trūdere, støder
tueor	—	—	tuēri, beskytter

For Perf. bruges tutātus sum af tūtor.

intueor,	intuitus sum,	intuēri, bestuer.
contueor,	contuitus sum,	contuēri, bestuer.

tundo	—	{ tūsūm tunsum	tundere, støder, knuser
-------	---	-------------------	-------------------------

Gramm. anføre Perf. tutudi, men det bruges ikke hos Forfatterne.

contundo	cóntudi	{ contūsūm contunsum	contundere, støder itu
retundo	rétudi	{ retūsūm retunsum	retundere, støder tilbage, [støber

turgeo	tursi	—	turgēre, spulmer
ulciscor	—	ultus sum	ulcisci, hævner (mig)
ungo (ungvo)	unxi	unctum	ungere, salber
urgeo	ursi	—	urgēre, trænger paa, [trænger ind
ūro	ussi	ustum	ūrere, brænder (trans.).

adūro, støder; combūro, brænder op (trans.).

ūtor	—	ūsus sum	ūti, bruger
vādo	—	—	vādere, gaar, strider

evādo, evāsi, evāsum, evādere, undslipper.

Saalebes: invādo, trænger ind, angriber; pervādo, gennemtrænger.

veho	vexi	vectum	vehere, bærer, befordrer
------	------	--------	--------------------------

Som Deponens: vehor, vectus sum, vehi, fører; rider; sejler.

invehor, gaar løs paa.

prætervehor, sejler forbi.

vello	{ velli (if. vulsi)	vulsum	vellere, rykker
-------	------------------------	--------	-----------------

convello, convelli, convulsum, convellere, oprykker.

vendo, je do.

veneo, je do.

venio	vēni	ventum	venīre, kommer
(Naar ifte forvælses med veneo, sælges; venio har i Perf. vēni, vēnisti vēnērunt; veneo har: venii, veniisti veniērunt.)			
advenio (āvenis), antommer; convenio, kommer sammen, stemmer overens med; evenio, tilfalder, faar det ell. det. Upersonl. cōvenit, man kommer overens om; evenit, det hændes.			
venundo, se do.			
vergo	—	—	vergere, hælber, straaner, [vender (imod)]
verro	(verri)	versum	verrere, fejer
verto	verti	versum	vertere, vender, drejer
Saaledes: animadverto (animum adverto), bemærker.			
devertor,	deverti,	deversum,	deverti, drejer af, tager [ind (paa et Sted
revertor,	reverti,	reversum,	reverti, vender tilbage
vescor	—	—	vesci, spiser
veto	vetui	vetitum	vetāre, forbyder
video	vīdi	vīsum	vidēre, ser
invideo (invides), misunder.			
(Mærk: videor, a) ses; b) synes.)			
vincio	vinxi	vinctum	vincire, binder
vinco	vīci	victum	vincere, sejrer
convinco, overbeviser.			
vīso	vīsi	—	vīsere, beier, besøger
vīvo	vixi	victum	vivere, lever
volo se 143.			
volvo	volvi	volūtum	volvere, vælter, ruller
vomo	vomui	vomitum	vomere, brækker mig, [kastet op
évomo, udspyr.			
voveo	vōvi	vōtum	vovēre, lover (til Gu- [derne].

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

LOAN DEPT.

This book is due on the last date stamped below, or
on the date to which renewed.

Renewed books are subject to immediate recall.

13 Jan '63 EF	
REC'D LD	
JAN 2 1963	

LD 21A-50m-12,'60
(B6221s10)476B

General Library
University of California
Berkeley

YB 38096

www.libtool.com.cn

